

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇAĞDAŞ TÜRK ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNDE
OKUMA KÜLTÜRÜ**

**SÜLEYMAN AKSOY
21746010**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ALİ FUAT ARICI**

2024

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇAĞDAŞ TÜRK ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNDE
OKUMA KÜLTÜRÜ

SÜLEYMAN AKSOY
21746010
ORCID NO: 0009-0005-5128-2102

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ALİ FUAT ARICI

HAZİRAN 2024

Süleyman AKSOY tarafından hazırlanan “Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Okuma Kültürü” başlıklı çalışma, **25/06/2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

İmza

Prof. Dr. Ali Fuat ARICI

.....

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Ali Fuat ARICI

.....

Doç. Dr. Talat AYTAN

.....

Doç. Dr. Fatma ALBAYRAK

.....

ÖZET

ÇAĞDAŞ TÜRK ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ

Bu araştırmanın genel amacı, çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerini incelemektir. Bu araştırma, nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmasıdır. Araştırmanın inceleme nesnelerini; ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olan, okuma kültürü temasında yazılmış 15 çağdaş Türk çocuk edebiyatı eseri oluşturmaktadır. Belirlenen kitaplar doküman analiziyle incelenmiştir. İncelenen kitaplarda tespit edilen okuma kültürü unsurlarına ait veriler sınıflandırılmış ve içerik analizi tekniğiyle yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda incelenen eserlerde okuma kültürüne ait olumlu ve olumsuz sunuluş biçimleri tespit edilmiştir. Olumlu sunuluş biçimlerinin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. İncelenen eserler; okuma eylemine, okura, kitaba, kitaplığa ve kütüphaneye yani bir bütün olarak okuma kültürüne karşı okurda olumlu algılar oluşturacak niteliği taşımaktadır. Bu sunuluş biçimlerinde okuma kültürü unsurlarının önemi ve insan hayatındaki konumu yansıtılmıştır. Kitaplık ve kütüphaneye ilişkin sunuluş biçimleri, olumlu iletileriyle okuma kültürünü desteklemesine karşın eserlerde yeterli düzeyde işlenmemiştir. İncelenen eserler, okuma kültürünün gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu eserlerden okuma kültürü edindirme süreçlerinde nitelikli uyaranlar olarak yararlanılabilir. Okuma kültürü temalı Türk çocuk edebiyatı eserlerinin Türk toplumundaki mevcut ve ideal okuma kültürünü yansıttığı, okuma kültürünün gelişiminde bir uyaran olabileceği hesaba katılarak bu doğrultuda nitelikli eserlerin üretilmesi ve bu eserlerin çocuklarla buluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı, Okuma Kültürü, Okuma.

ABSTRACT

READING CULTURE IN CONTEMPORARY TURKISH CHILDREN'S LITERATURE.

The primary aim of this study is to examine the ways in which elements of reading culture are presented in contemporary Turkish children's literature. This research employs a case study approach, a qualitative research model. The objects of the study are 15 contemporary Turkish children's literature works selected through criterion sampling. They are all centred around the theme of reading culture. These selected books were analysed using document analysis technique. The data related to elements of reading culture identified in the analysed books were classified and interpreted using content analysis techniques.

The research documented as many negative as positive representations of the reading culture. In the majority of instances, positive representations were more common. These books are capable of cultivating in readers positive perceptions toward reading, books, libraries, and the general reading culture. These presentations highlight the importance and role of reading culture in human life. However, despite the positive messages, the portrayal of libraries and bookshelves was not sufficiently addressed in the works. The analysed books contribute to the development of a reading culture. These books can be used as quality stimuli in the processes of cultivating a reading culture. It is recommended that, considering the reflection of both the current and ideal reading culture in Turkish society, more quality works should be produced and made accessible to children to serve as stimuli for the development of reading culture.

Keywords: Children's Literature, Contemporary Turkish Children's Literature, Reading Culture, Reading.

ÖN SÖZ

Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan okuma kültürü unsurlarının incelendiği bu çalışma; giriş, kuramsal çerçeve, yöntem, bulgular, sonuç, tartışma ve öneriler olmak üzere beş bölümden müteşekkildir. Okuma kültürü temalı Türk çocuk edebiyatı eserlerinin Türk toplumundaki mevcut ve ideal okuma kültürünü yansıttığı, okuma kültürünün gelişiminde bir uyarıcı olabileceği hesaba katılarak bu doğrultuda nitelikli eserler üretilmesi ve bu eserlerin çocuklarla buluşturulması gerektiği tespit edilmiştir.

Çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalar günden güne artmaktadır. Ben de ilgi alanım olan ve yüksek lisans eğitimime başlamamdaki başat sebep olan çocuk edebiyatına kendi bakışımla bakmak için bu çalışmayı yürüttüm. Sonuç olarak Zarifoğlu'nun (2022, s. 36) ifadesiyle "Her gözün başka bir bakışı var."

Çalışmam boyunca kitap incelemenin meşakkatli bir eylem olduğunun bilincinde olarak hareket ettim. Nitekim dünyada bir kitabın edebî değerini ifade etmekten daha zor bir şey yoktur (Hearn, 2020). Bu süreçte ilgi alanım odağında meşakkatli yollar izlemenin kıymetli olduğunu akıldan çıkarmadım. Sonuç olarak Topçu'nun (2017, s. 56) ifadesiyle "Denizlerin yüzünde ne kadar gezinsek, bir defa olsun dibine dalmadıkça ondaki hayat hakkında bilgi sahibi olamıyoruz."

Eğitim hayatımın dökümünü çıkarıp muhasebesini yaptığımda pek değerli öğretmenlerim olduğunu görürüm. Hayata farklı gözlerle bakmanın mümkün olduğunu öğreten değerli hocam Şükriye PEKSOY'a, kitapların dünyasına farklı bir gözle bakmayı öğreten değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE'ye, eğitim alanında gelişimim için olanak sağlayan ve çocuk edebiyatına farklı bir gözle bakmayı öğreten değerli hocam Doç. Dr. Gürkan MORALI'ya, okuma eğitimine çok yönlü bakmayı öğreten ve tez danışmanlığımı üstlenip çalışmamda kılavuzluk eden değerli hocam Prof. Dr. Ali Fuat ARICI'ya çok teşekkür ederim. Sizin öğrenciniz olmaktan mutluluk duyuyorum.

İncirlibahçe Ortaokulundaki değerli öğrencilerim, iyi ki varsınız. "Şu fânî dünya saâdetleri içinde hiçbir şey, aziz Türk çocuklarına Türk dilini öğretmek kadar 'güzel hizmet' değildir." (Banarlı, 2016, s. 15) Bu doğrultuda hareket eden, size okuma kültürü edindirmeyi kendine ülkü belirlemiş bir Türkçe öğretmeniniz olduğunu burada da ifade etmek istiyorum.

Hayat yolculuğumda kavi destekleri olan annem Gülhanım AKSOY'a, babam Hasan Hüseyin AKSOY'a ve kardeşim Alper AKSOY'a çok teşekkür ederim. Bana ince eleyip sık dokuyarak emek veren, tüm benliğiyle destek veren, daimî sevgi duyan, hayat yolculuğunda el ele yürüdüğümüz değerli eşim Melek AKSOY'a teşekkür ediyorum.

Süleyman AKSOY

Haziran, 2024; İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Okuma.....	7
2.2. Okuma Kültürü	8
2.2.1. Okuma Kültürü Kazandırma Süreci.....	10
2.2.2. Okuma Kültürü Kazandırma Sürecinde Türkçe Dersi.....	13
2.3. Çocuk Edebiyatı.....	17
2.4. Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı.....	22
2.5. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Tema.....	25
2.6. İlgili Araştırmalar.....	27
3. YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli	31
3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri.....	31
3.3. Araştırmada Elde Edilen Verilerin Toplanması ve Analizi	33
3.4. Araştırmanın Güvenilirliği.....	34
4. BULGULAR.....	35
4.1. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserdeki Okuma Kültürü Unsurlarının Sunuluş Biçimleri.....	35
4.1.1. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	36
4.1.2. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	37
4.1.3. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	37
4.1.4. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	38
4.2. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserdeki Okuma Kültürü Unsurlarının Sunuluş Biçimleri.....	39
4.2.1. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	41
4.2.2. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	41
4.2.3. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	44
4.2.4. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	46

4.3. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	47
4.3.1. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	48
4.3.2. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	51
4.3.3. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	52
4.3.4. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	54
4.4. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	55
4.4.1. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	56
4.4.2. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	57
4.4.3. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	58
4.4.4. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu ...	59
4.5. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	60
4.5.1. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	62
4.5.2. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	64
4.5.3. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	64
4.5.4. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	66
4.6. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	67
4.6.1. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	68
4.6.2. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	69
4.6.3. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	70
4.6.4. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	73
4.7. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	74
4.7.1. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	78
4.7.2. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	80
4.7.3. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	81
4.7.4. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	83
4.8. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	84
4.8.1. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	86
4.8.2. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	88
4.8.3. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	88
4.8.4. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu .	91
4.9. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	93
4.9.1. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	96
4.9.2. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	98
4.9.3. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	100
4.9.4. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	104
4.10. “İnsan Okur” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	108
4.10.1. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	109
4.10.2. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	110
4.10.3. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	110

4.10.4. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	111
4.11. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	112
4.11.1. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	113
4.11.2. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	113
4.11.3. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	114
4.11.4. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	116
4.12. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	117
4.12.1. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	118
4.12.2. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	121
4.12.3. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	122
4.12.4. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	123
4.13. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	124
4.13.1. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	125
4.13.2. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	127
4.13.3. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	128
4.13.4. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	131
4.14. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	133
4.14.1. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	134
4.14.2. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	135
4.14.3. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	136
4.14.4. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	137
4.15. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi	138
4.15.1. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	140
4.15.2. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	143
4.15.3. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	144
4.15.4. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	146
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	147
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	147
5.2. Öneriler	156
KAYNAKÇA.....	158
EKLER.....	165

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İnceleme Nesnesi Olarak Belirlenen Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserleri	32
Tablo 2. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	36
Tablo 3. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	37
Tablo 4. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	37
Tablo 5. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	38
Tablo 6. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	41
Tablo 7. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	41
Tablo 8. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	44
Tablo 9. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	46
Tablo 10. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	48
Tablo 11. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	51
Tablo 12. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	52
Tablo 13. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	54
Tablo 14. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	56
Tablo 15. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	57
Tablo 16. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	58
Tablo 17. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	59
Tablo 18. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	62
Tablo 19. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	64
Tablo 20. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	64
Tablo 21. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	66
Tablo 22. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	68
Tablo 23. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	69
Tablo 24. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	70
Tablo 25. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	73
Tablo 26. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	78
Tablo 27. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	80
Tablo 28. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	81
Tablo 29. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	83
Tablo 30. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	86
Tablo 31. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	88
Tablo 32. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	88
Tablo 33. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	91
Tablo 34. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Gönderme Yapılan Kitaplar	95
Tablo 35. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	96
Tablo 36. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	98
Tablo 37. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	100

Tablo 38. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	104
Tablo 39. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	109
Tablo 40. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	110
Tablo 41. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	110
Tablo 42. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	111
Tablo 43. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	113
Tablo 44. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	113
Tablo 45. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	114
Tablo 46. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	116
Tablo 47. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	118
Tablo 48. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	121
Tablo 49. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	122
Tablo 50. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	123
Tablo 51. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	125
Tablo 52. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	127
Tablo 53. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	128
Tablo 54. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu.....	131
Tablo 55. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu	134
Tablo 56. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu.....	135
Tablo 57. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu.....	136
Tablo 58. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu.....	140
Tablo 59. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu	143
Tablo 60. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu	144
Tablo 61. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu	146
Tablo 62. İncelenen Eserlerde Tespit Edilen Sunuluş Biçimi Sıklığı.....	147

KISALTMALAR LİSTESİ

ÇEV.	: Çevirmen
ED.	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan önce
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
OKUYAY	: Okuma Kültürü Yaygınlaştırma Platformu
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
S.	: Sayfa
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
VD.	: Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi ve sınırlılıkları ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Kitap kavramı, insandan bağımsız düşünülemez. Uygur'a (1996) göre kitap, temelde insana bağlıdır. İnsanlığın geçmişte erişebildiği ve gelecekte erişebileceği tüm bilgiler, düşünceler, -edebiyat ayrı bir konumda olmak kaydıyla- sanat eserleri ve bunların yorumları kitaplarla bütünleşmiştir; dolayısıyla insanlığın esas medeniyeti, kâğıt medeniyetidir (Okay, 2019). Kitap kavramı, okuma eylemiyle varlığını sürdürmektedir. Uygur'a (1996) göre kültürel açıdan bakıldığında kitabın temel özelliği, okunmasıdır.

Okuma eylemi pek çok kez tanımlanmıştır. Manguel'e (2024) göre okuma eyleminin pek çok kez tanımlanması, eylemin çok boyutlu anlamlarda kullanılmasından kaynaklanır: Nitekim insanlar sadece sözcükleri okumazlar; resimleri, manzaraları, yüz ifadelerini ve sezgileri de okurlar. Okuma, Türkçede farklı edimleri karşılayan bir sözcüktür. Bu sözcük; okuryazarlık, okuma alışkanlığı ve öğrenim görmek anlamlarında kullanılabilmektedir. Bu sözcüğe yüklenen çeşitli anlamlar, toplumun okuma eylemine yönelik tutumlarını işaret etmekte ve bu tutumları aydınlatmaktadır (Göktürk, 2023). Arıcı'ya (2018b) göre okuma, bireyin okuduklarını kendine özgü bir biçimde anlamlandırmasıdır. Karatay'a (2021) göre okuma ve kavrama bir bütündür. Oğuzkan'a (2005) göre okuma, bir yazının tüm öğeleriyle görülmesi, algılanması ve kavranmasıdır. Akyol'a (2020) göre okuma, anlam kurma temelli bir düşünme sürecidir. Güneş'e (2021) göre okuma, bir öğrenme alanıdır ve okur metinden hareketle anlamlar üreterek bu süreçte aktif olur. Balcı'ya (2016) göre okuma; bilgi edinmeyi sağladığından hayat boyunca öğrenmeyi mümkün kılan bir dil becerisidir. Birsell'e (2018) göre okumak, bilgi edinmeyi ve estetik haz duymayı sağlayan bir eylemdir. Nihayetinde “Kendi başına okumak, hiç kimsenin izinizi süremeyeceği sonsuz bir dünyaya adım atmaktır.” (Rundell, 2020, s. 14)

Türk toplumunda okumaya önemli bir değer biçilmektedir. OKUYAY'a (2019) göre toplumun çoğunluğu -düzenli okumayanların çoğunluğu dâhil- okuma eyleminin öneminin farkındadır. Bu araştırma verilerine göre okuma kümelerinin dağılımı; okuyanlar %42,3, okuyabilirler %18,8, eskiden okuyanlar %16,4 ve okumayanlar %22,5 olarak belirlenmiş olup toplumun okuma kültürüyle olan ilişkisinin gelişmekte olduğu ifade edilmiştir. MEB'e (2022) göre PISA 2022 okuma becerileri sonuçlarında Türkiye 81 ülke arasında 36. sırada, 37 OECD ülkesi arasında 30. sırada yer almıştır. Bu araştırmaların verileri, Türk toplumunun okuma kültürüne bir bakış ortaya koymaktadır.

Türkçe eğitiminde öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi, izlenen bu yolla öğrencilere Türkçe sevgisi kazandırmak amaçlanır. Çocukların okuma kültürü edinme süreçlerinde Türkçe eğitimi önemli bir yer tutar. Sever ve diğerlerine (2020) göre Türkçe eğitiminin amaçlarına ulaşmasında okuma alışkanlığının kazandırılması en önemli etkidir; dolayısıyla okuma kültürü edindirmek, Türkçe eğitiminin genel bir amacıdır. Öztürk'e (2020b) göre Türkçe eğitiminin temel amacı okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirmektir; bundan ötürü eğitim sürecinde seçilecek metinler, bu amaca uygun nitelikte olmalı ve bu metinleri içeren çocuk edebiyatı eserleri hem okulda hem okul dışında çocuklarla buluşturulmalıdır.

Okuma becerisinin eğitiminde okuma kültürü edindirmek bir hedef olarak belirlenebilir. Nitekim Sever'e (2015) göre Türkçe öğretiminde okuma becerisinin; okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmak ile okunanların anlaşılması ve değerlendirilmesi becerisi kazandırmak olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır.

Türkçe eğitiminin yanında çocuk edebiyatının da çocukların okuma kültürü edinme sürecinde görevleri bulunmaktadır. "Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayâl, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır." (Şirin, 2000, s. 9) Ötüken Türkçe Sözlük'te yer alan çocuk edebiyatı tanımında çocuk edebiyatının okuma sevgisine olan etkisine değinilmiştir: "Çocukların düzeyine uygun, onların düşünce ve hayal gücünü geliştirmeye, hayata bağlanmalarına yardımcı olacak ve okuma sevgisi aşılama yönelik yayınların tümü." (Çağbayır, 2017, s. 1254)

Kişilik gelişiminde çocuk edebiyatı eserlerinin etkisi bulunmaktadır. Bamberger'e (1990) göre gençlere yönelik kitaplar, gençlerin kişiliğini geliştirme ve dünya hakkında kavram oluşturmalarına destek olmaktadır. Sarıyüce'ye (2012) göre çocukluk döneminde okunan kitapların niteliği, çocukların kişiliğini etkilemektedir. Bu bağlamda Kıbrıs'a (2016) göre çocuk yetiştirme sürecinde çocuk edebiyatı eserlerine düşen görevler bulunmaktadır. Bu görevlerden biri, çocukların okuma kültürü edinme süreçlerinde yer almaktır. Nitekim Şirin'e (2019b) göre çocuk edebiyatının temel işlevi çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Dilidüzgün'e (2018) göre nitelikli çocuk kitaplarının bir özelliği de çocuklara okuma kültürü edindirebilmesidir. Akkaya'ya (2021) göre çocuklar, çocuk edebiyatı eserleriyle hem edebî zevk duyarlar hem okuma kültürü edinirler. Hızlan'a (2017) göre çocuk edebiyatı eserlerinden çocuklarda bir edebiyat okuru olma hevesi uyandırması beklenir.

Hayat boyu devam edecek güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmada çocukluk döneminden itibaren bir okuma rutini oluşturmak önem taşır (Daley, 2020). Bu bağlamda Gönen'e (2000) göre çocuk edebiyatının amaçları arasında; çocuklara -onların ilgi alanlarını dikkate alarak- çeşitli konularda kitaplar sunup onlara iyi kitap kavramını kazandırmak da vardır. Çocuk edebiyatı eserleri farklı temalarda meydana getirilmiştir. Oğuzkan'a (2000) göre çocuk kitaplarındaki konular, çocukları düşündürecek ve onlara beceriler kazandıracak nitelikte olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer verilen temalardan biri okuma kültürü temasıdır. Bu temanın eserlerde farklı boyutları yansıtacak biçimde işlenmesi ile çocukların okuma kültürü kavramına karşı olumlu algılar edinmesi sağlanabilir. Sonuç olarak Sever'e (2023) göre nitelikli çocuk kitapları, çocukların kavramsal gelişimlerini desteklemelidir.

Çocukların okuma kültürü edinmeleri yalnızca Türkçe eğitime dayandırılmaz. Bu bakış, sınırlı bir nitelik taşır. Çocukların okuma kültürü edinmelerinde Türkçe eğitimi ve çocuk edebiyatı birlikte görev almaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer verilen okuma kültürü teması da çocukların okuma kültürüne ait kavramlarla buluşmasına olanak sağlayarak onların okuma kültürü edinme süreçlerinde görev almaktadır. Karagözoğlu Aslıyüksek'e (2022b) göre çocuk edebiyatı eserlerinde okuma kültürü unsurlarına yer verilmesi, okuma kültürünün yaygınlaştırılması noktasında faydalıdır. Sever'e (2023) göre nitelikli çocuk kitaplarıyla çocukların, toplumca benimsenen ve benimsenmeyen tutum ve

davranışları sezmeleri mümkündür. Çocuk edebiyatı eserlerinde işlenen okuma kültürü temasının ve bu temaya ilişkin unsurların sunuluş biçimleri ile çocukların okuma kültürüne ilişkin olumlu veya olumsuz algılar geliştirebilmeleri mümkündür. Bundan ötürü çocuk edebiyatı eserlerinde okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimleri ve bu sunuluş biçimlerinin nitelikleri, incelenmesi gereken önemli bir durumdur. Kaplan'a (2018) göre Türk milletinin hayatını ve dünya görüşünü ihtiva eden Türk edebiyatını tanımaya çalışmak, kendimizi anlamamıza olanak sağlar. Dolayısıyla Türk çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan okuma kültürü unsurları, Türk milletinin okuma kültürüne ilişkin mevcut ve ideal görüşlerine de ışık tutacaktır.

Sonuç olarak Türk toplumunda okuma kavramına karşı olumlu algılar olmasına karşın toplumun okuma düzeyi ve okuma becerilerindeki gelişmişlik düzeyi istenen seviyede değildir. Toplumun okuma kültürü ile ilişkisini geliştirmek, okuma kültürünün gelişmesini sağlamak için çocuk edebiyatı eserlerinden yararlanılabilir. Çocuk edebiyatı eserlerinde okuma kültürü bir tema olarak ele alınarak çocuklarda okuma kültürü unsurlarına ilişkin olumlu algılar oluşturulabilir. Böylelikle çocukların hayat boyunca sürecek okuma alışkanlıklarına zemin oluşturulabilir. Bu nitelikteki eserlerin çocuklarla buluşması sağlanarak toplum düzleminde okuma kültürünün gelişimine katkı sağlamak mümkün olabilir.

İnce Samur'a (2014) göre okuma kültürü kavramı alan yazınında henüz kullanılmaya başlamıştır, nitekim bu kavrama ilişkin çalışmalar az sayıdadır. Yapılan alan yazını incelemesi sonucunda çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimini inceleyen bir tez çalışmasının olmadığı görülmüştür. Buradan hareketle araştırmanın problem cümlesi geliştirilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde okuma kültürü unsurları nasıl sunulmaktadır?

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın ana problemine bağlı olarak sunulan alt problemler şu şekildedir:

- Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde okuma eylemine ait unsurlar nasıl sunulmaktadır?

- Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde okuma ait unsurlar nasıl sunulmaktadır?
- Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde kitaba ait unsurlar nasıl sunulmaktadır?
- Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde kitaplığa ve kütüphaneye ait unsurlar nasıl sunulmaktadır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda incelenen eserler öncelikle özetlenmiş, sonrasında eserlerdeki okuma kültürü unsurları sunuluş biçimlerinin niteliklerine göre dört boyutta sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu dört boyut alan yazınındaki ilgili çalışmalar doğrultusunda araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Okuma kültürü unsurları şu dört boyutta sınıflandırılarak incelenmiştir: okuma eyleminin sunuluşu, okurun sunuluşu, kitabın sunuluşu, kitaplığın ve kütüphanenin sunuluşu. Bu doğrultuda incelenen eserlerde yer alan okuma kültürü unsurlarının iletileri irdelenmiştir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Yılmaz ve diğerlerine (2022) göre okuma kültürü (okuma alışkanlığı) tüm dünyada değerini yitirmeyecek olan klasik araştırma konularından biridir. “Türkçe ve edebiyat öğretiminde çocuk ve ilk gençlik edebiyatından sınırlı olarak yararlanılmaktadır.” (Şirin, 2019b, s. 16) Oysa Türkçe ve edebiyat öğretiminin amaçlarından biri de okuma kültürü edindirmektir. Sever’e (2023) göre çocuk kitaplarının bir işlevi de çocukların okuma kültürü edinmeleri sürecinde yer almaktır. İnce Samur’a (2016) göre okuma kültürü edindirme süreci, sistemli bir yapılanmadır ve bu süreçte çocuk edebiyatı eserlerinden yararlanılmalıdır.

Okuma kültürü, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan temalardan biridir. Bu temaya eserlerde yer verilerek çocuk okurlarda okuma kültürüne yönelik düşünceler filizlendirmek ve geliştirmek amaçlanır.

“Edebiyat eserlerinde kitap, kitaplık, kütüphane öğelerinin; okuma yazma eyleminin; okuyan ve yazan kahramanların ve bir yaşam biçimi olarak okuma kültürünün varlığı, elbette okurun düşüncesini ve hayata bakışını etkileyecektir. Öte yandan, kitabın yüceltilişi veya yerilişi; kütüphanenin mekân olarak kullanımı;

okur, koleksiyon, kütüphaneci gibi kütüphaneyi var eden temel unsurlardan söz edilmesi; okuma davranışına yönelik olumlu ve olumsuz tutumlara olan yaklaşımların sunulmasının da edebî metinlerin meydana getirildiği toplumun bir portresini ortaya koyacağından şüphe yoktur.” (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2021a, s. 15)

Türk toplumunun okuma kültürü gelişimi henüz istenen düzeyde değildir. Okuma kültürü edindirme sürecinde nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinden yararlanmanın önemi tam anlamıyla kavranamamıştır. Okuma kültürü temalı çocuk kitaplarının bu süreçteki rolü de tam anlamıyla anlaşılamamıştır. Nitekim okuma kültürü temalı çağdaş Türk çocuk edebiyatı eseri sayısı sınırlıdır. Bu araştırma, çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerinin incelendiği ilk tez çalışmasıdır. Bu sunuluş biçimlerinin tespiti ile çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü temasının niteliğini yorumlamak da mümkün olacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın, alan yazınındaki ilgili boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Alan yazınında Türk çocuk edebiyatı ile okuma kültürünü ilişkilendiren çalışmaların sınırlı olduğu göz önünde bulundurulursa çalışmanın, ilgili çalışmalara çeşitlilik ve katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; okuma kültürü temasında yazılmış ve okuma kültürü unsurlarını ihtiva eden, çağdaş Türk çocuk edebiyatı kapsamındaki on beş çocuk kitabıyla sınırlandırılmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmaya ilişkin kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1. Okuma

İnsanın hayat yolculuğundaki en sağlam dayanaklarından biri okumadır. Okuma, öğrenme ve anlamlandırma uğraşdır. Okumak kelimesinin Türkçe Sözlük'te (TDK, 2023) on iki farklı anlamı mevcuttur. Okumak, söz konusu anlamlardan ikincisinde “yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek” (TDK, 2023, s. 2525) şeklinde tanımlanmıştır. Okumak kelimesi, Türkçenin yazılı ilk örnekleri olan Orhun Abideleri'nden başlayarak, İslami Türk edebiyatının ilk ürünlerinden biri olan Kutadgu Bilig'de ve Türkçenin ilk sözlüğü olan Dîvânu Lugâti't-Türk'te varlığını sürdürerek bugüne değin korumuştur (Vural, 2021). Bu uzun süreçte insan hayatında yer eden bu kelimenin farklı tanımları yapılmıştır. Farklı bileşenlerinden söz ederek sürecin karmaşıklığının altını çizen Karatay (2021, s. 9) okumayı “görme, algılama, dikkat, odaklanma, hatırlama, ilişki kurma, kavrama, değerlendirme, seslendirme gibi farklı bileşenlerden oluşan bilişsel ve fiziksel duyu organlarının aynı anda işlemesine dayanan karmaşık bir süreç” olarak tanımlamıştır. Üstündağ Şener'e (2020) göre okuma, okunanın anlaşılması ve anlamlandırılmasıdır.

Okuma eyleminde deneyim durağan değildir, insan okudukça okuma eyleminde deneyim elde eder. Bu yöndeki aşamalılığı tanıma dâhil eden Gündüz ve Şimşek (2019, s. 15) okumayı “sözcükleri, cümleleri veya bir yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliği” olarak tanımlar. Deneyimli bir okuyucu ile deneyimsiz bir okuyucunun okuma becerisindeki farkın altını çizen Özdemir ve Baş (2020, s. 29) okumayı şu şekilde tanımlar: “Okuma gelişimsel bir süreçtir ve bu süreç kelime tanıma ile anlamamanın birleşmesiyle oluşur.” Manguel (2023, s. 24) “Okumak, neredeyse nefes almak kadar temel bir işlevimiz.” şeklinde okumanın insan hayatındaki konumunu yansıtan bir okuma tanımı yapmıştır. Okur ile okuma eylemi arasında tüm duyuların dâhil olduğu yakın bir bağ olduğunu ifade eden Manguel (2023, s. 289) okuma sürecine dair görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Gözler sayfadan sözcükleri tanır; burun kâğıdın tanıdık kokusunu duyar, tutkalın, mürekkebin, karton ya da derinin kokularını alır; eller kâğıdın kaba ya da yumuşak kenarına, cildin sertliğine ya da yumuşaklığına dokunur. Parmaklar dile değince tadını bile alabilir.”

Alan yazınındaki tanımlarda okumanın temel dil becerilerinden biri olduğu öne çıkarılmakta, okumanın zihinsel yönünün üzerinde daha çok durulmaktadır. “Okuma en başta harflerin yani sembollerin şifrelerinin çözülmesi ve tanınmasıyla oluşan bir algılama süreci ardından, bu algıların zihinsel kavramlara ve anlamaya dönüşmesidir.” (Üstündağ Şener, 2020, s. 73) Öğrenme yönünün altını çizen Güneş (2021, s. 127) okumayı “dil becerileri yanında zihin becerilerine de önemli katkılar sağlayan bir öğrenme alanı” olarak tanımlar.

Güneş’e (2021, s. 128-129) göre okumanın özellikleri şunlardır:

- “Okumak, yazıların anlamını araştırmaktır.
- Okumak sadece şifreyi çözmek değildir.
- Sesli okuma seslendirme değildir.
- Okumak, yazının anlamına gönüllü katkı yapmaktır.
- Okumak, kendini ve dünyayı sorgulamak demektir.
- Okumayı öğrenme ile öğrenmek için okuma karıştırılmamalıdır.”

Alan yazınındaki okuma tanımlarında okuma kavramının farklı boyutlarına yer verilmesi, okumanın insan hayatına yer eden çok yönlü bir uğraş olduğuna işaret etmektedir. Onun çok yönlü olması faydasız bir karmaşıklık değil, insan hayatına dâhil olan çok yönlü katkıları beraberinde getirmektedir. Okuma, öğrenme ve anlamlandırma uğraşı olması yönüyle insanın iç dünyasını zenginleştirirken toplumsal açıdan da okuma kültürünü zenginleştirir.

2.2. Okuma Kültürü

Alan yazınında okuma kelimesinin yer aldığı farklı tamlamalar mevcuttur. *Okuma kültürü* de bu tamlamalardandır. Okuma kültürünü benzer tamlamalardan ayırmak gerekir. Okuma kültürü tamlamasının ayırt ediciliği, kapsayıcılığından ileri gelir. “Okuma kültürünün, okuma sevgisi, okuma alışkanlığı, okuma becerisi gibi kavramlarla karıştırılmadan ele alınması, bu kavramları da içine alan bir çatı olarak görülmesi anlamlıdır.” (Temiz ve Önal, 2021, s. 369-370) İnce Samur’a (2016) göre önceden okuma alışkanlığı tamlaması yaygın olarak kullanılmış, son dönemde okuma

kültürü tamlaması yaygınlaşmıştır oysaki okuma kültürü, okuma alışkanlığının üst basamağı konumunda olan eleştirel okuma yazma becerisini de kapsamaktadır. Kaya (2014, s. 609) da yaptığı tanımda okuma kültürü-okuma alışkanlığı ilişkisine dikkat çekmektedir: “Okuma kültürü okuma becerilerinin okuma arzusuna ve alışkanlığına dönüşmesidir.” Okuma kültürü, okumanın farklı davranışlarla insan hayatının merkezinde yer almasını gerektirir. MEB’in (2012, s. 48) Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı’nda yer alan okuma kültürü tanımında bu husus ifade edilmektedir: “Bireylerin kendilerine ait okuma hedefleri koyması; okumaktan hoşlandığı yazar, şair, konu ve türlerden hareketle kendi okuma eğilimini belirlemesi; kendisine ait bir kitaplık oluşturması; okuma alışkanlığını geliştirmek amacıyla kütüphanelerden yararlanması ve ilgisini çeken konulardaki süreli yayınları takip etmesidir.” Sever’in (2018, s. 137) okuma kültürü tanımında yazılı kültür ürünlerini sorgulamanın bir alışkanlığa dönüşmesi vurgusu vardır: “Okuma isteği uyanmış, yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla tanışmış; tanıştığı bu dünyanın kendine sunduğu iletileri paylaşma, sınama, sorgulama yeterliğine ulaşmış; bu dünyanın kendine sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık hâline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültürdür.”

Bu çalışmada kültür Türkçe Sözlük’teki üçüncül anlamı “muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi” (TDK, 2023, s. 2199) bağlamında kullanılmıştır. Alan yazınında okuma kültürü kavramının farklı tanımları yer almaktadır. Baki ve Gökçe’nin (2020, s. 354) tanımında okuma kültürü kavramı çok boyutlu bir anlam taşımaktadır ve okuma-kültür ilişkisi üzerinde durulmaktadır: “Okuma başlı başına bir kültürlenme süreci olmakla birlikte okumaya ilişkin takip edilecek adımların da kendi içerisinde bir birikimle gerçekleştiği bilinmektedir. Bu da bireyin okumaya ilişkin oluşturduğu kültürel birikimle ilerleyen karmaşık ve çok boyutlu bir kavram olan okuma kültürüyle ifade edilmektedir.” Sever’in (2019, s. 10) “bireylerin okuma eylemiyle ilgili olarak edindikleri becerilerin, toplumda bir yaşama biçimine dönüşmesi” şeklindeki okuma kültürü tanımında yaşamın ve okuma kültürünün toplumsal yönünün sözü edilmiştir. İnce Samur’un (2016, s. 8) okuma kültürü tanımında da toplumsal yön ön plandadır: “Okumanın eleştirel paydada yapılandırılması ve bu eylemin bireysel olmaktan çıkarılıp toplumsal düzlemde sistemli bir yapıya dönüştürülmesi sürecidir.”

2.2.1. Okuma Kültürü Kazandırma Süreci

Okuma kültürü kazanmış bireyler ana diline, okumaya, edebiyata ve kitaplara sevgi besleyen kişilerdir. Bu bireylerin besledikleri sevgi yerleşik bir hâl almıştır. Okuma kültürü edinmiş kişiler, yazılı kültürle dost olmuş kişilerdir (Sever, 2018). Çocuklara okuma kültürünün kazandırılması; çocuğun kitapla ilk karşılaşmasından diğer dil becerileriyle etkileşimli eleştirel bir okuma becerisinin kazanmasına varan meşakkatli, ardışık bir süreci kapsar.

Demirtaş ve Süğümlü (2013, s. 139) okuma kültürü kazanma sürecini şu şekilde özetler: “Birey; önce okumayı öğrenir, sonra bunu bir alışkanlık hâline getirir, daha sonrasında okuma alışkanlığını yaşamının tümünü kapsayan bir okuma sürecine dönüşmesiyle okuma kültürünü edinmiş olur.” Okuma kültürü sürecinin okul öncesi dönemde başlayarak 12-14 yaş arasında son bulacağı değerlendirilmesinde bulunan İnce Samur (2016, s. 8) okuma kültürü edindirme basamaklarını şu şekilde ifade eder:

“Okulöncesi Dönem

Görsel Okuma Dönemi (Görsel ve Dilsel Uyaranlarla İletişim Kurma)

- Çocukların Kitapla Tanıştırılması (0-2 yaş)
- Çocukların Kitaplarla Arkadaşlık Kurması (2-4 yaş)
- Çocuklarda Kitap Sevgisinin Oluşturulması (4-6 yaş)

İlkokul Dönemi

Görsel Okumadan Dilsel Okumaya Geçiş Dönemi

- Çocuklara Okuma Yazma Becerisinin Kazandırılması (6-8 yaş)
- Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırılması (8-10 yaş)

Ortaokul Dönemi

- Dilsel Okumadan Eleştirel Okuma, İzleme, Dinleme Becerisinin Kazandırılması (10-12 yaş)
- Çocuklara Okuma Kültürü Kazandırılması (12-14 yaş).”

Sever (2018) okuma kültürü kazandırma sürecini dinleme-izleme alışkanlığı, okuma-yazma becerisi kazanma, okuma alışkanlığı becerisi kazanma, eleştirel okuma becerisi kazanma, bilişim teknolojilerinden yararlanma olarak değerlendirmiştir. Sever

(2019) çalışmasında okuma kültürü kazandırma sürecini, okuma kültürünü yapılandıran değişkenlerden biri olan eğitim değişkeni çerçevesinde ele almış ve süreci üç başlıkta değerlendirmiştir: okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim.

İnsanın hayatında kitapla tanışması okul öncesi döneme rastlar. “Yaşamına oyun yoluyla etkin bir uyaran olarak giren kitap aracılığıyla çocuk işitsel, görsel ve dilsel kültür öğeleriyle tanışmaya başlar. Böylece resmin, yazının, çizginin estetik anlatımıyla tanışan çocukta, duygu ve düşünce gelişimi başlar.” (İnce Samur, 2016, s. 39) Okul öncesi dönemde okuma kültürünün temelleri atılır, okuma kültürünün gelişim süreci başlar. “Çocukluk yıllarında okuma kültürünün temellerinin atılabilmesi, duyu algılarını ve düşünceyi bilinçlendiren uyaranların çocuğun yaşam alanına katılabilmesiyle olanaklıdır.” (Sever, 2019, s. 12-13) Okul öncesi dönemde okuma kültürünün merkezinin bir yarısında dinleme-izleme becerisi almaktadır. Güneş’e (2021, s. 79) göre dinleme; ses, müzik, gürültü, konuşma gibi sesli uyarıcıları işitmek, anlamak ve zihinde yapılandırmak için kulak ve beyinde yürütülen karmaşık bir süreçtir. Ana dili sevgisi ile kitap sevgisi kazandırmak ve okuma kültürünün kazanımını desteklemek adına dinleme becerisi merkeze alınarak yetişkinler tarafından çocuklara kitap okunması gerekir. “Okul öncesindeki okuma eğitimi, ilköğretime hazırlık içindir. Çocuğun ileride okuma becerisini kazanabilmesi, okuma kültürünün temelini atılması, okul öncesi dönemde çocuğa amaçlı yönde bol bol kitap okuma ile doğrudan bağlantılıdır.” (Baş, 2015, s. 87) Bir kişinin okuyup diğerlerinin dinlemesi, kadim bir davranıştır. Kadim zamanlarda kıraat-ı umûmîyye olarak adlandırılmıştır. Âsım (2020, s. 149) 1893’te tamamladığı Kitab isimli eserinde bu davranıştan söz eder: “Vaktiyle Araplarda, Rumlarda, Romalılarda müellifler, şâirler âsâr-ı nesriyye ve şi’riyyelerini umûma okurlardı. Hatta müverrih Herodot dokuz kitabını halka okumuştur.” Ayrıca o günlerdeki umuma kitap okuma davranışının kış gecelerinde ayrı bir yeri olduğunu ifade eder: “Hâlâ Anadolu içinde kış gecelerini geçirmek için Kerem ve Âşık Garip kitapları okutturulur.” (Âsım, 2020, s. 150) Bu kadim davranışın, günümüzde yetişkinlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına kitap okumaları şeklinde farklı bir yönü bulunmaktadır ve bu yöndeki uygulamalar, okuma kültürünün temelini oluşturmaktadır.

Okul öncesi dönemde okuma kültürünün merkezinin diğer yarısında görsel okuma yer almaktadır. Güneş’e (2013) göre görsel okuma; dilin öğrenme alanlarından biridir, dil öğrenme sürecinin anne karnında gelişimi başlayan dinleme becerisinden

sonraki ikinci aşamasıdır. Okul öncesi dönemde yetişkin rehberliğinde görsel okuma etkinlikleri yapılmalı, çocuğun kitapla etkileşimine fırsat verilmelidir. Kitap kavramının, çocuğun yaşantısı hâline gelmesinde okunan eserlerin niteliği önem taşır. Bu bağlamda aileler, nitelikli eserlerle çocukları buluşturmalıdır.

Mükemmel görselleri olan kitaplar, çocukların kitapları sevmelerine yardımcıdır (Daley, 2020). Okul öncesi dönemde kitaba dair çocukta olumlu bir algı oluşturmak hedeflenmelidir. “Okulöncesi eğitim kurumlarının ve ailenin temel amacı; çocuğa kitabı sevdirmek, kitaplarla arkadaşlık kurma alışkanlığı kazandırmak olmalıdır.” (Sever, 2019, s. 18) Okul öncesi dönemde çocuk, dinleme-izleme becerisi ile görsel okuma ekseninde Türkçenin incelikleriyle karşılaşarak ana diline karşı farkındalık kazanır. Ana diline yönelik farkındalığı yüksek çocuklar okuma yazma sürecine daha hazırlıklı durumda olurlar.

İlköğretim döneminin başlarında okuryazarlık edinilir, böylelikle okuma kültürünün gelişimi hızlanır. Okumanın bir yaşantı hâlini almasında bu dönem kritik bir öneme sahiptir. İlköğretim döneminde okuma kültürünün gelişimini etkileyen unsurlardan biri de okul öncesi dönemde okuryazarlığa yönelik yapılan hazırlıklardır. Okul öncesi dönemde eksik bırakılan noktalar, okuma kültürü gelişiminde aksaklıklara sebep olabilmektedir. Okuma kültürünün sağlam bir şekilde ilerleyişini temin etmek adına çocukta bir önceki dönemden kalan eksiklikler tamamlanarak okuma kültürünün gelişimi desteklenmelidir. İlköğretim döneminde okuma kültürü gelişiminin sağlam ilerleyişinde okul öncesi dönemde de olduğu gibi kitaplardaki nitelik önemli rol oynar: “İlköğretim döneminde, çocuk edebiyatının nitelikli tüm telif ve çeviri yapıtları, çocuklara okuma kültürü edindirebilmek için bir evren olarak algılanmalıdır.” (Sever, 2019, s. 26) İnce Samur (2017, s. 228) da ilköğretim döneminde okuma kültürü gelişiminde bir evre olarak ele alıp konuya ilişkin şunları söylemiştir: “Bu dönem, çocuğun gelişim özelliklerinin belirginleştiği, dilsel okumayla birlikte okuma alışkanlığının kazandırılması gibi önemli bir süreci işleten, okuma kültürü edinmenin gelişme dönemidir.” İlköğretim döneminde okuma kültürünün gelişiminde Türkçe eğitiminin yürütücüleri olan sınıf öğretmenleri ile Türkçe öğretmenlerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Çocukların yükseköğretim dönemine kadarki okuma kültürü edinme sürecinin son durağı ortaöğretim dönemidir. Bu dönemde okuma kültürünün gelişiminde nitelikli Türk ve dünya edebiyatı eserleri başı çekmektedir. Bu dönemde dikkat

edilmesi gerekenleri Sever (2019, s. 28) şu şekilde ifade etmektedir: “Ortaöğretim döneminde, Türk ve dünya edebiyatının nitelikli yapıtlarını okuma, karşılaştırma ve değerlendirme alışkanlığı ile güzel sanatların (müzik, resim, tiyatro vb.) olanaklarıyla iletişim kurma deneyimi edinen öğrenciler, kendi duygu ve düşünce birikimleriyle yaşamlarını yönetme alışkanlığı da kazanmaya başlayacaktır.” Ortaöğretim dönemine ilişkin Şeref ve Şahin (2022) tarafından yapılan araştırmada okuma grubu temelli okuma etkinliklerinin, lise öğrencilerinin okuma kültürü edinme süreçlerine olan etkisi incelenmiş; çalışma kapsamında yürütülen etkinlikler ile öğrencilerin okumaya dair yeni bir kültürlenme sürecine dâhil oldukları tespit edilmiştir. “Çalışma kapsamında uygulanan etkinliklerin okuma kültürü edindirmede önemli etkisinin olduğu belirlenmiş ancak okuma kültürü kazanmanın temel yöntemi okumayı hayatın merkezine koymaktır.” (Şeref ve Şahin, 2022, s. 146) Benzer doğrultudaki bir diğer tespit de İnce Samur (2017, s. 228) tarafından yapılmıştır: “Okuma kültürünün oluşması ve gelişmesi, okumanın çocuğun doğduğu andan başlayarak bireysel bir gereksinim ve yaşam biçimi olarak algılanması gerektiğiyle doğrudan ilişkilidir.” Özetle okuma kültürünü edindirmede temel nokta okumanın yaşamla olan bağının kuvvetlendirilmesidir.

2.2.2. Okuma Kültürü Kazandırma Sürecinde Türkçe Dersi

Türkçe dersi; öğrencilerin yazınsal değeri olan eserlerle buluşmasına olanak sağlayarak onların dil kavramına karşı farkındalık geliştirmelerini, ana dili sevgisi hissetmelerini, dilin inceliklerini keşfetmelerini ve dil becerilerini geliştirmelerini sağlar. “Türkçe dersi, ilkokul birinci sınıftan itibaren ana dil konusunda bilgi ve kültür oluşturmaya hizmet eder.” (Gündüz ve Şimşek, 2019, s. 64) “Türkçe öğretiminin en temel sorumluluğu, öğrencilerin varsa, dinleme-izleme alışkanlığına dönük eksik davranışlarını tamamlayıp onları yazılı kültürün olanaklarıyla dost kılmaktır.” (Sever, 2018, s. 141)

Türkçe dersinin kılavuzu olan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019, s. 8) Türkçe dersinin amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,

- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.”

Söz konusu amaçlar incelendiğinde öğrencilerin okuma becerisinin geliştirilmesi, okuduklarından hareketle öğrencilerin ana dili bilincine ve sevgisine ulaşmasının sağlanması, öğrencilerin okuduklarını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin sağlanması, öğrencilerin Türk ve dünya kültürüne ait eserleri okumalarının sağlanması gibi hedeflerin; Türkçe dersi ile okuma kültürü bağıntısını ortaya koyduğu belirtilebilir. Türkçe eğitiminde amaçlara çıkan yol okuma kültürü edindirme çalışmalarından geçer: “Anlama ve anlatma becerileri gelişmiş, düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesi amacına ulaşabilmek için, Türkçe öğretiminde, ilköğretimin birinci sınıfından başlayarak öğrencilere okuma kültürü edindirebilme genel bir amaç olarak benimsenmelidir.” (Sever vd., 2020, s. 15)

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) yer alan, eğitim öğretim sürecinde yer verilen seçmeli temalardan biri Okuma Kültürü’dür. Okuma Kültürü temasına ait konu önerileri, alt başlıklar şu şekildedir: “bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı,

okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.” (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019, s. 17) Millî Eğitim Bakanlığının; Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda, dolayısıyla eğitim öğretim sürecinde okuma kültürüne ve okuma kültürünün unsurlarına yer vermesi, bu konunun önemini yansıtır. Millî Eğitim Bakanlığının bu tutumu, okuma kültürünün hem bireysel hem toplumsal düzlemde farkındalığını artırır, gelişimini destekler niteliktedir.

Okuma kültürü kazandırma süreci, yaşamın ilk yıllarında başlayan ve yaş aldıkça olgunluğa doğru yol alan bir çabadır. Tüm eğitim kademelerinde ve özellikle Türkçe derslerinde kendine yer bulur. “Türkçe öğretiminde, okuma kültürü edinmiş düşünen-duyarlı birey yetiştirmek, öğretmenlerin temel amacı olmalıdır.” (Sever, 2019, s. 23) Türkçe derslerini yürüten sınıf öğretmenleri ile Türkçe öğretmenlerine okuma kültürü kazandırma sürecinde sorumluluklar düşmektedir. Okuma kültürü kazandırma sürecinde sorumluluğu olan öğretmenin öncelikle kendisinin okuma kültürü kazanmış olması beklenir. “Okuma konusunda öğretmenin tartışılmaz bir rolü vardır. Bunun için başta Türkçe ve sınıf öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlerin okuma sevgisi ve alışkanlığına sahip olması gerekmektedir.” (Arıcı, 2018b, s. 171) “Türk ve dünya klasiklerini, güncel eserleri ve yazarları yakından takip etmeleri, uygun buldukları yazar ve eserleri eğitim süreçlerine dâhil etmeleri, öğrenme merakının sanatla birleşmesi ve sonuçta okuma kültürünün temellerinin atılması sınıf öğretmenlerinin konu hakkında yeterli olmaları ile mümkündür.” (Özdemir, 2021, s. 72) Öğretmenlerin öncelikle kendilerinin okuma kültürü kazanmış olmaları gerektiğini vurgulayan Korkuyu (2014, s. 65-66) konuyla ilgili şu ifadeleri kullanmaktadır: “Okuma kültürüne ilişkin bilgi ve deneyime sahip öğretmen, öğrencilerde okumaya karşı bir ilgi uyandırır; öğrencinin okumayla ilgili olumlu bir tutum geliştirmesini sağlar.” Okuma kültürünü kazandırabilmek için her şeyden önce okumayı sevdirmek gerekir. “Okumayı bir kültür hâline getiren toplumlar, bunu okumayı sevdirmelerine borçludur. Çünkü kültür oluşumunda en önemli etkenler okuma sevgisi ve okumanın toplumda süreklilik/gereklilik hâline getirilmesidir.” (Özkan, 2021, s. 14) Nitelikli kitapları tanıtmaktan ve bu kitapları okumaya güdülemekten söz açan Akkaya (2021, s. 38) konuyla ilgili şunları söylemiştir: “Türkçe öğretmeni, çocuğun sanat zevkini artıracak kitapları okul ortamında çocuklara tanıtmalı, onların bu kitapları okuyarak edebî zevk kazanmaları için güdüleyici yöntem ve tekniklerden faydalanmalıdır.”

Okuma sevgisi kazandırmada öğrencilerde okumaya karşı olumlu bir algı geliştirebilmede öğretmenin sesli okumalar yapmasının önemli bir yeri vardır. “Öğretmenlerin sınıfta sesli okumalar yapması -ilkokul ve ortaokul sınıflarında- çocuklara çok şey kazandırabilir. Öğretmenin sesli okumaları, her şeyden önce çocuklara okumanın keyifli bir uğraş olduğunu gösterebilir.” (Lukens vd., 2018, s. 333)

Okuma kültürü kazandırma sürecini Türkçe dersleri ile sınırlandırmak, sürecin ilerleyişine ket vurmak olur. “Kitap okuma sadece Türkçe dersi ve öğretmenin ilgi alanı olmamalı; diğer derslerin ve öğretmenlerin de bu konuyla ilgili katkıları sağlanmalıdır.” (Arıcı, 2018b, s. 171) “Okuma alışkanlığı kazandırma, genelde bilinen ve kabul edilenin aksine, eğitimde yalnızca Türkçe-Edebiyat öğretmenlerinin değil, aynı zamanda diğer öğretmenlerin de sorumluluk alanına eşit derecede girmektedir, çünkü, okuma alışkanlığının yararı bütün derslere eşit biçimde yansır.” (Yılmaz, 2007, s. 135). Benzer şekilde okuma kültürü kazandırma sürecinde okunan metinleri yalnızca ders kitabındaki metinlerle sınırlı tutmak, sürecin ilerleyişine ket vurmak olur. “Ders kitaplarındaki metinleri okutmak, okuma zevki oluşturma konusunda yeterli olmayabilir. Öğretmen, ders kitabı dışında, Türkçenin güzel kullanıldığı metinleri bulup sınıfa getirmeyi ve öğrencilere okutmayı ilke edinmiş olmalıdır.” (Gündüz ve Şimşek, 2019, s. 64) Sever (2018, s. 141) bu konuyu şu şekilde değerlendirmektedir: “Türkçe öğretiminde yalnızca ders kitabına bağlı öğretim anlayışı terk edilmelidir. Öğretim, tek kaynaktan kurtarılıp yerini Türkçenin anlatım olanaklarıyla kurgulanmış, öğrenci düzeyine uygun çeşitli kaynaklara (kitaplara) bırakmalıdır.”

Sever’e (2018 ve 2019) göre Türkçe eğitim sürecinde dil becerilerini geliştirme hedefli çağdaş öğretim yaklaşımları, çağdaş yöntem ve teknikler yer almalıdır. Çok uyaranlı eğitim ortamı oluşturmak hedeflenmelidir. Edebî metinlere ek olarak nitelikli sanat eserlerinden de uyaran olarak eğitim sürecinde faydalanılmalıdır. Böylelikle görsel ve işitsel metinler sürece farklı boyutlar katarak amaca ulaşmaya hizmet eder. Öğretmenler öğrencilerini okumaya isteklendirmeli, okuduklarını değerlendirmeye yönelik farklı etkinliklere katılmaya teşvik etmelidir. Öğretmenlerce öğrencilerin okuma kültürü gelişimini yansıtan öğrenciye özgü okuma dosyaları oluşturabilir. Böylelikle öğrencilerin ilerlemeleri somut bir şekilde takip edilebilir. Bu bağlamda yürütülen çalışmalar öğrencilerin okuma kültürü gelişimlerini destekler niteliktedir.

Özetle Türkçe dersi ile okuma kültürünün gelişimi arasında bağıntı bulunmaktadır. Okuma kültürünün gelişim sürecinde öğretmenlerin yetkinliğinin, ilgili konuya yaklaşımlarının etkileri, okuma sevgisi kazandırma uygulamalarının, sınıfta sesli okuma yapma gibi etkinliklerin etkisi bulunmaktadır. Buna karşılık Türkçe dersi ile okuma kültürünün gelişimi arasındaki bağıntının uygulama safhasındaki görüntüsü muntazam değildir. “Türkçe öğretiminin anlama (okuma ve dinleme) ve anlatma (konuşma ve yazma) becerilerinin kazandırılmasıyla çocuk edebiyatının temel işlevi olan okuma alışkanlığı kazandırmak arasında koşut bir ilişkinin bulunduğu henüz somut biçimde uygulamaya yansıtılamamıştır.” (Şirin, 2019b, s. 64)

2.3. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı tamlamasını irdelemeden önce çocuk ve edebiyat kelimelerini tanımlamak gerekir.

Alan yazınında farklı tanımları olan çocuk kelimesi Türkçe Sözlük’te şu şekilde tanımlanmıştır: “bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız.” (TDK, 2023, s. 860) Edebiyat ise “olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı; yazın” (TDK, 2023, s. 1127) olarak tanımlanmıştır. Ayyıldız ve Birgören’e (2014) göre edebî eserin doğuşu, insanla birlikte ortaya çıkan etkili söz söyleme ihtiyacıyla olmuştur.

Farklı zamanlarda farklı kişilerce tefekkür edilmiş olan çocukluk, kıymetli bir dönemdir. İnsan hayatının ve kişiliğinin temeli olma anlamını bünyesinde barındırır. Çocukluk döneminde edebiyatın müstesna bir yeri vardır. Proust (2020, s. 7) çocukluk döneminde okumakla geçen günlerini şu şekilde tarif eder: “Bize yaşanmamış gibi gelen çocukluk yıllarımızda çok sevdiğimiz bir kitapla geçirdiğimiz günler kadar dolu dolu yaşanmış başka zaman belki yoktur.” İnsan kişiliğinin oluşmaya başladığı çocukluk döneminde edebiyatın etkin rolü yadsınamaz. Kişilik gelişiminde nitelikli çocuk kitaplarının etkin değerini Sarıyüce (2012, s. 10) şu ifadelerle vurgulamıştır: “Yaşlarına, ilgilerine uygun kitaplardan yoksun bırakılmış çocuklar, dar bir çerçevenin içinde sıkışmış bir kişilikte kalırlar. Düşünme, yorumlama, eleştirme, yaratma ve hayal güçlerini yeterince geliştiremedikleri gibi dil hazinelerini de geliştiremezler.” Kanter (2014, s. 570) çocuk edebiyatının kişilik gelişimine etkisine ilişkin şu sözleri sarf etmiştir: “Çocukların yaşadıkları topluma özgü unsurları çocuk edebiyatı aracılığıyla öğrenmeleri, mensubu oldukları kültürel yapıyı tanımlarında, içselleştirmelerinde ve

kimlik kurgularını tamamlamalarında önemli bir yer arz eder.” Sever (2023, s. 72) çocuk kitaplarının kişilik gelişimindeki etkisinin altını çizmekle birlikte bu kitapların farklı gelişim alanları için birer olanak olduğunu şu şekilde ifade eder: “Çocuk kitapları, ilk çocukluk döneminden başlayarak ergenlik dönemine kadar uzanan bir evrede, çocukların dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimleri için önemli olanaklar yaratan araçlardır.”

Alan yazınında farklı çocuk edebiyatı tanımları ile karşılaşilmektedir. Türkçe Sözlük’te onun bir edebiyat türü olduğu belirtilerek “çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan, eğitici bir edebiyat türü; çocuk yazını” (TDK, 2023, s. 862) şeklinde tanımlanmıştır. Şirin (2019b, s. 31) onun bir geçiş dönemi edebiyatı olduğunu belirterek “Çocuk edebiyatı öncelikle çocuğa özgü ölçüt ve ilkeleri yanında edebiyatın var oluşunu sağlayan pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütlerini de barındıran bir geçiş dönemi edebiyatıdır.” şeklinde tanımlar. Çocuk edebiyatının çocukların duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştirici yönünün altını çizen Sever (2023, s. 17) onu şu şekilde tanımlar: “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” Çocuk edebiyatının 2-15 yaş aralığındaki çocuklara hitap ettiğini belirten Şimşek ve Yakar (2020, s. 40) onu “Gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyata çocuklar için edebiyat ya da kısaca çocuk edebiyatı denir.” şeklinde tanımlamıştır. Çocuk edebiyatını edebî tür olarak değerlendiren Yalçın ve Aytas’ın (2017, s. 21) çocuk edebiyatı tanımı şu şekildedir: “Çocuk edebiyatı çocuğun ilişkilerini düzenleyen yaş grubuna göre, duygu ve düşüncelerini eksiksiz olarak anlatmasını amaç edinen bir edebî türdür.” Türkçe Çocuk Edebiyatı’nda çocuk edebiyatının iki farklı daldaki eserlerden müteşekkil olduğu belirtilerek şu ifadelere yer verilmiştir: “Çeşitli düşüncelerin çocuklara göre ve sanatla ifadelendirildiği veya büyükler için yazıldıkları hâlde çocukların da anlıyarak, zevk alarak okudukları eserlerin hepsi çocuk edebiyatını teşkil etmektedir.” (Demiray, 1969, s. 16).

Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü’nde çocuk edebiyatının üç farklı tanımına yer verilmiştir:

- “Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad.
- Türlü konular üzerinde yazılmış olup çocukların zevkle ve ilgiyle okudukları eserlerden meydana gelmiş edebiyat.
- Çocukların faydalandığı her türlü yayını kapsayan edebiyat.” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 52-53)

Çocuk edebiyatı sözcük öbeğini 19. yüzyılın sonlarına dek dayandıran Kaminski (2016, s. 71) çocuk edebiyatını genel anlamlı ve dar anlamlı olmak üzere iki boyutta tanımlamıştır:

“Çocuk edebiyatı, çocuklar için üretilmiş bütün eserler için ortak kavramdır; edebî eserler veya konulu kitaplar ve ders kitapları olması önemli değildir. Diğer taraftan çocuk edebiyatı, dar anlamda, buluş çağına girinceye kadar olan okul veya okul öncesi çocuklar için üretilen ve bu okuyucu grubuna sunulan ürünler için de geçerli bir kavramdır. ‘Çocuk’ edebiyatı kavramı 19. yüzyılın sonlarına ve filantroplara¹ kadar dayanmaktadır.”

Edebiyat sahasında çocuk edebiyatının müstakil varlığı zaman zaman tartışılmış ve çocuk edebiyatının varlığını kabul edenler ile çocuk edebiyatının varlığını reddedenler şeklinde ikilikler görülmüştür. Çocuk edebiyatının müstakil varlığını reddedenlerin dayanaklarını Şirin (2019b, s. 29) şu şekilde ifade etmiştir: “Bir, edebiyat bir bütündür. İki, çocukları küçümseyen, dil, edebiyat ve yayın değeri olmayan ticari yayınların uyandırdığı kaygı.” Çocuğun ve edebiyatın göz önünde bulundurulduğu alanın çocuk edebiyatı olduğunu ifade eden Nas (2002, s. 33) ilgili konuya dair şu cümleleri sarf etmiştir: “Çocuk vardır, ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Çocuk, insandır. Bu insan edebiyattan yoksun bırakılamayacağına göre, onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır.” Oğuzkan (2010, s. 3) çocuk edebiyatının müstakil varlığını yetişkinlere hitap eden eserlerin her zaman çocukların duygu ve düşünce dünyalarına hitap edemeyeceğini vurgulayarak değerlendirmiştir: “Çocukluk çağının -hattâ çağlarının- özellikleri göz önünde tutulur ise ilk planda yetişkinler için yazılmış olan edebiyat eserlerinin çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine her zaman uygun

¹ “İnsansever, insanların iyiliği için çalışan (kimse)” (TDK, 2023, s. 1287)

düşmeyeceği kolayca anlaşılır.” Karagül (2020, s. 11) çocuk edebiyatının müstakil varlığına ilişkin görüşlerini şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Çocuk edebiyatının genel edebiyat kavramı içinden sıyrılarak özel ve müstakil bir konuma yerleşmesinde, bu edebiyatın gerek biçim gerekse içerik özellikleriyle çocuğun ilgi ve gereksinimlerini temel alarak yapılandırılan bir edebiyat olması etkilidir. Çocuğun iç dünyasının, algılama biçimlerinin, dikkat süresinin, gelişim özelliklerinin yetişkinlerden büyük ölçüde farklılaşması 'çocuğa göre' yapıtların kaleme alınmasını bir gereklilik hâline getirmiş, bu yapıtların oluşturduğu edebiyat alanına da çocuk edebiyatı denmiştir.”

Alan yazınında çocuklar için yazılmış ilk kitabın MÖ VI. yüzyıla tarihlendirildiği görülmektedir. Demiray (1969)’a göre eğlendirici tarzda yazılmış, didaktik niteliklere sahip ilk çocuk kitabının MÖ VI. yüzyılda Hindistan’da yazıldığı varsayılmaktadır. “Fakat bu, bin yıldan uzun bir zaman sonraya kadar dünyada yazılmış tek çocuk kitabı olarak görünmektedir.” (Demiray, 1969, s. 74) Çocuk edebiyatının oluşumunda çocukların payı büyüktür. Şirin (1989, s. 59) çocuk edebiyatının doğmasında çocukların özverili davrandıklarını vurgular: “Çocuk edebiyatının ortaya çıkmasını çocuklara borçlu olduğumuzu belirtmemiz daha uygun olur. 16. yüzyıldan bu yana çocukların okuduğu kitapların büyük çoğunluğu çocuklar için yazılmadığı hâlde, sayısı yüze varan kitap bugün de çocuk klasiği olarak bilinmektedir. Aslında bu kitaplar, dünya edebiyatının önde gelen klasikleri durumundaydı.”

Çocuk edebiyatının ilk ürünleri sözlü olarak ortaya konmuştur (Bilkan, 2018). Bu bağlamda Şirin (2019b, s. 32) çocuk edebiyatının gelişiminde XVI. yüzyıla dikkat çeker: “Çocuk edebiyatı, XVI. yüzyıldan itibaren, yalnızca sözlü verimlerin oluşturduğu bir edebiyat değil, öncelikle yazılı çocuk edebiyatının oluşmasıyla edebiyatın içinde yeni bir tür olma yoluna girer.” Arıcı (2018a) Batı’da çocuklara özgü edebiyat yapma fikrini XVIII. yüzyıla tarihlendirirken Türkiye’de bu fikrin gelişimini XIX. yüzyıl sonlarına tarihlendirir. Demiray (1969, s. 87) Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimine dair görüşlerini şu ifadelerle açıklamıştır: “Bizde çocuğa hitabeden ilk eser Nabi’nin (1642-1712) Hayriye isimli mesnevisidir. (...) Fakat çocuk seviyesi düşünülerek eser yazılması fikrinin Tanzimat’tan sonra belirlediğini söyleyebiliriz.” Buna karşılık Nabi’nin Hayriyyesi’nin çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilmesi konusunda sıkıntı olduğunu belirten Akbayır (2018, s. 165-166) şu

gerekçeyi öne sürer: “Çocuk edebiyatı alanındaki çağdaş yaklaşımlar, didaktik eserlerin ‘çocuğa görelik’ ilkesine aykırı olduğu yönündedir.” Kıbrıs’a (2016) göre 20. yüzyılda çocuk edebiyatı bütün dünyada bağımsız bir edebiyat olmuştur.

Çocuk edebiyatının gelişiminde, çocuk konulu veya kahramanlı edebî eserlerin çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilmesi konusu tartışmalara yol açmıştır. “Günümüzde birçok kimse, çocuğu konu edinen veya kahramanları çocuk olan eserleri çocuk edebiyatı sayma alışkanlığı içindedir. Çocuğu ve çocukları anlatan her kitap çocuk edebiyatı olamaz.” (Yalçın ve Aytaş, 2017, s. 21) “Yetişkinler edebiyatında eskiden beri ‘çocuk’ bir konu olarak ele alınmıştır. Ne var ki klâsik anlayışla kaleme alınan eserlerin çoğu çocuklar için değil, çocuklar üzerinedir.” (Oğuzkan, 2010, s. 4) “Çocuk edebiyatı, çocuklara çocukluğu ya da çocuğu anlatan bir edebiyat değildir.” (Şirin, 2000, s. 10)

Alan yazınında çocuk edebiyatı ile yetişkin edebiyatının ortak-farklı yönlerine ilişkin görüşler ortaya konmuştur. Yalçın ve Aytaş (2017, s. 21) çocuk edebiyatının, edebiyatın bütün alanlarında var olan niteliklere sahip olduğunu ifade eder: “Çocuk edebiyatı, edebiyatın bütün alanlarında ve söz sanatlarında bulunan niteliklerin tamamını içinde barındıran, ancak kendisine seçtiği hedef kitlenin özelliklerini yetişkinler için yazılan edebî türlere göre daha fazla göz önünde bulunduran bir alandır.” Sever (2019, s. 98) ilgili konuda dilsel kurgunun altını çizer: “Çocuk edebiyatı yapıtları, adından da anlaşılacağı gibi her şeyden önce birer edebiyat yapıtıdır. Onları farklı kılan, çocukların anlama becerilerine uygun bir dilsel kurguyu yeğlemeleridir.” Yetişkinlere hitap eden eserler ile çocuk ve gençlere hitap eden eserler arasında uçuk farklılıklar olmadığını dile getiren Sarıyüce (2012, s. 9) temel ayırıcı yönü şu şekilde ifade eder: “Çocuk edebiyatı, dil, konu ve anlatım yönünden çocukların anlama, kavrama, ilgi duyma düzeylerine uygunluk gösterir. Bunun dışında ayırıcı başka nitelikler yok gibidir.”

İlbak (2021, s. 2) çocuk edebiyatının, yetişkin edebiyatı kadar değerli olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir: “Çocuk edebiyatına ‘çocukça bir edebiyat’ yanılgısıyla bakmak en baştan kaybetmektir. Büyüklerin edebiyatı kadar değerli ve özel; farklı olarak da ‘çocuk merakına uygun’ bir inşaya sahip olmalıdır çocuk edebiyatı.” Arıcı (2018a, s. 1) çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından farklılığında çocuk algısına ve hâkimiyetine dikkat çekmektedir: “Edebiyat çocuğun dünyasında da yetişkinlerden farklı olarak birtakım semboller ve estetik değerlerle duygulara seslenmeyi bilmeli,

çocukta zevk alma ve beğeni kavramlarını oluşturmaya çalışmalıdır. Bu yönüyle yetişkinin dünyasından farklı, çocuk algısına ve hâkimiyetine açık bir çocuk edebiyatı oluşumuna dikkat çekilmelidir.” Çocuk edebiyatının edebiyatla ilişkisine dikkat çeken Kartopu (2021, s. 78) da çocuğa göreliğe ve çocuk gerçekliğine dikkat çekmektedir: “Çocuk edebiyatı, edebî ve sanatkârane hassasiyetlerin tamamına sahip olması bakımından edebiyatın bir dalıdır, öte yandan çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliğine uygun eser verme ilkesi bakımından diğer edebî eserlerden ayrılır.”

Alan yazınında çocuk edebiyatının işlevine ilişkin farklı bakış açıları içeren görüşler ortaya konmuştur. Çocuk edebiyatını; Yalçın ve Aytaş (2017, s. 21) eğlenerek öğrenme aracı olarak değerlendirmişler, bu aracın zararlı alışkanlıkları önleyici tarafına da dikkat çekmişlerdir: “Özellikle günümüzde çocukların televizyon ve bilgisayar karşısında harcadığı süre göz önünde bulundurulacak olursa onları bu zararlı alışkanlıktan koruyacak en önemli desteğimiz çocuk edebiyatıdır.” Demiray (1969, s. 16) çocuk edebiyatını şu bakış açısıyla değerlendirmiştir: “Büyüklerin edebiyatı gibi çocuk edebiyatı da bir insan topluluğunun ifadesi, bir milletin, bir devrin, bir medeniyetin sadık aynasıdır. Bu yoldan, çocuklar zihin yeteneklerinin hudutsuz çalışma tarzıyla karşılaşarak gelişme imkânlarını bulurlar.” Şirin’in (2019b, s. 55) çocuk edebiyatının işlevine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Çocuk edebiyatı, dil ve kişilik gelişimi, bilişsel ve sosyal gelişim gibi eğitici yönü yanında, duygu, düşünce, hayal ve sanat-estetik eğitimi ile çocukların iç dünyalarını zenginleştiren ve yetişkin edebiyatından yalnızca derece farkı olan bir edebiyat-sanat alanıdır. (...) Çocuk edebiyatının diğer bir işlevi ise, geleceğe dönük yüzü ile okuduğunu anlayan, düşünen ve kendini gerçekleştiren bireyi, özellikle de edebiyat okurunu yetiştirmektir.”

2.4. Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı

Edebiyat, dilin tüm anlayış ve anlatım olanaklarını hayatta tatbik etmeyi sağlayan bir sanattır. “Edebiyat ana dilimizi öğretir ve kavratır. Ana dilimizi ilkin analarımızdan öğreniriz ama orada kalmayız. Dilimizin erginliğini, enginliğini, anlatım gücünü bize kitaplar yoluyla yazarlar sezdirirler.” (Sarıyüce, 2012, s. 14)

Edebiyatın eğitici yönü özellikle çocuk edebiyatında kendini gösterir. “Edebiyatla eğitimin işlevi, aynı amacı taşımasa da, aynı sonucu doğurur: İnsanı eğitir.

Hemen hemen bütün dillerde edebiyat sözcüğünün eğitimle yakın anlam ilişkisi vardır. Dilimizdeki edebiyat sözcüğü de edep sözcüğünden gelir.” (Sarıyüce, 2012, s. 14) Çocuk edebiyatında eğitici unsurlar, sanatsal unsurlarla birlikte var olur. “Çocuk kitaplarından okuma alışkanlığı kazandırma, sanat ve kurmaca eğitimi verme, yazınsal duyarlılığı geliştirme gibi eğitsel beklentiler çocuk kitabının estetik boyutunu yok etmez.” (Dilidüzgün, 2018, s. 25) Geleceğin yetişkinleri olan çocukların yetişmesinde çocuk edebiyatı, farklı işlevlerle rol almalıdır. Çocuk edebiyatının bu doğrultudaki bir işlevi dilin olanaklarını etkili bir şekilde okura sezdirmektir. “Çocuğa edebiyatı sunmak, edebiyatı okutmak onun geleceğini inşaya kalkışmaktır, geleceğinin temellerini atmaktır. Geleceğin anahtarı olarak kabul edilen çocuğun, edebî bilinç deneyiminden geçmesi bu açıdan önemlidir.” (Alver, 2018, s. 403) Çocuk edebiyatının bu doğrultudaki bir diğer işlevi çocuğun okuma kültürü edinmesinde kılavuz olmasıdır. Akkaya (2021, s. 42) çocuk edebiyatının bu iki işlevini bir arada şu şekilde değerlendirir: “Çocuğun ana dilinin inceliklerini sezinleyebilmesi, dil becerisi kazanması, sorgulaması, eleştirmesi, tartışması, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde ifade edebilmesi ve okuma kültürü edinebilmesi için olabildiğince erken yaşlardan itibaren nitelikli çocuk edebiyatı ürünleriyle buluşturulması gerekmektedir.” Çocuk edebiyatının işlevine dair benzer doğrultudaki bir başka görüş Şirin’e (2019b, s. 109) aittir: “Çocuklukta, dinleme, okuma, yazma, düşünme ve eleştiri kültürü edinme süreçlerinde en etkili uyaran dil, edebiyat, sanat ve estetik değeri taşıyan çocuk kitaplarıdır.” Dilidüzgün (2018, s. 25) çocuk edebiyatının, okuma eğitimi veren yönüne değinerek onun okuma alışkanlığı kazandıran yönüne dikkat çeker:

“Çocuk yazını her ne kadar doğrudan belli eğitsel amaçlara hizmet eden bir araç olarak görülme de, çocuğa okuma eğitimi veren bir araçtır. Bu anlamda çocuk yazını, yetişkin yazınına geçişte bir ara basamak ya da geçiş yazını işlevi üstlenmektedir. Böylece, çocuk ve gençlik yazınının, okuma alışkanlığı veren ve yazınsal ürünleri alımlamayı öğreten bir işlevi olduğu ortaya çıkmaktadır.”

Erbasan'a (2023) göre çocuklara okuma kültürü kazandırma işlevinden bağımsız bir çocuk edebiyatı düşünülemez. Sever (2023, s. 19) çocuk edebiyatının çocuklara okuma kültürü kazandırma sorumluluğu olduğunu ifade eder: “Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk

üstlenmelidir.” Akkaya (2021, s. 42) çocuk edebiyatının temel amacının çocuklara okuma kültürü kazandırmak olduğunu ifade eder: “Geçmişten günümüze değeri ve önemi fark edilen çocuk edebiyatı yapıtlarının temel amacı çocuğu sanat yoluyla eğitmek, çocuğun okuma kültürü ve alışkanlığı edinmesini sağlamaktır.” Şirin (2019b, s. 9) çocuk edebiyatını, okuma kültürü edinmenin başat kaynağı olarak değerlendirir ve okuma kültürü edinmiş okur yetiştirme konusu üzerinde durur: “Çocuk edebiyatına yüklediğim öncelikli amaç ise okuma kültürü çerçevesinde duyarlı birey ve edebiyat okuru yetiştirmek biçiminde özetlenebilir.” “Çocuk edebiyatı ürünleri; sorgulayan, tartışan, bilime, sanata saygı duyan, duygu ve düşünce boyutlarıyla dengeli, okuma kültürü edinmiş duyarlı bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili birer uyaran olmalıdır.” (Sever, 2023, s. 198)

Türkçe öğretimi çocuk edebiyatı ürünlerine yer vermesiyle okuma kültürü kazandırmayı hedeflemektedir. “Çocuğun dünden bugüne okuduğu, gördüğü, dinlediği her türlü uyaran onun dünyasını genişletmekte geleceği için temel oluşturmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretiminin çocuk edebiyatı kaynaklarıyla beslenmesi, çocuk edebiyatının ilkelerini temele alması, çocuğa verilen değerin en üst düzeye taşınması gerekmektedir.” (Küçükavşar, 2020, s. 216) “Çocuk edebiyatı türleri, Türkçe öğretiminin özel amaçları içerisinde yer alan ‘kitap okuma zevki’nin oluşmasında da önemli yere sahiptir.” (Temizyürek, 2003, s. 165) “Okuma kültürü edinmiş bireylerin yetiştirilebilmesi için çocuk edebiyatının seçkin yapıtları, Türkçe öğretiminde birer araç olarak yer almalıdır.” (Sever, 2019, s. 25)

Okuma kültürü kazanmada çocuk edebiyatının yeri yadsınmamalıdır. “Okuma alışkanlığı kazanamamızın birçok nedeni sayılabilir. Ama bu nedenlerin en başta geleni çocuk edebiyatının, ilk gençlik edebiyatının küçümsenmesidir.” (Uçan, 2018, s. 22) Karagül (2020, s. 13) okuma kültürü kazanmanın nitelikli kitaplar okumaktan geçtiğini ifade eder: “Çocukların 6 aylık evreden başlayarak kendi içinde ardışık, aşamalı ve dizgesel bir süreçle okuma kültürü edinmiş bireyler olarak yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarının niteliği büyük önem taşımaktadır. (...) Çocuğun sıklıkla bazı kitaplar okuyor olması, onun okuma kültürü kazanacağının bir göstergesi değildir.”

2.5. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Tema

Türkçe Sözlük'te tema "1. Asıl konu, temel motif; ana konu. 2. Öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş; tem, ana konu" (TDK, 2023, s. 3242) olarak tanımlanmıştır. Türkçe Sözlük'te konu "1. Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum" (TDK, 2023, s. 2093) şeklinde tanımlanmıştır. Bu başvuru kaynağında bu kavramların anlamları benzer doğrultuda yer almaktadır. Oğuzkan (2010, s. 375) konu-tema ilişkisini şu ifadelerle değerlendirmiştir:

"Gerek yetişkinler gerek çocuklar için yazılan eserlerin konusunu oluşturan düşünce, olay ve durum unsurlarının 'tema' ile sıkı ilişkisi vardır. Ancak, zihinde tasarlanan bir temadan sonradır ki herhangi bir eserin konusu ayrıntılarıyla düşünülebilir. (...) Tema ile konu ilişkisi zayıf veya belirsiz eserlerden çocuklar ne sanat yönünden ne de eğitsel yönden kolayca yararlanamazlar."

Alan yazınında konu ile temanın tanımlarında benzer doğrultudaki anlamlara yer verilmiş; bazı tanımlarda temanın, konuyu kapsadığı belirtilmiştir. Bu çalışmada 'tema' kavramı kullanılmıştır. "Tema, herhangi bir sanat eserinde işlenen ana konudur." (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2005, s. 183) Alaylıoğlu ve Oğuzkan (1976, s. 305) temayı birincil anlamda şu şekilde tanımlamışlardır: "Bir fikir ve sanat eserinde temel olarak işlenen veya sık sık üzerinde durulan konu, yinelenen konu." Oğuzkan (2010, s. 374) temayı "Yazarın eserinde (veya yazısında) sürekli olarak belirtmeye çalıştığı temel düşünce ve görüşlere, gösterdiği ana yönelimler" şeklinde tanımlamıştır. Karatay'a (2020, s. 99) göre tema, eserin yazılma amacıyla ilintilidir: "Bir kitabın teması, yazarın hikâyeyi yazma amacını ortaya koyar." Lukens ve diğerleri (2018, s. 358) tarafından "öykünün altında yatan; insanlar, toplum, veya insan hâlleri hakkında bir gerçeğe dair gerek açık gerekse üstü kapalı bir ifade" şeklinde tanımlanan tema, açık ve üstü kapalı boyutlarıyla değerlendirilmiştir.

"Geleceği yönlendirmeyi amaçlayan her uzak görüşlü kişi, iki temel unsurdan yararlanmalıdır: Çocuk ve kitap. Bunların birleştiği nokta ise çocuk kitaplarıdır. Geleceği hazırlamak çocukları eğitmekse, önce onları okuyan ve kitabı seven kişiler olarak yönlendirmek zorundayız" (Ural, 1989, s. 69). Geleceği inşa eden unsurlardan çocuk edebiyatı eserlerinin teması, okumayı sevdirmede kilit noktadır. "Çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan

bir ögedir. Ele alınan konular, çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirildiği ölçüde önem kazanır.” (Sever, 2023, s. 119)

Bu bağlamda bu temaların bazı niteliklere sahip olması beklenir. “Çocuk yayınlarında ele alınan konular genellikle eğlendirici ve dinlendirici nitelikte olmalıdır. Seçilen konuların bir bölümü ise, çocukları düşünmeye yöneltmeli ve onların bir takım görüşleri kazanmalarını sağlamalıdır.” (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2005, s. 182) Nitelikli eserlerdeki etkili bir biçimde işlenmiş ve sunulmuş temanın, çocuklara bazı kazançlar sağlaması beklenir. Bu bağlamda Demiray’a (1969, s. 41) göre çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklara kazançları şunlar olmalıdır:

1. Çocuk okuduğu eserlerin tesiriyle iyilik etmeyi, acımayı, yardımda bulunmayı, hayvanları, bitkileri veya daha geniş mânasiyle tabiatı sevmeyi öğrenmelidir.
2. Hayatta karşılaşıacağı güçlüklerle mücadeleye hazırlanmalıdır.
3. Hayat sevgisi kazanmalıdır.
4. Millî duyguları, yurt sevgisi gelişip olgunlaşmalıdır.
5. Gerçeğe değer vermeyi, hakka karşı saygı göstermeyi öğrenmelidir.”

Çocuk edebiyatı eserlerinde tema çeşitliliğine yer verilmesi, daha fazla çocuğa hitap etmeye olanak sağlar. Gönen’e (2000) göre çocukların ilgileri dikkate alınarak çocuk kitaplarında tema çeşitliliğine yer vermek gerekmektedir. “Çocuk edebiyatı tematik olarak çocukların kişisel gelişiminden destek almalı ve bu doğrultuda çocukların birbirinden farklılaşan edebî zevklerine yönelik tematik çeşitlilik sunmalıdır.” (Turhan vd., 2021, s. 34) “Konular çocukların okulöncesi dönemden başlayarak farklılaşan bireysel ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeli, çocukların yüreklerinde ve belleklerinde sevgi, dostluk, barış... anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır.” (Sever, 2023, s. 121) “Çocuklar için yazılan kitaplarda; aile, yurt, ulus, doğa ve yaşama sevgisi, özverinin ve dayanışmanın önemi, kişiler arası davranışlarda hoşgörü ve sempati, doğruluğun, dürüstlüğün yiğitliğin değeri, çalışkanlık ve görev duygusu gibi temalara yer verilmelidir.” (Kıbrıs, 2016, s. 41)

Çocuk edebiyatı eserlerindeki temalardan biri de okuma kültürü temasıdır. Okuma kültürü teması 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) Türkçe dersi işlenişinde önerilen seçmeli temalardan biri olarak yer almıştır. Okuma kültürü temalı çocuk kitapları, okuma kültürünün çocuklarca benimsenmesinde ve kütüphane

alışkanlığı kazandırılmasında etkili olarak kullanılabilir (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2021b ve 2022a). Alan yazınında Türk çocuk edebiyatında işlenen temaların incelendiği bir araştırmada (Turhan vd., 2021, s. 52) okuma kültürü teması da inceleme konusu olmuştur ve bu temaya ilişkin şu değerlendirme yapılmıştır: “Çok boyutlu ve bütüncül bir şekilde işlenmediği için, temanın çocukların okuma kültürünü geliştirme potansiyeli pek çok açıdan oldukça sınırlı kalmaktadır.” Alan yazınında çocuk kitaplarında okuma kültürü temasına ilişkin Karagözoğlu Aslıyüksek’in (2022b) çalışmasında şu değerlendirmeye yer verilmiştir: “Sonuç olarak, çalışma kapsamındaki eserlerde okuma kültürüne ilişkin temaların işlenişi oldukça başarılı ve toplumda okuma kültürünün geliştirilmesi için yararlıdır. Çocuk edebiyatı okurları için olumlu şekilde çizilen okur, kütüphane ve kütüphaneci imajları, toplumun bilgi kurumlarına bakış açısına önemli katkılar sunmaktadır.”

2.6. İlgili Araştırmalar

İnce Samur’un (2014) doktora tezinde okuma kültürü kavramını ve okuma kültürü edindirme sürecini kuramsal olarak belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacıyla çalışma, Türkiye’de alanındaki ilk doktora çalışması niteliği taşımaktadır. Bu araştırmaya göre okuma kültürü edindirme süreci bireyin doğduğu andan itibaren 14 yaşına kadar uzanan bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Körkuyu’nun (2014) yüksek lisans tezinde aile ve okul değişkenlerinin, okuma kültürü edindirme sürecindeki fonksiyonlarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre bu değişkenler, okuma kültürü edinme sürecinde oldukça etkilidir, bu sebeple okuma kültürü edinme-edindirme sürecinin temel değişkenleridir. Buna karşın Körkuyu’ya (2014) göre toplumsal düzlemdeki Türkiye’nin okuma kültürü yeterli düzeyde değildir.

Öztürk’ün (2014) çalışmasında Mutlukent’in Yöneticisi adlı eserde yer alan temel dil becerilerini yansıtan durumlar ve bu durumlardaki iletiler tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre Mutlukent’in Yönetici adlı eserde okuma becerisi ile ilişkili 14 durum ileti tespit edilmiştir, bulgulara göre söz konusu eser barındırdığı temel dil becerilerine ilişkin iletilerle Türkçe öğretiminin amaçlarını destekler niteliktedir.

Hasdedeoğlu'nun (2015) çalışmasında Tanzimat Dönemi roman kahramanlarının okuma eylemleri incelenerek dönemdeki okuma kültürü ortaya konmak amaçlanmıştır.

Akkaya'nın (2016) kitabında Binbir Gece Masalları'ndaki okuma, kitap, kitaplık kavramlarının ele alınışını tespit etmek amaçlanmıştır. Kitaba göre bu kavramların Binbir Gece Masalları'nda insanlığa yararlı bir biçimde sunulması kitabın saygınlığına dikkat çeker niteliktedir.

Bulundu ve Özkan'ın (2017) çalışmasında Eyvah Kitap! isimli kitaptaki kitap kavramının işlenişinin biçimsel ve içeriksel anlamda incelenmesi amaçlanmıştır. Kitabın içerik boyutunda öğrencilerin kitaplar hakkındaki düşüncelerinin dikkate alınması gerektiği, öğrencilere okuma konusunda başkaları tarafından baskı yapılmaması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Saltık'ın (2018) çalışmasında 43 Türkçe öğretmenin okuma kültürü edindirme sürecinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe ders kitaplarındaki metinler öğrencilerde okumaya karşı isteksizlik oluşturmaktadır, bununla birlikte kolay ulaşılabilirliğine karşın tek başına okuma kültürü oluşturmakta yetersizdir.

İnce Samur'un (2018) çalışmasında okuma kültürü edinme sürecinde hangi kitaplardan nasıl yararlanılması gerektiğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre bireyin okuma kültürü edinme sürecinde çocuk edebiyatının nitelikli ürünleriyle buluşması gerekmektedir.

Nemutlu'nun (2018) kitabında Ahmet Mithat Efendi'nin eserlerinde okurlar, okurların okudukları ve okuma eyleminin mahiyetini ortaya koymak amaçlanmıştır. Kitaba göre Ahmet Mithat Efendi yazdığı hikâye ve romanlarıyla okumanın faydalarını anlatarak bir okur kitlesi oluşturmaya hedeflemiştir.

Aydın'ın (2019) doktora tezinde ödül almış Türk çocuk edebiyatı eserlerini temaları açısından incelemek amaçlanmıştır. Bulgulara göre okuma teması 66 araştırma nesnesinin 52'sinde geçmektedir. Kitap teması 66 araştırma nesnesinin 40'inde geçmektedir. Kütüphane teması 66 araştırma nesnesinin 11'inde geçmektedir. Araştırmaya göre incelenen eserlerde okuma teması ve kitap teması en sık işlenen temalar arasında yer almaktadır.

Akkaya ve Kocabıyık'ın (2019) çalışmasında Ahmet Ümit'in eserlerindeki kitap, kütüphane ve okuma kavramlarının ve bu kavramlara yüklenen anlamların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre eserlerdeki söz konusu kavramlar anlam çeşitliliği çerçevesinde işlenmiş olup eserlerde en çok yer verilen kavramlar arasında yer almaktadır.

Öztürk'ün (2020a) çalışmasında Halide Edib Adıvar'ın *The Memoirs of Halide Edib* adlı eser ile *Mor Salkımlı Ev* adlı eserlerinde okuma kültürüne dair aktarılan düşünce, görüş ve yaşantıları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre Halide Edib Adıvar'ın incelenen eserinde onun geniş okuma kültürünün nasıl şekillendiğini görmek mümkündür.

Karagözoğlu Aslıyüksek'in (2021c) editörlüğünü yaptığı kitapta; okuma kültürünün dönemler ekseninde, türler ve mecralar ekseninde, isimler ekseninde, eserler ekseninde incelenmesini amaçlamıştır. Eser, farklı disiplinlerden akademisyenler tarafından edebiyat odağında ortaya konmuş bir okuma kültürü derlemesidir. Bu derleme çalışması içindeki Karagözoğlu Aslıyüksek'in (2021b) "Ezgi Berk'in *Kitap Tamircisi Toprak Öyküsünde Kitap ve Kütüphane Unsurları*" isimli çalışmasında *Kitap Tamircisi Toprak* isimli eserin yazınsal niteliğini ve okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusundaki niteliğini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmaya göre söz konusu eser, yazınsal açıdan niteliklidir ve okuma kültürü gelişimini destekleyen bir niteliğe sahiptir.

Karagözoğlu Aslıyüksek'in (2022a) çalışmasında *Kütüphane Tavşanı* adlı eserin okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusundaki niteliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya göre söz konusu eser, okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusunda niteliklidir. Karagözoğlu Aslıyüksek'in (2022b) çalışmasında okuma kültürü temalı 18 resimli çeviri çocuk edebiyatı eserini okuma kültürü temasının işlenişi bakımından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre incelenen eserlerde okuma kültürü teması, çocuklarda temaya ilişkin olumlu algılar oluşturacak nitelikte sunulmuştur.

Yılmaz ve diğerlerinin (2022) çalışmasında; okuma kültürü-okuma alışkanlığı konusunda Türkiye'de son elli yılda yapılmış araştırmaların, yayımlanmış akademik eserlerin ve kitapların tespit edilerek onlara erişimin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Söz konusu çalışmada okuma kültürü-okuma alışkanlığına ilişkin 1395 kaynak tespit edilmiştir.

Tören Gül'ün (2023) doktora tezinde ilkokul-ortaokul ders kitaplarını okuma kültürü edindirme bağlamında incelemek ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini tespit etmek ve öğretim programlarının okuma kültürü edindirme bağlamında niteliğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultta zorunlu derslere ait 91 kitapta yer alan görseller, metinler, etkinlikler ve metin kahramanlarının tutum ve davranışlarının niceliği ve niteliği değerlendirilmiştir. İncelenen kitapların ilgili olduğu öğretim programları da incelenmiştir. Bu kitapları kullanmakta olan, farklı branşlarda görev yapan 19 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Bulgulara göre araştırma nesnelerindeki görseller, metinler, etkinlikler ve metin kahramanlarının tutum ve davranışları; okuma kültürüne ilişkin içerikleri yeterince yansıtmamaktadır. Türkçe dersi öğretim programı okuma kültürü edindirme sürecini destekleyici niteliktedir ancak diğer derslerin öğretim programları bu süreci destekleyici nitelikte değildir. Görüşme yapılan öğretmenler, okuma kültürüne ilişkin yeterince bilgi sahibi değildir. Ayrıca öğretmenler ders ve çalışma kitaplarını, okuma kültürü edindirme sürecinde yetersiz bulmaktadırlar.

Aksoy Serdaroğlu'nun (2024) doktora tezinde 1851-1900 yılları arasında yayımlanmış 95 Türk romanı; kitapların niçin, nasıl, ne zaman, nerede ve kiminle okunduğu çerçevesinde incelenerek okuma kültürünün 19. yüzyıl Türk romanına yansıyan özelliklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre incelenen romanların çoğunda kahramanlar; kitapları, kütüphaneleri, okuma biçimleri ile birlikte sunulmaktadır. İncelenen romanlar bu nitelikleriyle toplumda oluşan yeni bir okuma kültürüne işaret etmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, araştırmanın inceleme nesneleri, araştırmada elde edilen verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın güvenilirliği hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerinde okuma kültürünün incelendiği bu araştırmanın modeli, nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmasıdır. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 70) Creswell (2021, s. 99) durum çalışmasını şu şekilde tanımlamıştır:

“Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller ve dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır.”

Bu çalışmada çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan okuma kültürü unsurları ve bu unsurların iletileri durum olarak kabul edilmiştir ve bu iletiler analiz edilmiştir.

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Bu araştırmada örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. “Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 120) “Bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere

sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesneler, olaylar vb.), örnekleme alınırlar.” (Büyüköztürk vd., 2022, s. 95) Ölçüt örnekleme yöntemiyle internet üzerinden kitap satışı yapan siteler (Amazon, Babil, BKM Kitap, D&R, Hepsiburada, idefix, Kitapyurdu, Trendyol) incelenerek başlığında, anahtar kelimelerinde, tanıtım yazılarında okuma kültürü unsurlarının yer aldığı kitaplar tespit edilmiştir. Bu bağlamda kitapların okuma kültürü temasında yazılmış olmasına dikkat edilmiştir. Eserlerin 2000 yılından sonra basılmış olmasına dikkat edilmiştir. Buradan hareketle araştırmanın inceleme nesneleri olarak Türk çocuk edebiyatından 15 eser seçilmiştir. Araştırmanın inceleme nesnesi olarak kitapların seçilmesinin sebebi, kitapların çocukların okuma kültürü kazanma sürecinde etkili olmasıdır. Bu kapsamda araştırma bu 15 eser ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada incelenen çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerine ait künye bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. İnceleme Nesnesi Olarak Belirlenen Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserleri

Kitap Adı	Yazarı	İlk Basım Yılı
Okumayı Öğrenemeyen Çocuk	Gurbet Lüy	2023
İkinci Şans Kitapçısı	Dicle Keskinoglu	2023
Eyvah Kitap!	Mine Soysal	2006
Kitap Tamircisi	Ömür Kurt	2021
Büyük Dostum	Anıl Basılı	2022
Bir Kitabın Macerası	Koray Avcı Çakman	2021
Yuan Huan’ın Kulübesi	Miyase Sertbarut	2019
Kitabın Hikâyesi	Muhammet Yıldız	2021
Sonsuzluk Kütüphanesi	Mavisel Yener	2020
İnsan Okur (Çocukların Hakları Var – 5)	Süleyman Bulut	2014
Kitaplarıma Yer Yok	Aytül Akal	2024
Kitapların Kahramanı	Fidan Çobanoğlu Kaplan	2020
Sayfalar Arasında Bir Yolculuk	Müslüm Tekin	2023
Bir Fuar Macerası:	Figen Yaman Coşar	2023
Martılı Kitap		
Hızlı Okuyan Kurtçuk	Betül İlter	2020

3.3. Araştırmada Elde Edilen Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak doküman analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2021, s. 189-190) dokümanları nitel araştırmalarda önemli bir bilgi kaynağı olarak görür: “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” Bu araştırmada incelenen çocuk kitapları, matbu birer dokümandır. Bu araştırmada doküman olarak incelenen 15 çocuk kitabına ait bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

İncelenen 15 çocuk kitabı, okuma kültürü unsurlarını barındırmaları açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Çalışmanın ana kategorisi okuma kültürü, çalışmanın alt kategorileri ise dört başlıkta okuma kültürü unsurlarından olan “okuma eylemi”, “okur”, “kitap”, “kitaplık ve kütüphane” olmak üzere seçilmiştir. Alan yazınındaki okuma kültürüne ilişkin çalışmalar incelenmiş, bunun sonucunda alt kategoriler araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Okuma kültürü unsurları metin bağlamında tespit edilmiş ve analiz edilmiştir. Okuma kültürü unsurlarının sunuluşu dört farklı kategoride incelenmiştir:

- Kitapta okuma eylemi nasıl sunulmuştur?
- Kitapta okur nasıl sunulmuştur?
- Kitapta kitap nasıl sunulmuştur?
- Kitapta kitaplık ve kütüphane nasıl sunulmuştur?

Bu araştırmada toplanan veriler, okuma kültürü unsurlarının farklı sunuluş biçimlerini yansıtabilmek adına içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir.

“İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar.” (Büyüköztürk vd., 2022, s. 258)

3.4. Araştırmanın Güvenilirliği

Araştırmanın inceleme nesnelerini oluşturmada alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda araştırmanın inceleme nesneleri kesinleşmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda çalışmanın alt kategorileri belirlenmiştir. İlk aşamada iki eser incelenmiş, bu eserlerin bulguları üzerine alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Bu görüşlerden yararlanarak kalan 13 eser de titizlikle incelenmiştir. Alan uzmanlarının görüşlerini almak için hazırlanan uzman görüşü formlarına çalışmanın ekler kısmında yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından eserler çok kez okunmuş, inceleme sürecinin titizlikle yürütülmesine gayret edilmiştir. Sonuç olarak araştırmanın tüm aşamalarında alan uzmanlarının görüşleri alınarak bu görüşler doğrultusunda hareket edilmiş ve araştırma tamamlanmıştır. Araştırmanın tüm aşamalarında alan uzmanlarının görüşlerinin alınması ve eserlerin araştırmacı tarafından titizlikle incelenmesi, bu çalışmanın güvenilirliğine katkı sağlamaktadır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde; araştırma soruları doğrultusunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

4.1. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserdeki Okuma Kültürü Unsurlarının Sunuluş Biçimleri

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Okumayı Öğrenemeyen Çocuk	
Yazarı: Gurbet Lüy	
Yayın Tarihi: 2023	
ISBN: 978-625-84-8079-5	
Baskı Sayısı: 1	
Sayfa Sayısı: 47	
Yayınevi: Cezve Çocuk Yayınları	

Kitabın Özeti:

Kitabın başkahramanı birinci sınıf öğrencisi Rüzgâr, okumayı öğrenememektedir. Ebeveynleri bu problemi çözmek adına girişimde bulunurlar. Ebeveynleri onu doktorlara ve terapistlere götürür ancak Rüzgâr’da her şeyin normal olduğu şeklinde yanıt alırlar. Rüzgâr’ın daha kaliteli zaman geçirebilmesi için deniz kenarında bahçeli bir eve taşınırlar. Bu ailede Rüzgâr uyumadan önce ona annesi ya da babasının kitap okuması rutini vardır. Ebeveynleri ona bu rutinin, okumayı öğrendiğinde son bulacağını telkin ederler. O, bu rutinin son bulmasını istememektedir; bundan ötürü aslında okumayı bildiğini saklamaktadır. Rüzgâr tek başına kitap okumayı istememektedir. Bir akşam pencereden sahilde elinde fenerle ve kitapla dolaşan gizemli bir adam görür. İlerleyen süreçte adamın esrarını çözmek

niyetiyle onu takip eder. Bu takiplerden birinde adamın gizli bir geçitten yer altına indiğini görür ve aynısını yapar. Bu takipte ikili karşılaşır, adam ona gitmesi uyarısında bulunur ancak Rüzgâr bulundukları mekânın, denizin altında cam bir kütüphane olduğunun ayırdına varınca şaşakalır ve oradan gitmek istemez. Gizemli adamın neden bu denizin altındaki kütüphanede olduğunu ve kitapları niçin bu kadar sevdiğini merak eder. Adamla olan biteni karşılıklı birbirlerine anlatırlar. Gizemli adam asosyal bir yazardır, kendini rahat hissedeceği bir mekân olarak burayı inşa etmiştir. İkili ettikleri sohbetin ardından anlaşılırlar: Rüzgâr ailesine gerçekleri açıklayacak, gelecekte beğendiği bu kütüphaneye tekrar gelip adamla kitap okuyacaktır.

4.1.1. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 2. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak hayati bir eylemdir.	“Tüm yaşlıların okumayı öğrenmişken sen okumadan hayatını devam ettirmeyi mi düşünüyorsun?” (Lüy, 2023, s. 12)
Okumayı öğrenememek bir sorundur.	“Anne babasının anlamadığı nokta ise madem her şey normaldi Rüzgâr neden okumayı öğrenemiyordu?” (Lüy, 2023, s. 5)
Uykudan önce kitap okumak, bir okuma rutini.	“Böyle gelgitli bir hayatın en değişmez kuralı ise uyumadan önce anne ya da babasının Rüzgâr’a kitap okumasıydı.” (Lüy, 2023, s. 9)
Okumak yalnız yapılan bir eylemdir. Yalnız yapılan okuma eylemi korkutucu değildir.	“Okumayı öğrenince kendin okuyacaksın artık kitaplarını. Bize ihtiyacın kalmayacak.” (Lüy, 2023, s. 9) “Ancak tek başına kitap okumak korktuğun kadar kötü bir durum değil.” (Lüy, 2023, s. 44)
Bölgümlere ayırarak okumak, bir okuma tekniğidir.	“Rüzgâr kitaplığına koşup en sevdiği kitap olan Dünyayı Değiştiren İcatlar kitabını seçti. Her gün bir bölümünü okuyarak ilerliyorlardı.” (Lüy, 2023, s. 9)
Kelimeleri işaret ederek okumak, okumayı öğretme tekniklerinden biridir.	“Annesi kitabı okuyordu okumasına ama bir taraftan da parmağıyla kelimelerin üstünden gidiyor her...

Tablo 2 (Devamı)

...kelimeyi ayrı ayrı vurguluyordu.” (Lüy, 2023, s. 10)
--

Tablo 2’ye göre Okumayı Öğrenemeyen Çocuk adlı eserde okuma eylemine ilişkin 7 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okuma eylemi hayati bir eylem olarak betimlenirken bu betimleme, okumayı öğrenememe durumunun sorun teşkil ettiği iletiyle desteklenmektedir. Eserde okuma eylemi tek başına yapılan bir eylem olarak betimlenirken bu durumun normal olduğu ifade edilmiştir.

4.1.2. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 3. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okur, en sevdiği kitabı tekrar tekrar okuyarak ezberleyebilir. Okur, kitap kahramanlarını örnek alabilir.	“... çünkü Rüzgâr bu kitabı neredeyse ezberlemişti. O da kitaptaki mucitler gibi olmak bir sürü robot tasarlamak istiyordu.” (Lüy, 2023, s. 10)
Okur, kitaplarla kurduğu etkileşimden keyif alır.	“Rüzgâr, adamın tavırlarına şaşırsa da adamın kitapla böyle keyifli vakit geçirmesi, üstelik bunu yalnız yapıyor olması çok hoşuna gidiyordu.” (Lüy, 2023, s. 21)
Çocukların kitaplarla bağı olmayabilir.	“Ona göre çocuk dediğin hoplar, zıplar, gürültü yapar, gevezelik ederdi. Kitaplarla pek bağları da olmazdı.” (Lüy, 2023, s. 35)

Tablo 3’e göre Okumayı Öğrenemeyen Çocuk adlı eserde okura ilişkin 4 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu sunuluş biçimlerinden 3’ünde okur-kitap ilişkisi olumlu ele alınırken bir sunuluş biçiminde çocukların kitaplarla bağı olmayabileceği şeklinde olumsuzluk belirlenmiştir.

4.1.3. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 4. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitapla kurulan etkileşim bir piyesi andırabilir.	“Adam elinde kitabı çeviriyor, arka kapak yazısını okuyor, çizimlerine bakıyor, bazı kısımlarını sesli...

Tablo 4 (Devamı)

	okuyor, sanki tek başına bir tiyatro sergiliyordu.” (Lüy, 2023, s. 21)
Çocuklar için kitap bir oyuncak olarak görülebilir.	“Kitaplar onlar için birer oyuncak hatta yırtıp atabilecekleri birer nesneydi sadece.” (Lüy, 2023, s. 35)
Bazı kitap kapakları hayranlık uyandırıcıdır.	“Büyük, küçük, ince, kalın, ciltli, ciltsiz, renkli, sade bir sürü kitap kapağına hayranlıkla bakmaktan kendini alamadı.” (Lüy, 2023, s. 38)
Kitapları sevmenin bir nedeni de ailece kaliteli vakit geçirmeyi sağlaması olabilir.	“Onlarla kıkırdarak okumak ve güzel vakit geçirmek hoşuna gittiği için kitapları da seviyordu.” (Lüy, 2023, s. 38-39)
Kitapları konu alan kitaplar yazılmıştır.	“Kitapları Çok Seven Çocuklar isimli bir kitabı eline aldı.” (Lüy, 2023, s. 41)
Kitap kahramanlarıyla tanışmak mümkündür.	“Adam rafları göstererek, ‘Bak burada binlerce karakterle konuşuyorum ve hepsini yakından tanıyorum’ diyerek...” (Lüy, 2023, s. 46)

Tablo 4’e göre Okumayı Öğrenemeyen Çocuk adlı eserde kitaba ilişkin 6 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitap; piyesi andıran bir etkileşim kurma aracı ve ailece kaliteli vakit geçirme aracı olarak betimlenmiştir. Kitabın çocukların dünyasında bir oyuncak ve değersiz bir nesne olarak nitelendirilebileceği şeklinde olumsuz bir sunuluş biçimi de belirlenmiştir.

4.1.4. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 5. “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Fantastik kütüphaneler kurulabilir.	“Dev gibi cam bir kütüphanenin içindeydi. ... Burası neredeyse onların evinin iki katı kadar büyüktü ve tek bir odaydı. Üç duvarı cam raflarla çevriliydi. Tüm raflar kitap doluydu. Bazı rafların üstünde renkli kâğıtlar asılıydı. ... Hem de bir insan neden gelip de denizin altına kütüphane...

Tablo 5 (Devamı)

	...kurardı ki? Üstelik kimsenin görmediği gizli bir kapıyla.” (Lüy, 2023, s. 29-32)
Fantastik bir kütüphane popülerite kazandırabilir.	“Sizin sosyal medya hesabınız var mı? Böyle bir kütüphaneyle milyonlarca takipçiniz olurdu.” (Lüy, 2023, s. 34)
Bir kütüphane yaşam yeri olabilir.	“Ben insanlarla vakit geçirmekten pek hoşlanmıyorum. Genelde okumakla ve yazmakla günüm geçiyor. Ama dışarıdayken bir türlü beni rahat bırakmadılar. Ben de burayı inşa ettim. ... Yıllardır kimseyi görmeden, kimseyle konuşmadan günlerimi geçiriyorum.” (Lüy, 2023, s. 43)

Tablo 5’e göre Okumayı Öğrenemeyen Çocuk adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitabın başkahramanı Rüzgâr’ın evinde bir kitaplığı bulunmaktadır. Onun tanıştığı yazarın ise fantastik bir kütüphanesi bulunmaktadır. Eserde fantastik kütüphane kurmanın mümkün olduğu ifade edilirken bu kütüphanenin sahibine popülerite kazandırabileceği ifade edilmiştir. Eserde kütüphane, insanın kendini rahat hissettiği bir yaşam yeri olarak betimlenmiştir.

4.2. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserdeki Okuma Kültürü Unsurlarının Sunuluş Biçimleri

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: İkinci Şans Kitapçısı Yazarı: Dicle Keskinoglu Yayın Tarihi: 2023 ISBN: 978-975-07-6000-6 Baskı Sayısı: 1 Sayfa Sayısı: 109 Yayınevi: Can Sanat Yayınları	
---	--

Kitabın Özeti:

Üniversite öğrencisi Can, yurt dışında yaşayan akrabalarının kendisine temin ettiği dergileri biriktirir, evde onlar için yer kalmayınca satmaya karar verir. Ticaretinin ilk gününde yanındaki tüm dergilerini satar. Bu dergi satma ticaretini dar bir sokaktaki tezgâhında uzun zaman sürdürür. Zaman ilerleyince Can işlerini büyütür, bir kitapçı dükkânı açar, derginin yanı sıra ikinci el kitap da satmaya başlar. Zaman geçer, Can yaşlanır. Yaşlılıktan sebep dükkânı oğluna devreder, bir zaman sonra ondan da -Can'ın torunu- Can'a devredilir bu dükkân. Can kitaplara şefkatli davranır, onlarla konuşur. Bütün gün dükkânında kahve içip kitap okur. Çok Okuyan Büyük Teyze, Can'ın babasının teyzesidir, haftada bir İkinci Şans Kitapçısına uğrar ve kendine kitap seçerek ödünç alır. Burası sahaftır, kitaplar gelir giderler. Kitapta bu geliş-gidişler ele alınır. Hikâyenin onun ağzından anlatıldığı Macera isimli kitabın, Can'ın kütüphaneye bağışladığı kitaplar arasında yer almasıyla birlikte o kitap İkinci Şans Kitapçısından ayrılır. Orada Kütüphaneci Abla olarak bilinen İnci ile tanışır. İnci onu çok sever. O kütüphanecilik mezunudur. Orada asıl adının *Muhteşem Ilık Bir Kış Sabahı* olduğunu öğrenir. Orada ciltlenir ve bir kapağa kavuşur. Kütüphane günlerini kendi ağzından anlatır. Bir gün ödünç alınır. Ancak ödünç alınan kişi tarafından okunmaz ve evde bırakıldığı yerde unutulur. Bir süre orada kalır. Onu kaybeden aile, bulduklarında geç olduğunu düşündüklerinden ve onu kaybettikleri için kütüphaneye para cezası ödediklerinden onu kütüphaneye götürmezler. İkinci Şans Kitapçısına satmaya götürürler. Macera böylelikle evine geri dönmüş olur. Kütüphaneci o aileden kitabın sahafa satıldığını öğrenir ve o sahafa gelir. Kitabın orada kalabileceğini ancak içindeki mektubu istediğini belirtir. (Kitap; kütüphane sorumlusu ile konuşmayan bir kütüphane ziyaretçisinin iletişim kurmasına köprü olmuştur. Birbirlerine yazdıkları mektupları kitabın arasına yerleştirmişlerdir ve oradan alıp okumuşlardır.) Sahaf buna müsaade eder. Kütüphaneci ve sahaf sohbet ederler ve birbirleriyle iyi anlaşır. Kütüphane sorumlusu sahafı ziyaret etmeye devam eder ve aralarında dostluk oluşur. Sonrasında hayatlarını birleştirirler ve İkinci Şans Kitapçısı yıllarca kitaplara ikinci şans vermeye devam eder.

4.2.1. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 6. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap okumak bir haktır.	“Herkesin kitap okumaya hakkı var.” (Keskinoglu, 2023, s. 25)
Bazı kitaplar elde mendil olmadan okunamazlar.	“Çisilti onu her okuyanın ağlamaya başlaması ve elinde mendil olmadan okuyamaması sonucu, içinde yazanları anlamış.” (Keskinoglu, 2023, s. 27)
Yüksek sesle okumak, bir okuma etkinliğidir.	“İkisi de okumayı bilirdi, ama buna rağmen geceleri şöminenin karşısına geçip, birbirlerine yüksek sesle beni okurlardı.” (Keskinoglu, 2023, s. 28)
Bir insanın hayali, sevdiği bir insanın okumayı sevdiğini görmek olabilir.	“Anneannem tam bir kitap kurduydı. Benim de okumayı sevdiğimi görmek onun en büyük hayaliydi.” (Keskinoglu, 2023, s. 76)

Tablo 6’ya göre İkinci Şans Kitapçısı adlı eserde okuma eylemine ilişkin 4 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitap okumanın bir hak olduğu ve herkesin bu hakka sahip olduğu vurgulanmıştır. Bazı kitapların dokunaklı olduğu, bu özelliği ile okuruna gözyaşı barındıran bir okuma deneyimi sunduğu ifade edilmiştir. Eserde insanın, sevdiği birinin okumasını istemesi arzu edilen bir durum olarak betimlenmiş, okumanın önemli bir eylem olduğu vurgulanmıştır.

4.2.2. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 7. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Dergi biriktirmek bir alışkanlığa dönüşebilir.	“Can da okuduktan sonra biriktirmeyi alışkanlık haline getirmiş.” (Keskinoglu, 2023, s. 10)
Okurlar kitaplara ikinci şans verebilirler.	“Her kitabın kapağını aralar, adını ve birkaç cümlesini yüksek sesle okur. Bu sayede kitaplar sesine kavuşur. İnsanların deyimiyle hayata gözlerini açar, yani doğarlar. ... Can, kitaplara sadece ikinci bir şans vermekle kalmaz, aynı zamanda onlara şefkatiyle bir ruh üfler.” (Keskinoglu, 2023, s. 15)

Tablo 7 (Devamı)

	“Her kitabın başka bir kitap aranırken keşfedilme şansı var.” (Keskinoglu, 2023, s. 23)
Okurlar kitaplarla konuşabilir.	“Söylediklerimizi duymasa da bizimle sık sık konuşur. ... Üstelik bize bazen hislerinden de söz eder.” (Keskinoglu, 2023, s. 17) “Kütüphaneci Kız da Can gibi, cevap vermeyeceğimizi bile bile bizimle konuşanlardan.” (Keskinoglu, 2023, s. 74)
Okurlar bazı kitapları yanında taşırlar.	Kitapta Derin Kuyu isimli kitabın son okurunun onu her zaman yanında götürdüğü görülür: “Hatta son okuru, gittiği her yere onu da yanında götürmüş. Bir sürü farklı ülke görmüş Derin Kuyu.” (Keskinoglu, 2023, s. 21)
Okurların okuduğu kitapları beğenip beğenmedikleri yüzünden anlaşılır.	“Üstelik okuduğu kitabı beğenip beğenmediğini yüzünden anlayabiliriz.” (Keskinoglu, 2023, s. 22)
Kitap satın almayıp kitapçıyı ziyaret ederek kitap okuyan okurlar vardır.	“Bir de kitabevinin demirbaş ziyaretçileri var. Kitapları satın almıyorlar, ... her geldiklerinde kitabın bir kısmını okuyup, bir sonraki gelişlerinde kaldıkları yerden devam ediyorlar.” (Keskinoglu, 2023, s. 25)
Okurların çoğu kitapları öncelikle kapağına göre değerlendirir.	“Pek çok kişi, burada kitapları önce kapaklarına göre değerlendirir. Kapağını beğendikleri kitabın içeri de merak ederler. Kimileri ancak kapağı etkileyici bir kitabın, içeri de okunmaya değer olduğuna inanırlar.” (Keskinoglu, 2023, s. 28-29)
Okur farklı yerlerde kitabını okuyabilir.	“O ve ödünç aldığı kitaplar, bütün gün şehrin değişik yerlerinde gezintiye çıkar. Pastaneye, kafeye ve parka gider. Hepsinde kendine şöyle ferah bir yer bulup yerleşince, açar kitaplarını okur.” (Keskinoglu, 2023, s. 34)
Okur tüm gününü okuyarak geçirebilir.	“Çok Okuyan Büyük Teyze’nin bütün gün yaptığı yegâne şey kitap okumak, okurken uyuklamak, uyurken birden...

Tablo 7 (Devamı)

	...uyanıp okumaya devam etmek, kaldığı sayfayı unutup sonra bulmak ve bunlar olurken sürekli bir şeyler atıştırmak.” (Keskinoglu, 2023, s. 34)
Kitapların sadece ilk sayfasını, orta sayfasını ve son sayfasını okuyan okurlar olabilir.	“Dediklerine göre, ailesi ve öğretmenlerine çok kitap okuduğunu söylüyormuş. Genelde herkes, kitabın başını, ortasını ve nasıl bittiğini soruyormuş. O da her gün buraya geliyor, seçtiği kitabın o kısımlarından sayfalar okuyor ve gidiyor.” (Keskinoglu, 2023, s. 68)
Herkes kitapları sevmeyebilir.	“Gerçekten herkes kitap sevmiyor.” (Keskinoglu, 2023, s. 91)

Tablo 7’ye göre İkinci Şans Kitapçısı adlı eserde okura ilişkin 11 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Can bütün gününü okuyarak geçiren bir okurdur. Can’ın babasının teyzesi, sıkı bir okurdur. Bu yüzden *Çok Okuyan Büyük Teyze* olarak bilinir. Haftada bir uğradığı İkinci Şans Kitapçısında saatlerce kalır, kendine okuyacağı kitaplar seçer, kitap seçiminde eski kitaplara ağırlık verir. Kitaplar ödünç alır. Kütüphanede çalışan İnci, kitapları çok seven bir okurdur. Kütüphanenin ziyaretçilerinden Narin, kitap okumayı sevmektedir. Kitaplar hakkında konuşabileceği bir kitap kulübünün varlığından bahseder.

Eserde okurların, kitapları muhatap görerek onlarla konuştuğu ifade edilmiştir. Okurların, okudukları kitaplara ilişkin görüşleri yüzlerine yansımaktadır. Okurlar farklı yerlerde kitap okuyabilecekleri gibi tüm gün boyunca da kitap okuyabilirler. *Çok Okuyan Büyük Teyze* tüm gün kitap okumayı alışkanlık edinmiştir. Kapaklarına göre kitap değerlendiren okurların çokluğundan söz edilmiştir. Sunuluş biçimlerinde kitapları sevmeyenlerin varlığı ifade edilerek olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

4.2.3. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 8. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Geçmişte dergilere ulaşım bugünkü kadar rahat değildir.	“Dergi dedim ama, şimdiki kadar rahat ulaşılabilir olduğunu düşünmeyin. Özellikle yabancı dergilerin kolay kolay bulunmadığı, satın alınacak yerlere sık rastlanılmadığı yıllardan söz ediyorum.” (Keskinoglu, 2023, s. 10)
Dergilere ve kitaplara verilen şans, hayatta şans getirir.	“Dergi ve kitaplara verdiği ikinci şanstı dolayısı hayatın da ona şans getirdiğine inandığından, dükkânının adını İKİNCİ ŞANS KİTAPÇISI koymuş.” (Keskinoglu, 2023, s. 13)
Kitap bir ihtiyaçtır.	“Sabah saat sekiz dedi mi dükkânı açar, akşam akrebin kolu sekizi göstermeden kapatmazmış. Erken kapatırsa, son anda kitaba çok ihtiyaç duyan birine yardımcı olamayıp kalbini kıracağını düşünürmüş.” (Keskinoglu, 2023, s. 13)
Kitaplar birbirinden farklıdır.	“Çünkü karşıdan bakıldığında hepimiz birbirine benzeyen dikdörtgenler gibi dursak da, aslında tıpkı insanlar gibi birbirimizden farklıyız. Ve tıpkı insanlar gibi aynı isme sahip sayısız kitap bile olsak, hepimiz farklı bir şekilde içimizdekilerden bahsetmekte ustayız.” (Keskinoglu, 2023, s. 14)
Kitapçılar hayal kurmaya müsait yerlerdir.	“Can, buraya gelen herkesin özgürce kitaplar arasında gezinip, hayal kurmaya ihtiyacı olduğunu biliyor.” (Keskinoglu, 2023, s. 23)
Sahaflarda toz olur.	“İkinci el ya da kim bilir kaçınıcı el satan dükkânlarda aranan özelliklerden biri, sanıyorum tozlu olması.” (Keskinoglu, 2023, s. 26)
Kitapların kapakları önemlidir.	“Bir kitap için kapak epey önemlidir. İnsanların yüzü gibi düşünün.” (Keskinoglu, 2023, s. 28)

Tablo 8 (Devamı)

Kitaplar beğenilmeyen bir doğum günü hediyesi olarak görülebilir.	“Kitap mı! Doğum günü hediyesi olarak kitap almak da neyin nesi! Çok sıkıcısınız.” (Keskinoglu, 2023, s. 43)
Kitaplar, okurlarınca kabul görüp beğenilmek isterler.	“İnanın bütün kitapların hayali, içinde yazılanlarla birlikte kabul görüp beğenilmek.” (Keskinoglu, 2023, s. 59)
Kitaplar anlamlı ve değerlidir.	“Biz kitaplar, içimizde yazılanlara verilen anlam kadar anlamlıyız. Sahiplerimizin bize verdiği değer kadar da anlamlıyız.” (Keskinoglu, 2023, s. 64)
Kitaplar, insanları birleştirir.	“Bu kitap bizi son günlerinde hep birleştirdi.” (Keskinoglu, 2023, s. 76) “Kitaplar bir anneanneyle torunu, denizle kuşu, rüzgârla çocuğu ve hiç tanışmayan iki yabancıyı birbirine kenetleyebilir.” (Keskinoglu, 2023, s. 107)
Kitaplar, insanlara iyi gelir.	“Aslına bakarsanız her türde kitap seviyorum. Bana iyi hissettirmeleri önemli.” (Keskinoglu, 2023, s. 76)
Kitap okura, okur da kitaba değer katar.	“İçinde yazanların okura verdiği değer kadar, okurun o kitaba verdiği değer var.” (Keskinoglu, 2023, s. 78)
Bazı kitaplar dekoratif obje olarak değerlendirilirler.	“Yıllarca orada, üstündeki süslerle durmuş kitap. Arada bir tozu alınmış. Ancak dekoratif obje görevi üstlenmekten öteye gidememiş.” (Keskinoglu, 2023, s. 78-79)
Kitaplar insanlara dosttur.	“Bir üyemizle aramdaki en büyük bağ bu kitaptı. Üçümüz ciddi bir dostluk kurduk.” (Keskinoglu, 2023, s. 106)

Tablo 8’e göre İkinci Şans Kitapçısı adlı eserde kitaba ilişkin 15 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu kitap, İkinci Şans Kitapçısında yaşayan “Macera” isimli kitabın ağzından anlatılmıştır. Kitaplar kişileştirilmiş ve konuşturulmuştur. Macera’da baskı hatası olduğundan ön-arka kapağının ve künye sayfasının eksik olduğu ifade edilmiştir. Eserde kitap bir ihtiyaç olarak betimlenmiştir. Kitaplar birbirinden farklıdır ve kitapların kapakları önemlidir biçiminde iki sunuluş biçimine yer verilmiş, bu sunuluş biçimleri insanlar üzerinden yorumlanmıştır: İnsanlar birbirinden farklıdır ve

insanların yüzleri oldukça önemlidir. Kitapların okurlarından karşılık olarak aldığı miktarınca anlamlı ve değerli olduğu, dolayısıyla kitapların okurlarına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Bu bağ tek yönlü değildir, kitaplar da okurlarına değer katmaktadırlar. Bu bağlamda kitapların okurlarından değer ve beğeni beklentileri olduğu ifade edilmiştir. Kitaplar insanlara iyi gelen ve onları birleştiren bir dost olarak betimlenmiştir. Eserde kitaba ilişkin iki olumsuz sunuluş biçimi belirlenmiştir. Doğum günü hediyesi olarak kitabın beğenilmeyeceği, bu tür hediye veren kişinin sıkıcı olduğu betimlenmiştir. Bazı kitapların okunmayıp dekoratif obje olarak değerlendirildiği betimlenmiştir.

4.2.4. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 9. “İkinci Şans Kitapçısı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kütüphanelerde tek tip kapak uygulaması olabilir.	“Bütün kitaplara aynı renk kapak takılır. Hepsinin o kütüphaneye ait olduğu belli olsun diye kapakları baştan yaptırılır.” (Keskinoglu, 2023, s. 45)
Kütüphane kuralları olan bir mekândır.	“Kütüphanenin kuralları ise şöyle: Öncelikle sessiz olacaksınız. Yanınızda yiyecek ve içecek getirmeyeceksiniz. Kitaplara nazik davranacaksınız. Aynı anda üç kitap ödünç alabilirsiniz fakat ödünç aldığınız kitapları Kütüphaneci Kız’ın söylediği sürede geri getireceksiniz.” (Keskinoglu, 2023, s. 66)

Tablo 9’a göre İkinci Şans Kitapçısı adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitaptaki İkinci Şans Kitapçısında binlerce kitap bulunmaktadır. Burada daha fazla rağbet göreceği tahmin edilen kitaplar ayrı rafa, daha az rağbet göreceği tahmin edilen kitaplar ayrı raflara yerleştirilmektedir. Kitapçada kitapların yanı sıra üç kedi yaşamaktadır. Burada kitaplar türlerine göre yerleştirilmiştir.

Kütüphaneler bütün kitapların olmak istedikleri yer olarak betimlenmiştir. Şehre büyük bir şehir kütüphanesi kurulmuştur ve bu kütüphane deniz manzaralıdır. Kütüphanenin camla kaplı kısmından deniz seyredilebilmektedir. Kütüphanelerin çoğunda kitapları tamir eden ve tozunu alan profesyoneller olduğu gibi burada da

profesyoneller yer almaktadır. Kütüphaneye farklı karakterde okurlar gelmektedir. Eserde kütüphane; profesyonel çalışanları ve kuralları olan bir mekân olarak sunulmuştur.

4.3. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Eyvah Kitap!	
Yazarı: Mine Soysal	
Yayın Tarihi: 2022	
ISBN: 978-975-6227-64-0	
Baskı Sayısı: 72	
Sayfa Sayısı: 127	
Yayınevi: Günışığı Kitaplığı Yayıncılık	

Kitabın Özeti:

Okuma Sohbetleri adı verilen programlarda yazarın ilköğretim üçüncü sınıftan lise son sınıfa kadar öğrencilerle kitaplar ve okuma eylemi üzerine ettiği sohbetler, birer öyküye dönüşür ve bu kitabı oluşturur. Bu öyküler öğrencilerin okuma hâllerini barındırır. 8. sınıf öğrencisi Okan, kitap okumaktan sıkılmıştır ve kitap okumamaktadır. 7. sınıf öğrencisi Elif, okuyamadığı bir kitaptan ötürü düşük not almış başarılı bir öğrencidir. 4. sınıf öğrencisi Cem, ailesi tarafından uzaklaştırılmak istendiğinde kitap okuması telkinine maruz kalmaktadır. 8. sınıf öğrencisi Seda, okuldaki okuma saati uygulamasından memnun olmayan bir öğrencidir. 5. sınıf öğrencisi Barışcan bilgisayarın yararsız, kitap okumanın yararlı olduğunu duymaktan şikâyetçi olan biridir. 4. sınıf öğrencisi Zehra köyüne kütüphane kurulmasını bekleyen biridir. 7. sınıf öğrencisi Sinan, ebeveynleri okumasına rağmen kendisi sıkı okur olmayan biridir. 7. sınıf öğrencisi Özge, okumaya vakti olmayan biridir. 6. sınıf öğrencisi Ahmet, kitap okuduğunu söylemekten çekinen biridir. 7. sınıf öğrencisi Zeynep, okuma tercihlerine müdahale edilen biridir. 6. sınıf öğrencisi Selim klasik kitaplar okumaktan şikâyetçi olan biridir. 8. sınıf öğrencisi Aslı, okuyacağı kitapları

kendi seçmek isteyen biridir. 4. sınıf öğrencisi Berke, bazı kitapları beğeniyle okurken bazılarını sıkılıp bırakan biridir. 6. sınıf öğrencisi Senem, heyecan içinde kitap okurken zamanın nasıl geçtiğini anlamamaktan hoşlanan biridir. 5. sınıf öğrencisi Burak, kitap okumayı sevmeyen biridir. 6. sınıf öğrencisi Teoman, eniştesinin para ödülü vermesinden ötürü kitap okuyan biridir. 5. sınıf öğrencisi Yağmur, arkadaşına doğum günü hediyesi olarak kitap veren biridir. 6. sınıf öğrencisi Ömer, okumanın evdeki olumsuz havayı dağıtma özelliğinden faydalanan biridir. 7. sınıf öğrencisi Selin, sıkı okur biridir. 5. sınıf öğrencisi Ozan, ayın okuyan öğrencisi olmak isteyen biridir. 4. sınıf öğrencisi Gülsüm, sıkı okur olmayan biridir. 5. sınıf öğrencisi Can, yalnızca fantastik kitaplar okumak isteyen biridir. 5. sınıf öğrencisi Kerem, ebeveynleri okumayan ancak kendisinden kitap okuması beklenen biridir. 5. sınıf öğrencisi Buse büyüklerin okuduğu kitapları okumak isteyen biridir. 8. sınıf öğrencisi Rıza, babasının hastalandığı dönemi kitapların dostluğuyla geçirmiş biridir.

4.3.1. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 10. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap okumak sıkıcı bir eylem olarak değerlendirilebilir.	“Severdim kitap okumayı. Hatta üçüncü, dördüncü sınıftayken çok okurmuşum ben. Ama sonra sıkıldım.” (Soysal, 2022, s. 12)
Kitap okumak bir uzaklaştırma olarak değerlendirilebilir.	“En ufak bir şey olduğunda, ağızlarından çıkan ilk söz, ‘Doğru odana git ve kitabını oku!’ oluyor.” (Soysal, 2022, s. 18)
Bazı okullarda okuma saati uygulaması vardır.	“Okulda yeni bir uygulama başladı. Öğleden sonraki ilk dersten önce bütün okul donacak ve on beş dakika kitap okuyacaksınız!” (Soysal, 2022, s. 21)
Okumak yalnızca küçükken heyecan vericidir.	“Küçükken öyledir ya, okumak bile heyecan vericidir. Ama sonra değişir. Yeni heyecanlar girer insanın aklına. En azından bende öyle oldu.” (Soysal, 2022, s. 22)
Okumak öğrenim görmektir ve okumuş insanlar akıllarıyla yaşarlar.	“Şiddet haksızların ve cahillerin yöntemidir. Haklı ve okumuş insan akılla yaşar.” (Soysal, 2022, s. 25)

Tablo 10 (Devamı)

Okumak yararlıdır.	“Bilgisayarın başında bu kadar vakit geçireceğine, eline bir kitap al da, yararlı bir şeyler yap!” (Soysal, 2022, s. 23)
Okumak yalnız yapılan bir eylemdir.	“Bizimkiler her zaman kitap okurlar. Gece, gündüz, hafta sonu ya da tatil fark etmez. Kendi başlarına okumaya çekilirler.” (Soysal, 2022, s. 32)
Okumak, yalnızlık gidericidir.	“Kitap okuduğum zamanlar kendimi her zamanki kadar yalnız hissetmezdim.” (Soysal, 2022, s. 35)
Okuma eylemi değişken ve kişiye özgüdür.	“Okumanın çok değişken ve kişiye özel bir eylem olduğundan söz etti. Bundan sonrasının şu andaki eğilimlerimizle sürüp gideceğini, örneğin seksen yaşımızda da, sadece bugün sevdiğimiz kitaplardan zevk alacağımızı sanıyorsak aldandığımızı söyledi.” (Soysal, 2022, s. 48)
Okumak sihirli anlar vadeder.	8. sınıf öğrencisi Ashı, işten yorgun dönmesine rağmen niçin uyumayıp kitap okuduğunu sorması üzerine annesinden şu yanıtı alır: “Günün en sihirli anı bu, hiç kaçırmıyım!” (Soysal, 2022, s. 50)
Okumak konsantrasyon ister.	“Konsantre olamıyorsun sen! Onun için de kitap okuyamıyorsun işte!” (Soysal, 2022, s. 51)
Okumak öğrenmekten ziyade heyecanlı zaman geçirmek için yapılan bir eylemdir.	“Ben bilgili olmak, bir şeyleri öğrenmek için kitap okumuyorum! Heyecan dolu güzel bir kitap okurken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum. Ben sadece bunu seviyorum.” (Soysal, 2022, s. 55)
Okumak bir zorunluluk değildir.	“Kitap okumak zorunda değilim ben! Sevmiyorum!” (Soysal, 2022, s. 58)
Kitap okumak, ödül kazandırabilir.	“Eniştemle anlaşma yaptık. Her kitap için bana yirmi lira verecek. Parayı hak...”

Tablo 10 (Devamı)

	...edebilmem için tek kural, kitabı okumuş olmam.” (Soysal, 2022, s. 64)
Okumak, olumsuz havayı dağıtır.	“Yarattığım olumsuz havanın dağılması, unutulması için zaman gerekiyor. İşte kitap okumak, bu zamanı sağlayan harika bir araçmış meğer.” (Soysal, 2022, s. 73)
Okumak güven ve rahatlık sağlar.	“Evet, dışarıda olup bitenler de ilgimi çekiyor, ama elimde kitap varken, kendimi daha iyi ve güvende hissediyorum. Kimseyle uğraşmak, kimseye laf anlatmak zorunda değilim okurken. Beni rahat bırakıyorlar.” (Soysal, 2022, s. 74)
Kitap okuma hakkı kutsaldır.	“Kimimizin küçüklükte, kimimizin gençlik yıllarında, kimimizinse çok sonraları sahip olabildiğimiz, istediği kitabı, istediği zaman, istediği biçimde okumak hakkının kutsal olduğuna inanıyorum.” (Soysal, 2022, s. 122-123)

Tablo 10’a göre Eyvah Kitap! adlı eserde okuma eylemine ilişkin 17 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Sunuluş biçimlerinden 4’ü olumsuzluk taşımaktadır: Okumak; zorunlu olmayan, sıkıcı, ebeveynlerin çocuklarını kendilerinden uzaklaştırmak için kullandıkları bir araç, yalnızca küçük yaşlarda heyecan veren bir eylem olarak betimlenmiştir.

Okumak kişiye özgü ve değişkenlik gösteren bir eylem olarak betimlenmiştir. Okumak, arzu edildiği zaman, arzu edilen kitap ile, arzu edilen biçimde yapılan kutsal bir hak olarak betimlenmiştir. Okumak tek başına yapılan eylem olmakla birlikte kişinin hissettiği yalnızlığı azaltıcı bir etkiye sahiptir. Okumak, güven vericidir. Okumak, eserde öğrenim görmek olarak da ele alınmış, okuyan kişinin şiddetten uzak, aklıyla yaşayacağı vurgulanmıştır. Bu yolla okumak, saygın bir eylem olarak betimlenmiştir.

4.3.2. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 11. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap okuyacak vakti olmayanlar vardır.	“Dershane falan derken, kitap okuyacak vaktim mi var benim?..” (Soysal, 2022, s. 13)
Okurların okuma sıklıkları birbirinden farklıdır.	“O hiç kitap okumaz. Oysa ben, her gün değil belki ama, arada sırada kitap okurum.” (Soysal, 2022, s. 25)
Okuyan ebeveynlerin okumayan çocuğu olabilir.	“Babası da, ben de sürekli kitap okuyan insanlarız. Bu çocuk bizim aramızda büyüdü de, nasıl böyle oldu? Neden kitap okumuyor, anlamıyoruz!” (Soysal, 2022, s. 31)
Kızlar okur, erkekler gizliden gizliye okur.	“Benim takıldığım çocuklar, hiç kitap okumaz. ‘Kız işi bu!’ diyorlar. Aslında haksız da değiller. Hep kızlar kitap okuyor, oğlanlar okumuyor. Daha doğrusu, okuyorlar da bunu açıkça söylemiyorlar.” (Soysal, 2022, s. 37)
İnsanın yaşı arttıkça daha çok kitaba ihtiyacı olur.	“İnsan her yaşta başka okurmuş. ‘Akıllı insanla birlikte büyür, Ahmet. Akıllı büyüyen insana daha çok kitap gerekir,’ diyor o.” (Soysal, 2022, s. 37-38)
Ne okunacağını yetişkinler bilir, çocuklar bilemez.	“Ne okunacağını biz biliriz! Okusunlar tabii, kitap iyi şey! Ama öyle bilir bilmez, olmaz! Ben derim sana, şu uygun, bu uygun değil; alır okursun.” (Soysal, 2022, s. 42)
Okuyan çocuklar sevimli, okumayan çocuklar sevimsiz ayrımı doğru değildir.	“Büyüklerin bizi sürekli, kitap okumayı seven ‘ciciler’ ve sevmeyen ‘kötüler’ olarak sınıflaması bana hiç doğru gelmiyor.” (Soysal, 2022, s. 55)
Okur her yerde okur.	“Uçakta, arabada, trende her yerde okurum ben.” (Soysal, 2022, s. 74)
Bazı okurlar kütüphane defteri tutar.	“... hani, kütüphaneden alıp okuduğun kitaplar hakkındaki düşüncelerini yazıyorsun...” (Soysal, 2022, s. 78)

Tablo 11 (Devamı)

Öğretmenler kitap okumalıdır.	“Önce sen kitap okuyacaksın ki, öğrencilerine de bu zevki aşılayabilesin.” (Soysal, 2022, s. 97)
-------------------------------	--

Tablo 11’e göre Eyvah Kitap! adlı eserde okura ilişkin 10 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu sunuluş biçimlerinde de okuma eyleminin kişiye özgü olduğu görüşü pekiştirilmiştir: Okurların okuma sıklıkları birbirinden farklıdır. Okurun her yerde okuyabileceği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin birer okur olması gerektiği, öğrencilerine bu konuda örnek olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Okumayan çocukların sevimsiz olarak etiketlenmemesine dikkat çekilmiştir. İnsanların yaşları ilerledikçe daha çok kitaba ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir. Okuyan ebeveynlerin okumayan çocukları olabileceği belirtilmiştir. Sunuluş biçimlerinden 3’ü olumsuzluk taşımaktadır: Kitap okumaya vakti olmayanlar vardır. Kitap okumanın kızlara özgü bir eylem olduğu görüşünü benimseyenler vardır, dolayısıyla kızlar açıktan açığa, erkekler gizliden gizliye okumaktadırlar. Kitapların niteliğini yalnızca yetişkinler değerlendirebilir, çocuklar değerlendiremezler.

4.3.3. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 12. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Niteliksiz kitaplar vardır.	“Neden bilmem, o zamanlar elime tutuşturdukları kitapların çoğu berbattı.” (Soysal, 2022, s. 12)
Kitaplarda çocuklara mesaj verilmesi abartılmaktadır.	“Bence kitaplarda çocuklara mesaj verme işini biraz fazla abartıyorlar.” (Soysal, 2022, s. 12)
Bazı kitaplar anlaşılmazdır.	“Aldım kitapları, okumaya çalıştım. Ama okuyamadım... Daha doğrusu birini okudum sayılır, ama aklımda hiçbir şey kalmadı. Anlamadım...” (Soysal, 2022, s. 15)
Kitaplar aile sohbetlerinde önemli yer tutabilir.	“Kitapların yazarları ya da kahramanın gerçekte kimi simgelediği gibi bir sürü ayrıntı yemek sofralarımızın olağan konuları arasındadır.” (Soysal, 2022, s. 32)
Klasik kitaplar önemlidir.	“Tamam, ben de bazı klasikleri pek sevmem, dedi annem ona ‘ama büyük...

Tablo 12 (Devamı)

	...çoğunluğu da çok önemli kitaplar.” (Soysal, 2022, s. 43)
Bazı kitaplar yarım bırakılır.	“Bir kitabı okuyamadığım zaman bırakmam da yanlış değilmiş. O kitabı başka bir zaman tekrar okumayı deneyebilirmişim. Şimdi okuyamadığım bir kitabı, belki iki üç ay sonra, hatta belki gelecek yıl bile okuyabilirmişim. Üstelik, o zaman çok sevebilirmişim de.” (Soysal, 2022, s. 52-53)
Kitaplar, insanlara iyi gelir.	“Böyle anlarda bir tek kitaplar iyi geliyor bana. ... Sıkıntım dağılıyor.” (Soysal, 2022, s. 56-57)
Kitaplar beğenilmeyen bir doğum günü hediyesi olarak görülebilir.	“Kitapları kızlar okur, oğlum! Oğlanlara doğru dürüst şeyler alınır. Böyle armağan olur mu?” (Soysal, 2022, s. 71)
Kitaplar insanları ve hayatı tanıtır.	“Kitap okumak iyidir. İnsana kendi yapabileceklerini anlatır. Oturduğun yerde dedektif olursun, kovboy olursun, kâşif olursun, kahraman, hatta suçlu olursun. Yani insanın hallerini tanırırsın, böylece de hayatı anlarsın, yavrum.” (Soysal, 2022, s. 76)
Fantastik kitaplar abes görülebilir.	“Bizim evdeki Harry Potter düşmanı, babam. Hem anneme hem bana çok kızıyor. ‘Abuk sabuk şeylerle zaman yitireceğinize, doğru dürüst kitaplar okuyun,’ diyor hep.” (Soysal, 2022, s. 85)
Kitaplar yalnızca çocuklar için değildir.	“Annemle babam hiç kitap okumazlar, ama bana takmış durumdalar. Benim hep kitap okumamı bekliyorlar. Peki, madem kitap iyi bir şey; öyleyse onların da okuması gerekmez mi? Kitaplar sadece çocukken okunacak olsa, büyükler için bu kadar kitap basılır mıydı?” (Soysal, 2022, s. 91)
Kitaplar insanlara dosttur.	“Kitaplar sana hep iyi gelir. Neden? Çünkü kitaplar zengin de, yoksul da yüreğine aynı elle dokunur, Rıza. Yalnız olsan yoldaşın olurlar, yorgun...

Tablo 12 (Devamı)

	...olsan dermanın olurlar.” (Soysal, 2022, s. 118)
Kitaplar sessizlik sağlarlar.	“Kitaplar da pınarlar gibidir. Yaşamın gümbürtüsü içinde bize sessizliği sağlarlar. Sessizlik olmazsa, yorgunluklardan, gerilimden, huzursuzluk ve korkularımızdan kurtulamayız.” (Soysal, 2022, s. 127)

Tablo 12’ye göre Eyvah Kitap! adlı eserde kitaba ilişkin 13 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitaplar; insanları, onların hâllerini, hayatı tanıtan, iyi hissettiren bir dost olarak betimlenmiştir. Kitapların yalnızca çocuklar için olmadığı ve yalnızca çocukların değil yetişkinlerin de kitap okuması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Klasik kitapların önemi belirtilmiştir. Kitapların aile sohbetlerinde birleştirici bir unsur olarak yer alabileceği betimlenmiştir. Bazı kitapların okunamadığı için yarım bırakıldığı, bu durumun yanlış olmadığı, yarım bırakılan kitabın sonrasında okunabileceği belirtilmiştir. Sunuluş biçimlerinden 5’i olumsuzluk taşımaktadır: Bazı kitaplar nitelikten yoksundur, anlaşılmayan kitaplar vardır, abartılı mesajlar veren çocuk kitapları vardır, fantastik kitaplar abestir, kitaplar beğenilmeyen doğum günü hediyeleri olabilirler. Kitapların beğenilmeyen doğum günü hediyeleri olarak ifade edildiği sunuluş biçiminde okumanın kızlara özgü bir eylem olduğu görüşü pekiştirilmiştir.

4.3.4. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 13. “Eyvah Kitap!” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kütüphane gereklidir.	“Öğretmen, ‘Yetmiş haneli köy, en az beş yüz kitaplık kütüphane gerek,’ diyor. ... Her köyde mutlaka kütüphane olmalıymış.” (Soysal, 2022, s. 27)
Kütüphane kurmak maliyetlidir.	“Demek, kitap için, kütüphane için çok para gerekiymiş.” (Soysal, 2022, s. 29)
Bazı kütüphanelerde ayın okuyan öğrencisi uygulaması olabilir.	“Her ay kütüphaneden en çok kitabı alıp okuyan öğrencinin adını ve fotoğrafını okul kütüphanemizin kapısındaki panoya asıyorlar.” (Soysal, 2022, s. 77)

Tablo 13’e göre Eyvah Kitap! adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde her köyde kütüphane olması gerektiği ifade

edilirken kütüphanenin bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır. 7. sınıf öğrencisi Sinan’ın evinde büyük bir kitaplık ve çokça kitap bulunmaktadır. 6. sınıf öğrencisi Senem’in odasında kitaplığı bulunmaktadır. 5. sınıf öğrencisi Recep’in kitaplığı bulunmaktadır. 7. sınıf öğrencisi Selin’in babaannesinin kitaplığında cilt cilt dedektif romanları bulunmaktadır.

4.4. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Kitap Tamircisi Yazarı: Ömür Kurt Yayın Tarihi: 2022 ISBN: 978-625-416-079-0 Baskı Sayısı: 6 Sayfa Sayısı: 91 Yayınevi: Doğan Yayınları	
---	---

Kitabın Özeti:

Marmara Denizi’nin kıyısında yer alan Yeşilköy adlı bir ilçede Muhsin Dede adında ihtiyar bir kitap tamircisi yaşar. Kitap tamircisi olmasının yanı sıra sahaftır ve kitap kurdudur. Günleri kitap tamir ederek ve okuyarak geçer. Mesleğini üniversitede öğrenciyken sık sık gittiği Süleymaniye Kütüphanesindeki Kitap Hastalıkları Hastanesinden öğrenmiştir. Muhsin Dede eskiden günde en az beş kitap tamir edebilirken yaşının ilerlemesi ve gözlerinin iyi görmemesi sebebiyle artık günde bir kitap tamir edebilir durumdadır. Bir gün kendisine parçalanmaya yüz tutmuş el yazması bir kitap getirirler. Kitap tamircisi, daha önce tamir ettiği kitaplara benzemediğini öne sürdüğü kitabı tamir etmek için hazırlanır, incelemeye başlar. Kitabın kapağındaki tozları kuş tüyü ve kıl fırçayla süpürünce kitabın ismini ve yazarını öğrenir: *Ahlatlı Belturan – Pusulasız Bir Gezginin Düş Gören Haritaları*. Kitap şu yedi bölümden oluşur: Dağlar, Akarsular, Ovalar ve Vadiler, Tepeler ve Düzlükler, Göller ve Denizler, Madenler ve Mağaralar, Ülkeler ve Şehirler. Her

bölümde bir de öykü yer almaktadır. Muhsin Dede kitabı tamir ederken karşısına bu öyküler çıkar. Bu öyküler şunlardır: Titreyen Ağaç, Sürüklenen Kütük, Kıkırdayan Çayır, Zıplayan Tepe, Kükreyen Dalga, Fısıldayan Elmas, Kaybolan Şehir. Kitap tamircisi bu öyküleri okur ve okudukları üzerine düşünür, sorgular. Zamanla gerçekleşen değişim odağındadır. Yoğun duygular yaşar. Geçmişe duyduğu özlem bunlardandır. Kitabı tamir etmesi iki gün sürse de meşakkatli olsa da onu tamir etmeyi başarır. Kitapta doğaya geniş ölçüde yer verilir. Muhsin Dede'nin bu kitapla olan yolculuğunda ulaştığı sonuçlardan biri de şudur: “Ağaçsız kalınca, dağları oyunca, dereleri kurutunca yaşamak imkânsızdır.” (Kurt, 2022, s. 88)

4.4.1. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 14. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak en büyük mutluluktur.	“Üstelik iyileştirdiği kitap ona tüm bilgisini ve görgüsünü de sunuyordu. Muhsin Dede ise bir insan için bundan daha büyük bir mutluluğun olamayacağını düşünüyordu.” (Kurt, 2022, s. 64) “Sadece mutlu olmak istedim ben. Ve mutluluğu kitaplarda buldum.” (Kurt, 2022, s. 89)
Okumak çok yönlü yaşantı sağlar.	“Onunla anıları canlanıyor, dünyayı ve olayları yeniden yorumluyor, bilgi ve görgüsünün arttığını hissediyordu.” (Kurt, 2022, s. 83) “Dağları denizleri, ovaları çayırları, şehirleri tepeleri yeniden yaşamış, bazen hüzünlenmiş bazen mutlu olmuştu.” (Kurt, 2022, s. 89)

Tablo 14’e göre Kitap Tamircisi adlı eserde okuma eylemine ilişkin 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okumak en büyük mutluluk olarak sunulmuştur. Okumak; bilgi ve görgü artıran, bazen hüznün veren, bazen mutluluk veren, çok yönlü yaşantı sağlayan bir eylem olarak betimlenmiştir. Okumanın hüznün verdiği ifadesi olumsuzluk taşımaktadır.

4.4.2. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 15. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okur, kitapta yer alan soruları cevaplayarak kitapla sohbet edebilir.	“Kitaptaki sorular da onu şaşırtmaya devam ediyordu. ... Âdeta iki dost gibi sohbet ediyorlardı.” (Kurt, 2022, s. 40)
Bazı okurlar, kitaplara şefkatle yaklaşırlar.	“Kitaba baktıkça içleniyor, onu iyileştirmek için can atıyordu. Bir baba şefkatiyle yaklaşıyordu ona.” (Kurt, 2022, s. 53)
Kitaplar okura uçurtma uçurma hissi yaşatabilir.	“Kitapta karşılaştığı tepeler, bir uçurtmanın ipini tutup onun çocuk ellerine vermişti âdeta.” (Kurt, 2022, s. 55)
Kitaplar okurlarını büyüleyebilir.	“Çok eski çağlardan gelen anlatıları, öyküleri, resimleri, haritaları gördükçe büyülenmişti.” (Kurt, 2022, s. 83)
Kitaplar okurda minnet duygusu oluşturabilir.	“İçten içe kitaba derin bir minnet duygusu beslemeye de başlamıştı.” (Kurt, 2022, s. 83)
Bazı okurlar kitapları muhatap olarak görürler.	“Kitabın üzerine incecik bir bez örttü ve ona iyi geceler diledi.” (Kurt, 2022, s. 62)

Tablo 15’e göre Kitap Tamircisi adlı eserde okura ilişkin 6 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapta yer alan soruları yanıtlamanın okurun kitapla sohbet etmesinin bir yolu olduğu ifade edilmiştir. Bu sunuluş biçiminde kitapla okurun dost olduklarına, okurların kitapları muhatap olarak gördüklerine değinilmiştir. Kitapların, okurlarda minnet gibi duygular yaşattığına yer verilmiştir.

Muhsin Dede bir kitap tamircisidir. Bütün gün kitap tamir eder ve okur. Aynı zamanda bir sahaftır ve kitap kurdudur. Gazete de okumaktadır. Muhsin Dede kitabı tamir ederken kitaptaki okura sorulmuş olan şu soruları (Kurt, 2022) kendince yanıtlar:

“Hiç düşündün mü dağ nedir? (s. 20)

Bilir misin içtiğin sudan aldığın tadı? (s. 30)

Nereden çıktın yola, nereye varacaksın sonunda? (s. 36)

Bir çocuk yaşlanır mı? (s. 40)

Ey çocuk! Sen hiç uçurtma uçurdun mu? (s. 54)

Ey çocuk! Sen hiç uçurtma yaptın mı? (s. 55)

Sevgi nedir, bilir misin? (s. 64)

Balıklar olmasa denizler, kuşlar olmasa gökyüzü neye yarar? (s. 66)

İnsan kimdir, tanır mısın? (s. 80)

Ey güzel çocuk! Yetinmeyi bilir misin? (s. 89)

Ey güzel çocuk! Sen hiç ağaçlara sarıldın mı? Bir çiçeği kokladın mı? Bir suyu okşadın mı?” (s. 90).

4.4.3. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 16. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap tamirciliği ve sahaflık, bir meslektir.	“Yeşilköy’de Muhsin Dede adında ihtiyar bir kitap tamircisi yaşıyordu. ... O, aynı zamanda sahaftı ve tam bir kitap kurduydı. Muhsin Dede hayatını işte böyle kazanıyordu.” (Kurt, 2022, s. 11)
Kitaplar tamir edilebilen nesnelerdir.	“Eskiden bir günde en az beş kitap tamir edebilirken artık bu sayı bire düşmüştü. Zaten tamir edilmek için getirilen kitapların sayısı da epey azalmıştı.” (Kurt, 2022, s. 11-12) “Kitap, yaraları iyileştikçe kendine geliyor, yavaş yavaş canlanıyordu.” (Kurt, 2022, s. 57)
Kitaplar insanlara dosttur.	“Dükkândaki binlerce kitap, ona arkadaşlık ediyordu.” (Kurt, 2022, s. 11)
Kitap tamir etmek, kitabı iyileştirmektir.	“Ağır bir hastayı yatağa yatırır gibi usulca bıraktı kitabı masaya... ‘Birazcık dayan!’ dedi, seni iyileştireceğim...” (Kurt, 2022, s. 13)
Kitaplara nazik davranmak gerekir.	“Kitabın sırtı yarılmasın diye de kapağı sonuna açmaya çekiniyordu. İlk denemesinde duyduğu çatırtılar onu korkutmuştu. Eğer kapak kırılırsa bir tarih yok olabilirdi.” (Kurt, 2022, s. 16-17)

Tablo 16 (Devamı)

Kitaplar yalnızca metinlerden oluşmaz.	“Kitabı inceledi. Birbirinden renkli haritalar, desenler, metinler vardı içinde.” (Kurt, 2022, s. 18)
Kitaplar zamanla yıpranırlar.	“Ne de olsa kitabın içi bir savaş alanını andırıyordu.” (Kurt, 2022, s. 20) “Ancak kitap hâlâ bir harabeyi andırıyordu.” (Kurt, 2022, s. 40)
Kitap tamir etmek, yeni bir dünya keşfetmek gibidir.	“Kitabı tamir ederken her an yeni bir dünya keşfediyordu.” (Kurt, 2022, s. 29)
Bir kitabı iyileştirmek, dünyayı iyileştirmeye etki eder.	“Kitap iyileştikçe, dünyanın da iyileşeceğine inandı.” (Kurt, 2022, s. 72)
Bazı kitaplarda cepler bulunur.	“Bu kez kitapta daha önceki sayfalarda görmediği bir tekniğe denk geldi. Sayfa içlerine cepler yapılmıştı. Ceplerden birini açınca kare biçiminde katlanmış upuzun bir sayfa gördü. Çektikçe sayfa uzuyordu.” (Kurt, 2022, s. 75)

Tablo 16’ya göre Kitap Tamircisi adlı eserde kitaba ilişkin 10 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde yer alan okurun sunuluş biçimlerinde olduğu gibi kitabın sunuluş biçimlerinde de kitabın insanlara dost olduğu ifade edilmiştir. Kitapların zamanla yıpranıp hasara uğrayabilecekleri ancak kitapların tamir edilebilir nesneler oldukları betimlenmiştir. Eserde kitap tamirciliği ve sahafılık birer meslek olarak sunulmuştur.

4.4.4. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 17. “Kitap Tamircisi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Süleymaniye Kütüphanesinde kitap tamiri yapılmaktadır.	“Bu mesleği İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki Kitap Hastalıkları Hastanesi’nde öğrenmişti. Üniversitede öğrenciyken sürekli gidip geldiği bu kütüphanede kitap tamir edildiğini görünce çok heyecanlanmış, kendini bir zaman sonra bu mesleği yaparken bulmuştu. Bu hastanede kitap ciltleri yapmış...”

Tablo 17 (Devamı)

...kitap sayfalarını düzeltmiş, kitap kurtlarının yediği sayfaları onarmıştı.”
(Kurt, 2022, s. 11)

Tablo 17’ye göre Kitap Tamircisi adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 1 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde Süleymaniye Kütüphanesinde kitap hastanesi bulunduğu, burada kitap tamiri yapıldığı, insanların bu tamir işini buradan öğrenmelerinin mümkün olduğu ifade edilmiştir.

4.5. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Büyük Dostum	
Yazarı: Anıl Basılı	
Yayın Tarihi: 2022	
ISBN: 978-605-08-4619-5	
Baskı Sayısı: 1	
Sayfa Sayısı: 111	
Yayınevi: Timaş Yayınları	

Kitabın Özeti:

10 yaşındaki Atlas, ailesiyle birlikte Büyükkada’da üç katlı eski bir evde yaşar. Üst komşuları Fehmi Bey’dir. Mahallenin muzip sakini Pasaknaz Teyze’dir. İnsanlara şaka yapmaktan hoşlanan Pasaknaz Teyze, Atlas’ın evinin arkasında küçük bir kulübede yaşar. Kötü biri değildir ancak Atlas ondan çekinir. İstifçilik yaptığından evinin içi tıklım tıklım doludur ve kirlidir. Pasaknaz Teyze, belli bir yaşa geldiğinden kendisinin değişmeyeceğine inanırdı. Atlas ise yedi gün boyunca yazacağı birer mektupla onun düşüncelerini değiştirmeye karar verir. Öncelikle bir deneme mektubu yazar. Sonra yazacağı yedi mektupla onun her şeye karşı olan düşüncesini, bilhassa kitaplara ilişkin düşüncelerini değiştirmek ister, onun bir kitap kurdu olmasını diler. İlk mektubu çarşamba yazar. Her gün yazacağı bir mektubun yanı sıra kitap okuma

alışkanlığı kazandırmak için farklı yollar da dener Atlas. Öncelikle evden getirdiği kitapları bahçedeki masaya dizer ve Pasaknaz Teyze'nin onları görmesini sağlar. Ancak kitaplar onun ilgisini çekmez ve tavrı Atlas'ı hayal kırıklığına uğrattır. İkinci olarak Atlas, Pasaknaz Teyze'ye kitap okuma günlüğü hediye eder. Bu yolla onun kitap okumaya motive olabileceğini tasarlamıştır ancak Pasaknaz Teyze'nin ilgisini kitaplara çekemez. Komşular Pasaknaz Teyze'ye karşı mesafelidir ancak Atlas onu tanımak ister. O hem kitaplara hem insanlara karşı mesafelidir. Atlas, arkadaşı Cömert'ten adanın yerlisi olan babaannesinden Pasaknaz Teyze hakkında bilgi almasını rica eder. Atlas üçüncü yol olarak seçtiği bir kitabı bahçede -Pasaknaz Teyze'nin duyacağı şekilde- yüksek sesle okur ancak o bundan rahatsız olur. Atlas'ın arkadaşı Cömert'ten beklediği bilgi gelir. Onun babaannesinden aldığı bilgiye göre Pasaknaz Teyze ortaokulda bir kitap okuma yarışmasında birinci olamadığından arkadaşlarına küsmüş, kitaplara sırtını dönmüştür. Atlas bir başka yol olarak mahalledeki çocuklarla bahçede kitap okumayı, bu sayede Pasaknaz Teyze'nin kitap okumaya ilgisini çekebileceğini düşünür ama nafile. Pasaknaz Teyze onları bahçeden ıslatarak uzaklaştırır. Atlas beşinci yol olarak komşusunu kütüphaneye götürür. Atlas kütüphanede kullanılmayan bir kitaplık olduğunu ve dilerse onu alabileceğini teklif eder, böylelikle gidip kitaplığı alırlar ancak kitaplar dikkatini çekmez. Sonrasında Atlas, okuma yarışması konusunu bildiğini söyler. Bunu duyan Pasaknaz Teyze ondan uzaklaşır. Atlas, yardım etmesi için Cömert'in babaannesi Sümbül Teyze'den Pasaknaz Teyze hakkında bilgi alır. Cömert'in babaannesi Sümbül Teyze, Büyükkada Kitapçısı Tonton Sıfat ve Pasaknaz Teyze ortaokul döneminde aynı sınıftalarmış. O yarışmada birinci Sümbül Teyze olmuştur. Sümbül Teyze Atlas'a amacına ulaşması için yardım eder ve bir buluşma tertip edilir. Atlas, çantasına attığı mamalarla bisiklete biner ve barınağa gider. Barınakta Pasaknaz Teyze ile karşılaşır ve şaşırır. Onun barınağa düzenli olarak mama getirdiğini öğrenir. “İnsan, tanıdığını düşündüğü kişilerin aslında göstermedikleri başka bir yüzünün de olduğunu görebiliyordu” (Basılı, 2022, s. 91). Orada okuma yarışı olduğu gün yaşananları, hislerini Atlas'a anlatır. O aslında yarış öncesinde kitapları seven biridir. O yarışmada kendine kızmıştır ve o günden sonra hayatı değişmiştir. Atlas'ın denediği altıncı yol tüm mahalleliyi davet ederek Pasaknaz Teyze'nin doğum gününü kutlamaktır. Herkesin desteğiyle bu kutlama gerçekleşir ve Pasaknaz Teyze bundan hoşnut olur. Orada Pasaknaz Teyze'nin en sevdiği kitabı ona hediye ederler. Atlas onu kitap okumaya ikna edemese de ikisi dost olurlar. Birlikte çok eğlenirler. Sonrasında Atlas'ın

annesinin işi nedeniyle apar topar başka bir yere taşınırlar. Aradan on beş yıl geçer ve Atlas'ın yolu Büyükkada'ya düşer. Uzun yıllardır haber almadığı Pasaknaz Teyze'yi ziyaret eder. Atlas'ın elinde eski bir kutu, kutunun içinde çocukken ona yazıp da veremediği mektuplar vardır. Buluştuklarında Atlas, mektupları ona verir. Pasaknaz Teyze de Atlas'ın kendisine verdiği okuma günlüğünü ve kalemi gösterir. O kalemle deftere yazılar yazmıştır, masanın üstünde çok sayıda kitap vardır. Sözün özü insan zamanla değişebilir...

4.5.1. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 18. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap okumak faydasızdır.	“Bahçede kitap okumak yasak. İlla tabela mı asalım ha şuraya? Kitap okumanın hiçbir faydası olmadığını ben belirlemişim.” (Basılı, 2022, s. 12)
Bir insanın hayali, sevdiği bir insanın okumayı sevdiğini görmek olabilir.	“Pasaknaz Teyze elinde bir sürü kitapla bahçedeydi. Hayal bu ya...” (Basılı, 2022, s. 21)
Okumayı sevdirmenin farklı yolları vardır.	“Amacım masanın yanından geçtiğinde kitapları görmesini sağlamaktı.” (Basılı, 2022, s. 26) “Benim sana göstermeye çalıştığım şey kitaplardı. Belki içlerinden birini beğenir ve okumak istersin diye düşündüm. O yüzden hepsini buraya getirdim.” (Basılı, 2022, s. 30) “Ben de belki günlüğün olursa kitap okumaya da başlarsın diye düşündüm.” (Basılı, 2022, s. 40) “Bahçede turluyormuş gibi davranarak sesli okuma yapabilirdim.” (Basılı, 2022, s. 47) “Mahalledeki tüm çocukları toplayalım. ... Bahçede hep birlikte kitap okumaya ne dersin?” (Basılı, 2022, s. 57) “O yüzden beşinci günün görevi, komşumu kütüphaneye götürmekti. Belki kütüphane görevlisiyle tanıştırsam ona kendi ilgi alanına yönelik bir kitap önerebilir diye düşündüm.” (Basılı, 2022, s. 66)

Tablo 18 (Devamı)

	“Yıllar sonra en sevdiğin kitapla karşılaşmış olmak seni etkilemedi mi yani?” (Basılı, 2022, s. 101)
Okumak mutluluktur.	“Yeni yaşında yeni kitaplar seni mutlu etsin istiyorum.” (Basılı, 2022, s. 53)
Okuma yarışlarının olumsuz sonuçları olabilir.	“Okuma yarışında birinci olamadı diye kitaplara mı küsmüş?” (Basılı, 2022, s. 56)
Okuma hızının standardı yoktur.	“Kitabı bitirme yarışı yapmak yok, söz. Herkes istediği hızda okuma hakkına sahip.” (Basılı, 2022, s. 75)

Tablo 18’e göre Büyük Dostum adlı eserde okuma eylemine ilişkin 6 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Okuma eylemi, mutluluk sağlayan bir eylem olarak betimlenmiştir. Eserde insanın, sevdiği birinin okumasını istemesi arzu edilen bir durum olarak betimlenmesi ve Atlas’ın bu arzusunu gerçekleştirebilmek için çabalaması ile okumanın önemli bir eylem olduğu vurgulanmıştır. Eserde okullarda yapılan okuma yarışlarının öğrenciler açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği, hatta bazı öğrencilerin okumaya ve kitaplara karşı küsme raddesine gelebilecekleri tehlikesinin üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda okuma hızının standardı olmadığı vurgulanmıştır. Eserde okuma eyleminin faydasız olduğuna dair bir ileti, kitaplara ve okumaya küskün olan Pasaknaz Teyze üzerinden sunulmuştur. Bu ileti, okuma eylemine ilişkin olumsuz bir sunuluş biçimidir.

Atlas, Pasaknaz Teyze’nin okumayı sevmesi için farklı yollar dener. Odasından topladığı kitapları bahçedeki masaya getirip sıralayarak onun görmesini sağlar. Ona kitap okuma günlüğü hediye eder. Onun duyacağı şekilde kitabı sesli okur. Mahalledeki çocuklarla birlikte bahçede kitap okurlar. Onu kütüphaneye götürür. Ona doğum gününde en sevdiği kitabı hediye ederler. Pasaknaz Teyze’nin çocukluğunda okuma yarışı olana dek kitapları sevmesi, o gün yaşanan olumsuzluklardan ötürü uzaklaşması ve bu uzaklığın uzun sürmesi, sonrasında komşusu Atlas sayesinde kitaplara yeniden yakınlaşması; okuma eğiliminin zaman içinde değişebilir olduğunu göstermektedir.

4.5.2. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 19. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Bazı okurları yazım yanlışları rahatsız eder.	“Umarım okurken yapabileceğim yazım yanlışlarından rahatsız olmazsın.” (Basılı, 2022, s. 16)
Okurlar, kitapların kendilerine yaşattıkları hisleri önemserler.	“Kitapların bana ne hissettirdiğini çok önemsiyordum. Beni eğlendiren, mutlu eden, heyecanlandıran kitaplarla çok küçükken tanışmıştım.” (Basılı, 2022, s. 27)
Bazı okurlar kitap okuma günlüğü tutarlar.	“Bu bir kitap okuma günlüğü. Okuduğun kitaplarla ilgili her şeyi yazabilirsin. Sevdiğin cümleleri, düşüncelerini, hatta okuduğun kitapların bir listesini tutabilirsin...” (Basılı, 2022, s. 40)
Okur, en sevdiği kitabı tekrar tekrar okuyarak ezberleyebilir.	“Bu, benim en sevdiğim gençlik kitabıydı. Neredeyse her sayfasını ezbere bilirdim.” (Basılı, 2022, s. 95)

Tablo 19’a göre Büyük Dostum adlı eserde okura ilişkin 4 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapların okurları mutlu ettiği, heyecanlandığı ve okurun bu hisleri önemseddiği ifade edilmiştir. Okurun kitap sevgisinin büyüklüğü, sevilen kitabın ezberlenecek kadar benimsenmesi ile desteklenerek betimlenmiştir. Atlas’ın hobileri arasında manolya dallarının altında kitap okumak yer alır. Pasaknaz Teyze kitap okumaz, Atlas’ın da okumasına karşı çıkar. Atlas, ona yazacağı mektuplarla onun düşüncelerini değiştirmeyi ister. Değiştirmek istedikleri arasında kitaplara olan düşünceleri de yer alır. Onun bir kitap kurdu olmasını ister.

4.5.3. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 20. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplara ilişkin etkinlikler eğlencelidir.	“Seninle kitaplar üzerine sohbet etmek, kitap fuarlarına katılmak ya da yazarların söyleşilerinde bulunmak eğlenceli olabilir!” (Basılı, 2022, s. 17) “Düşünsene aynı kitabı bitirdikten sonra o kitap üzerine birbirimizle konuşuyoruz.” (Basılı, 2022, s. 75)

Tablo 20 (Devamı)

Kitap bir yiyecek olarak betimlenebilir.	“Biri kitapları yediğimi düşünüyor, diğeriye kitapları yediğimi düşünene kitap ikram ediyordu.” (Basılı, 2022, s. 23)
Kitaplardan uzak olmanın nedenleri vardır.	“Belki Pasaknaz Teyze kitaplarla dolu bir evde büyümemişti ya da kitap görme alışkanlığı yoktu.” (Basılı, 2022, s. 26) “Acaba Pasaknaz Teyze onu iyi hissettirecek bir kitapla karşılaş mıydı hiç?” (Basılı, 2022, s. 27) “Kitapları tozlu bulacağın aklımın ucundan geçmemişti.” (Basılı, 2022, s. 32) “Babaannem onu ortaokulda bir kitap okuma yarışında yenmiş. ... Babaannem kitapları sevmemesinin nedenini de o yarışa bağlıyor.” (Basılı, 2022, s. 55-56) “Ne yapacağım kitapları! Hem yer kaplarlar, toz yaparlar.” (Basılı, 2022, s. 72)
Kitaplar insanlara dosttur.	“Hatta senin de kitaplarla dost olmanı istiyorum, tıpkı benim olduğum gibi.” (Basılı, 2022, s. 32-33)
Kitaplar kaşındırır.	“Bak yine kitap dedin, kaşıntı tuttu beni. Olmaz tabii. Kitaplar kaşındırır.” (Basılı, 2022, s. 40)
Kitaplar, insanlara iyi gelir.	“Yazmak bana, okumak da ona iyi gelebilirdi.” (Basılı, 2022, s. 42)
Kitaplarla ilgili yasaklar olabilir.	“Bahçede kitap okumak yasak diyordum ya hani. Bir tane daha kural ekliyorum: Bahçede yüksek sesle kitap okumak yasak.” (Basılı, 2022, s. 49)
Kitaplar doğum günü hediyesi olabilir.	“Madem en sevdiği kitabı öğrenmiştim, o zaman o kitabı ona hediye etmeliydik.” (Basılı, 2022, s. 97)
Sahaflar arasında haberleşme ağı bulunur.	“Sahaflar arasında bir haberleşme ağı varmış.” (Basılı, 2022, s. 97)

Tablo 20’ye göre Büyük Dostum adlı eserde kitaba ilişkin 9 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitaplar; doğum günü hediyesi, iyi hissettiren bir dost, yiyecek olarak betimlenmiştir.

Eserde kitaba dair olumsuz sunuluş biçimleri mevcuttur. Kitapların kaşındırıcı olduğu ifade edilmiştir. Kitaplarla ilgili yasaklar uygulanabileceği ifade edilmiştir. Kitaplarla dolu bir evde büyümek, iyi hissettiren kitaplarla karşılaşmamak, kitapların yer kaplaması ve toz yapması gibi sebepler; insanı kitaplardan uzaklaştıran etkenler olarak sunulmuştur.

4.5.4. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 21. “Büyük Dostum” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

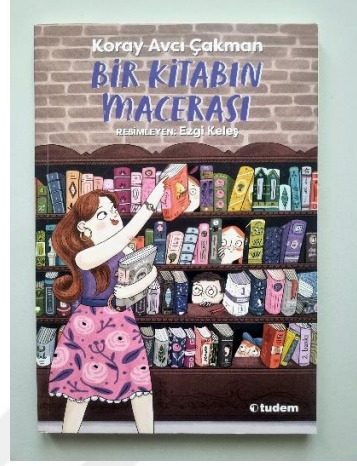
İleti	Sunuluş Biçimi
Büyükada’da halk kütüphanesi bulunur.	“Büyükada’da hemen sokağımızın başında bir halk kütüphanesi vardı. Manzarası öyle güzeldi ki... Pencereleri denize bakardı. Mahallelinin uğrak yerlerinden biriydi.” (Basılı, 2022, s. 65)
Kütüphanelerin okuma alışkanlığı kazandırmada rolü vardır.	“Okuma alışkanlığı kazanmamda bu kütüphanenin rolü çoktu. Kitaplara rahatlıkla ulaşabiliyor olmak ve gidip orada saatlerce kitapları karıştırmak, bahçesinde oturmak, kütüphanenin akıllı köpeği Benek’le zaman geçirmek...” (Basılı, 2022, s. 65)
Kütüphane sevilen bir mekândır.	“Hem yalnız değildim, diğer arkadaşlarım da kütüphaneyi seviyordu.” (Basılı, 2022, s. 65)

Tablo 21’e göre Büyük Dostum adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kütüphane sevilen ve okuma alışkanlığı kazandırmada rolü bulunan bir mekân olarak betimlenmiştir.

Atlas’ın evinde kitapları bulunmaktadır. Halk kütüphanesinin görevlisi, okurlara ilgi alanlarına yönelik kitap öneren biri olarak betimlenmiştir. Bu görevli kütüphane kurallarını çiğneyen Pasaknaz Teyze’ye karşı yumuşak tavrılıdır ve onları yine kütüphaneye beklediğini ifade ederken davetkâr bir tavır ortaya koyar.

4.6. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Bir Kitabın Macerası Yazarı: Koray Avcı Çakman Yayın Tarihi: 2021 ISBN: 978-605-285-470-9 Baskı Sayısı: 2 Sayfa Sayısı: 112 Yayınevi: Tudem Yayınları	
---	--

Kitabın Özeti:

Kitap şu dokuz bölümden oluşmaktadır: Üç Gizemli Sandık, Düş Sihirbazı, Kitap Kokusu, Kitap Doktoru, Hayatım Roman, Kırk Korku mu Kıl Kökü mü, Kitap Yönetmeni, Koşturuk Bir İllüstratör, Sincap Recai ve Korsan Abdi. Çınar ile Pınar ikiz kardeşler. Tuna, Çınar ile yakın arkadaştır. Evleri birbirine oldukça yakındır. Bir gün Çınarların evinin karşısındaki apartmana birileri taşınır. Bu arkadaşlar taşınan kişinin gizemli olduğunu düşünürler ve “Gizçöz” olarak adlandırdıkları 4 kişilik grupları ile bu gizemi çözmeye çalışırlar. (Grupta Pınar’ın arkadaşı Sinem de bulunur.) Kimin taşındığını merak etmektedirler. Eve taşınan eşyalar arasında üç sandık bulunur. Sandıkların içinde ne olduğunu merak ederler. Apartmana yeni taşınan kişi Luna Tulgar Mavi adında bir yazardır. Onun kim olduğunu öğrendiklerine göre onun yazma sırlarının peşine düşerler. Gizçöz ekibi, yazarı takip eder. Yazar sahile, kütüphaneye, sahafa, yayınevine gider. Yazar *bir kitabın macerasını* konu alan yeni bir roman yazacaktır. Kitapta bu süreç konu olarak ele alınmaktadır. Çınar ile Pınar’ın babaannesi Püfödü Hanım, torunlarının merakını gidermek için mahalleye yeni taşınan yazara misafirliğe gitmeyi teklif eder. Bu ziyarete Püfödü Hanım ve torunları, Hurnur Hanım, Şakir Bey, Kaan Bey katılır. Yazar başka bir şehirdeki kitap fuarına katılmak için yola çıktığında evine hırsız girer, hırsızın hedefinde yazarın bilgisayarındaki yeni romanının kopyası vardır. Hırsız korsan kitap çetesine hizmet eder. Akabinde zaman geçer, korsan kitap çetesi yakalanır. Üç gizemli sandık ve saka kuşu yazarın gizemini

perçinlemektedir. Gizçöz ekibi üyeleri bir gün Lalala Kulübü’nden mektup alırlar. Bu mektupla bir çocuk parkına toplantıya davet edilirler. Ekip o parka gider ve yazarla orada karşılaşılır. Yazar takip edildiğinin farkındadır. Lalala Kulübü’nün ikinci daveti kütüphanedeki Gece Etkinliği’dir. Kitabın sonlarında kütüphanede Gece Etkinliği düzenlenir. Söyleşiye katılacak yazar Luna Tulgar Mavi’dir. Luna Tulgar Mavi, gizemli sandıklarının içinde zaman makinesi olduğunu söyler. Aslında sandıkların içinde günlükleri vardır ve sandıklar onu geçmiş zamanlarına götüren zaman makineleridir. Günlüklerinin yanı sıra onda yazdıkları ve çizdikleri de mevcuttur. Yazarın en yakın arkadaşı da bir saka kuşudur. Yazar bu iki sırrını açıklar. Lalala Kulübü’ne ilişkin ise şunları söyler: “Çocukluğumda arkadaşlarımla kurmuştuk bu kulübü. İsterseniz sizler de katılabilirsiniz. Tek bir kuralımız var; nerede, kaç yaşında olursanız olun hayatın ritmini yakalayın. Gülün, oynayın, eğlenin ve doya doya yaşayın. La La La...” (Avcı Çakman, 2021, s. 109)

4.6.1. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 22. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak, saçmalamayı önler.	“Bu kadar çok bilgisayar oyunu oynayıp dizi izleyeceğine azıcık kitap okusaydın böyle saçmalamazdın.” (Avcı Çakman, 2021, s. 15)
Çok okumak, yazmayı kolaylaştırır. Okumak, yazmayı tetikler.	“Nasıl bir yazma sırrı olacak? Çok okuyordur, bu yüzden de kolaylıkla yazıyordu.” (Avcı Çakman, 2021, s. 26) “Yazmanın sırrı, çok okumak. Okudukça yazdım.” (Avcı Çakman, 2021, s. 72)
Okumak başkası olmaktır.	“Kitap okurken hiç Luna Tulgar Mavi olmadım ben. ... Uçan bir at, konuşan bir zürafa, gülen bir kurbağa oldum. ... Peri padişahının kızına sevdalanan Keloğlan, göle maya çalan Nasrettin Hoca da oldum ben. Tavşan deliğinden düşüp Çılgın Şapkacı’nın çay partisine de katıldım; Cüceler ve Devler Ülkesi’ne de gittim.” (Avcı Çakman, 2021, s. 71)

Tablo 22’ye göre Bir Kitabın Macerası adlı eserde okuma eylemine ilişkin 4 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okuma eyleminin, yazma eylemiyle ilişkisine değinilmiştir. Çok okumanın yazmayı tetiklediği ve yazmayı kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Okumak, bilgisayar oyunları oynamaya ve dizi izlemeye yeğlenen değerli bir konumda betimlenmiştir. Okurun kendini kitap kahramanlarının yerine koyarak, kitabı yaşayarak bir okuma deneyimleyebileceği ifade edilmiştir.

4.6.2. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 23. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okur, yazarların hayranı olabilir.	“Çünkü bir Luna Tulgar Mavi hayranı olarak onun bütün kitaplarını biliyorum.” (Avcı Çakman, 2021, s. 17)
Okurlar için kitapların yaşattıkları hisler gerçekçi olmayabilir.	“Gerçek hayatta onu ürkütüp, korkutacak pek çok olayla satır aralarında karşılaşırsa heyecanlanır, hatta keyif alırdı. Çünkü kitabın kapağını kapattığı anda etrafta korkulacak bir şey olmadığını bilirdi.” (Avcı Çakman, 2021, s. 27)
Bazı okurlar kitapları koklarlar.	“İyi de insan kitabı durup dururken niye koklar ki?” Kitaplarla iç içe olanlar yapıyor bunu sanırım.” (Avcı Çakman, 2021, s. 35) “Kitap kokusu. Çocukluğumdan beri bayılırım bu kokuya.” (Avcı Çakman, 2021, s. 110)
Öğrencilerinin kitap okuması, Türkçe öğretmenlerini mutlu eder.	“Ne yapacaksın o kitabı?” diye sordu. ‘Hiç! Okuyacağım.’ ‘Ooo! Türkçe öğretmeni bunu duysa gözleri yaşarır.’ (Avcı Çakman, 2021, s. 37)
Okur her yerde okur.	“Yolculuğunu elindeki kitabı okuyarak geçirmeyi planlıyordu.” (Avcı Çakman, 2021, s. 47)
Nesilleri büyüten kitaplar vardır.	“Gülten Dayıoğlu’nun Fadı’ş’ini gösterdi. Anneleri ‘Aaa, çok severim bunu. Kaç kuşak bununla büyüdü.’ (Avcı Çakman, 2021, s. 60)

Tablo 23 (Devamı)

Kitaplarda gizli geçit bulunur ve okur buradan geçince bambaşka dünyalara çıkar.	“İşte o gizli kapı beni bambaşka dünyalara çıkardı.” (Avcı Çakman, 2021, s. 70)
--	---

Tablo 23’e göre Bir Kitabın Macerası adlı eserde okura ilişkin 7 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitaplarda gizli bir geçit bulunduğu sembolize edilmiş, okurun bu geçitten geçerek farklı dünyaları deneyimleyebileceği ifade edilmiştir. Eserde Gülten Dayıoğlu’nun Fadiş isimli kitabı örnek gösterilerek bazı kitapların farklı nesillerin yetişmesinde rolü bulunduğu vurgulanmıştır. Okurların yazarların hayranı olabileceği, farklı yerlerde kitap okuyabileceği ifade edilmiştir. Kitapta yaşananların sayfalar arasında kalacağı belirtilirken bu bağlamda okurun kitapta yaşananlar karşısında gerçek hayattan farklı hisleri deneyimleyebileceğinden söz edilmiştir. Öğrencilerinin kitap okuması Türkçe öğretmenleri mutlu eden bir durum olarak betimlenmiştir. Eserde Pınar karakteri, en sevdiği yazarın karşı apartmana taşınmasına sevinen sıkı bir okur olarak, kardeşi Çınar ise kitaplarla sıkı ilişkisi olmayan biri olarak betimlenmiştir.

4.6.3. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 24. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitapların ortaya çıkışı merak uyandırıcıdır.	“Bir yazar nasıl yazar? Bir kitap nasıl ortaya çıkar?” (Avcı Çakman, 2021, s. 16)
Kitaplar dikkat çekici olaylar barındırır.	“Çünkü insanlar gerçek hayatta dikkat çekici olaylar ve sürprizlerle öyle kolay kolay karşılaşmıyorlardı. Oysa kitaplarda bir bal kabağı, hop bir at arabasına dönüşüyor; bir kız camdan ayakkabılarıyla gece boyu dans edebiliyordu.” (Avcı Çakman, 2021, s. 22)
Kitap yazmak düş gücü ister.	“Ama bir hayal makinesi ya da ilham aleti olsaydı onu kafasına takan herkes yazardı.” (Avcı Çakman, 2021, s. 22)
Farklı kitap etkinlikleri mevcuttur.	“Luna Tulgar Mavi, sık sık okullarda söyleşilere davet edilir ve farklı illerde yapılan kitap fuarlarına katılıp kitaplarını imzalırdı.” (Avcı Çakman, 2021, s. 23)

Tablo 24 (Devamı)

En güzel serüvenler kitaplarda yaşanır.	“Serüveni çok severdi ve en güzellerinin kitaplarda yaşanabileceğine inanırdı.” (Avcı Çakman, 2021, s. 27)
Kitaplar okunmak içindir.	“Onca masallar, hikâyeler, Türlü türlü efsaneler, şiirler... Basılmış matbaalarda birer birer, Okusun diye küçükler, büyükler.” (Avcı Çakman, 2021, s. 32)
Kitapların orta çıkışında akıl ile fikir bulunur.	“İnsan ki akli ile fikri ile ayrılı tüm canlılardan. ... Öyle olmasa hiç yazıyı bulur muydu, bunca kitap olur muydu?” (Avcı Çakman, 2021, s. 43)
Kitapların yayım sürecinde editörler önemlidir.	“Teyzeciğim editör, basılacak kitapların sağlıklı olmasını sağlar.” (Avcı Çakman, 2021, s. 52) “Biz bir kitabı yayına hazır hâle getiriyoruz.” (Avcı Çakman, 2021, s. 53)
Kitaplar cansızdır.	“Şimdi de kitap doktoru mu çıktı? Bu kitaplar kızamık mı, suçiçeği mi oluyor ki sağlığına kavuşturuyorsunuz? Kitap dediğinin benim gibi dizleri mi var ki ağrısın, belimi var ki bükülsün?” (Avcı Çakman, 2021, s. 52)
Kitaplarda her şey mümkündür.	“Bir bakarsın ben Abdi olmuşum, Abdi de ben. ‘Olur mu olur,’ dedi Pınar. ‘Kitaplarda her şey mümkün.’” (Avcı Çakman, 2021, s. 65)
Romana benzeyen hayatlar vardır.	“Aman yazar hanım, benim hayatım roman...” (Avcı Çakman, 2021, s. 69)
Bir kitabın ortaya çıkışını sağlayan ekip bir orkestrayı andırır.	“Bu orkestrada müzisyenler değil yazarlar, çizerler ve çevirmenler var. Ben ne zaman, hangi kitap çevrilecek, ne zaman, ne basılacak; ekibimle bunları planlarım.” (Avcı Çakman, 2021, s. 83)
Yayınevi çeşitli işler yapar.	“Kitap yapıyoruz. Gelen metinleri, taslakları değerlendiriyoruz. Toplantılar yaparak hangilerini kitap hâline getireceğimize, yani basacağımıza karar veriyoruz...”

Tablo 24 (Devamı)

	...Ayrıca burada yayınevinin hangi edebiyat fuarlarına katılacağı, yazarların imza günleri de planlanır.” (Avcı Çakman, 2021, s. 85)
Kitaplar yalnızca metinlerden oluşmaz.	“Çünkü elimde resimlemem gereken bir kitap var.” (Avcı Çakman, 2021, s. 90)
Herkes kitapları sevmeyebilir.	“Ben hiç okuyan hırsız görmedim.” (Avcı Çakman, 2021, s. 99)
Korsan kitapçılık, emek hırsızlığıdır.	“Korsan Abdi ve adamları ünlü yazarların kitaplarını daha baskıya girmeden ele geçiriyorlardı. Bazen de piyasaya çıkmış kitapları kopyalıyorlar; merdiven altlarında soluk kapaklı, yazıları eğri büğrü, kimi sayfaları eksik, bandrolsüz olarak basıyorlardı. Yazarın da, illüstratörün de, yayınevi çalışanlarının da emeklerini hiçe sayıyorlardı.” (Avcı Çakman, 2021, s. 99)
Kitaplardaki bandrol uygulaması önemlidir.	“Arka kapağında da Kültür Bakanlığından alınan ve kitapların korsan basımlardan ayrılmasını sağlayan minik parlak bandroller yer alıyordu.” (Avcı Çakman, 2021, s. 101)
Kitap yazmak, yazarın içindeki çocuğu canlı tutmasına bağlıdır.	“İşte böyle yazıyorum. Sallanarak, kayarak, oyun oynayarak... Yani içindeki çocuğu canlı tutarak...” (Avcı Çakman, 2021, s. 104)
Kitapların yazım sürecinde zorluklarla karşılaşılabilir.	“Haylaz bir rüzgârın uçurduğu, obur bir keçinin yediği, oyunbaz bir maymunun sakladığı, korsanın tekinin kaçırdığı bir kitap bu!” (Avcı Çakman, 2021, s. 110)

Tablo 24’e göre Bir Kitabın Macerası isimli eserde kitaba ilişkin 19 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde yayınevine ilişkin sunuluş biçimi belirlenmiş ve bu başlık altında değerlendirilmiştir. Yayınevinde kitaplara dair çeşitli işler yürütülmektedir. Eserde kitapların oluşum süreçleri ele alınmıştır. Bu sürecin merak uyandırıcı olduğu, bu süreçte akıl ile fikrin rolü, bu süreçte zorluklar yaşanabileceği ifade edilmiştir. Kitapların yayımlanmasında görev alan ekip bir orkestra olarak sembolize edilmiştir.

Bu ekibin uyum içinde iş yürüttüğü ifade edilmiştir. Süreçte ekip çokça emek harcamaktadır. Bundan ötürü korsan kitapçılık, emek hırsızlığı olarak betimlenmiştir. Kitap yazmak, yazarın içindeki çocuğu canlı tutması ile ilişkilendirilmiş, bu süreçte düş gücünü işe koşturmak gerektiği belirtilmiştir. Kitaplar dikkat çekici ve şaşırtıcı olayların yer aldığı, sayfalarında serüvenlerin en güzellerinin yer aldığı ve orada her şeyin mümkün olduğu cansız varlıklar olarak betimlenmiştir.

Kitaplar küçük-büyük fark etmeksizin herkesin okuması içindir ancak kitap okumayan kişiler vardır. Kitapları sevmeyenlerin varlığı ifade edilerek olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

Yazar Luna Tulgar Mavi, kitabın macerasını kaleme alır. Yazar, sıkı bir okurdur, gittiği kütüphanede kitapları inceler ve onları koklar. Editör Nüya, sıkı bir okurdur. Sincap Recai lakaplı hırsız kitap okumayı sevmeyen biri olarak betimlenmiştir.

Vapur iskelesinin orada bir sahaf bulunmaktadır, yazar bir gününü orada geçirir. Gizçöz ekibi de oraya gittiklerinde Pınar, Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş isimli kitabını satın alır. Sahaf içi eski kitaplarla dolu bir yer olarak betimlenir. Yazar, yayınevine gider. Bir kitabın ortaya çıkması bir ekip işini gerektirir. Orada editör, genel yayın yönetmeni, illüstratör (ressam), grafikerin varlığı betimlenir.

4.6.4. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 25. “Bir Kitabın Macerası” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kütüphaneyi sıkıcı bulanlar olduğu gibi eğlenceli bulanlar da vardır.	“Off ya! Kütüphane mi? Ama bu çok sıkıcı!” ‘Hiç de değil,’ dedi Tuna. ‘Geçen sene Kütüphaneler Haftası’ndaki etkinliğe, sen de katıl, demiştim. Gelseydin, buranın aslında çok eğlenceli bir yer olduğunu anlardın.” (Avcı Çakman, 2021, s. 34)
Kütüphanede etkinlikler düzenlenebilir.	“Tuna üzerinden onca zaman geçmesine rağmen, ‘Kütüphanede Bir Gece’ etkinliğini dün gibi hatırlıyordu. ‘Evet. Binanın içinde çadır kurup hep birlikte kamp yapmıştık. Çok eğlenceliydi. Drama çalışmasına da katılmıştık. Bir de yazar gelmişti...”

Tablo 25 (Devamı)

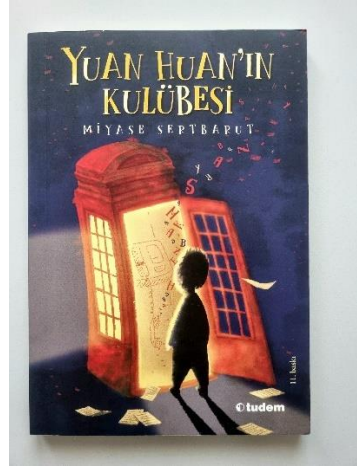
	...Bize çok süper bir hikâye anlatmıştı. Belki bu sene yine yaparlar.” (Avcı Çakman, 2021, s. 34-35)
Kitapların yuvası yalnızca kitaplıklar değildir.	“Ben çocukken salonda kocaman bir büfemiz vardı. ... Bir sürü kitapla doluydu.” (Avcı Çakman, 2021, s. 70)

Tablo 25’e göre Bir Kitabın Macerası adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitapların evlerde kitaplık dışında büfede de yer alabilecekleri ifade edilmiştir. Kütüphanede kamp, drama, yazarla söyleşi gibi etkinlikler yapılabileceği ifade edilerek kütüphanede etkinlikler düzenlenebileceği vurgulanmıştır. Kütüphaneyi sevenler ve sevmeyenler vardır. Kütüphaneyi sevmeyenlerin varlığı ifade edilerek olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

Luna Tulgar Mavi’nin kitaplıkları vardır ve yeni evine bunları götürür. Orhan Veli Kütüphanesinde Kütüphaneler Haftası’na özel etkinlikler düzenlendiğinden söz edilir. Yazar bu kütüphaneye gelerek çalışır. Kitabın sonlarında bir önceki yıl düzenlenmiş olan kütüphanedeki gece etkinlikleri yeniden düzenlenecektir.

4.7. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Yuan Huan’ın Kulübesi Yazarı: Miyase Sertbarut Yayın Tarihi: 2022 ISBN: 978-605-285-100-5 Baskı Sayısı: 11 Sayfa Sayısı: 136 Yayınevi: Tudem Yayınları	
--	--

Kitabın Özeti:

Kitap altı bölümden oluşur: Yuan Huan'ın Kulübesi, Üstü Çizilmiş Çocuklar, Tünel Kazan Çocuklar, Gececiler, Ara Kat, Hikâyecinin Hikâyesi.

Caner, İlhami ve Zümrüt arkadaşlıklar. 6. sınıfa gitmektedirler. Yaz tatili bitmiş, okullar açılmış ve bir hafta geçmiştir. Türkçe öğretmenleri değişmiştir. Yeni Türkçe öğretmenleri, öğrencilerine haftada bir öykü okuma ödevi vermiştir. Aynı zamanda apartman komşusu olan bu arkadaşlar, cuma günü okul çıkışında evlerinin yakınlarındaki parka uğrarlar. Parka gittiklerinde hafta sonu orada düzenlenecek olan gösteri için bilet almış olan arkadaşlar, sirk in yerinde olmadığını görürler. Parkın bekçisinden sirk in yasak olduğu için kapatıldığını ve biletlerinin yandığını öğrenirler. Sirk oradan ayrılmıştır ancak bazı eşyaları parkta kalmıştır. Bu eşyalar arasında çocukların dikkatini en çok kırmızı bir telefon kulübesi çeker. Bu kulübe İngiliz telefon kulübeleri tarzındadır. İlhami kulübenin içine girip telefonun ahizesini kulağına dayadığında bir ses duyar, meraklanır, akabinde arkadaşlarını atlattıktan sonra ahizeyi yeniden kulağına götürür ve “Dinle... Bir hikâyem var sana.” (Sertbarut, 2022, s. 19) sözlerini işitir. Telefonun çalışma prensibini çözmek isteyen İlhami, telefonun bir kablo bağlantısı olmadığını görür ve bunun bir bant kaydı olduğuna hükmeder. Makine bozulduğu için sirk çalışanlarının onu götürmediğini düşünür ancak telefon çalışır vaziyettedir. İlhami bu hikâyeyi dinlemeye ve dinlediği bu hikâyeyi sınıfta bir kitaptan okumuş gibi anlatmaya karar verir. Telefon kulübesinden dinlediği ilk hikâye Üstü Çizilmiş Çocuklar’dır:

Bir kasabanın tek kitapçısında saat 11’de kasaba tarihinde ilk kez imza günü düzenlenecektir. Kasabadaki pideci Raif Usta’nın oğlu Mehmet’te bu yazarın bir kitabı vardır ancak kendisi imzalatmaya heveslenmez. Onun yerine o kitabı Raif Usta’nın çırağı Baran imzalatır. Baran, hayatında daha önce kitap imzalatmadığından yazar adını sorunca söyler ve yazar kitabı *Mehmet’e* şeklinde değil, *Baran’a* şeklinde imzalar. Bu duruma öfkelenen ustası, *Baran’a* şeklindeki ithafın üstünün çizilip *Mehmet’e* ithafının yazılmasını talep eder. Tekrar kitapçıya giden Baran, bu durumu yazara aktarır. Yazar, Baran’a en sevdiği kitabını -Tünel Kazan Çocuklar- onun adına imzalayıp hediye eder. *Baran’a* ithafıyla imzalanan diğer kitabı ise Baran ithafının üstünü çizerek *Mehmet’e* şeklinde değiştirir. Ertesi gün pideci Raif Usta, dükkânına gittiğinde camdaki yazıların, masalardaki menülerde yer alan harflerin, ezcümle

oradaki bütün harflerin üstü çizilmiş hâlde olduğunu görür. Harflerin üstünü kimin çizdiği bilinmemektedir.

İlhami dinlediği bu hikâyeyi beğenir ve sınıfta anlatmaya karar verir. Ahize hikâyenin adını “Üstü Çizilmiş Çocuklar” olarak aktarsa da İlhami ona yeni bir başlık koyar: *Harflerin İntikamı*. Hikâyenin yazarı kim olacağını belirlemek için telefonun etrafını incelerken telefonun altındaki plakada *Yuan Huan Group* yazdığını görür. Group kelimesini kullanmazsa Yuan Huan’ın, Çinli bir yazar adı olabileceğini düşünerek hikâyenin yazarını bu isim olarak belirler. Pazartesi Türkçe dersi geldiğinde İlhami, hikâyesini anlatmak için can atar. Bu hikâyesini anlatınca hayatında ilk defa Türkçe dersinden 100 alır. İlhami o gün okul çıkışında arkadaşlarını atlatıp yine hikâye dinlemeye gelir. Belediyenin bu telefon kulübesini ortadan kaldırma ihtimali olduğundan İlhami, bir an önce bütün hikâyeleri dinlemek istemektedir. Dinlediği ikinci hikâyenin adı Tünel Kazan Çocuklar’dır:

Esmâ bir gardiyandır. Bir gece kızının kitabını okur ve beğenir. Çalıştığı cezaevinde çocuklar ve gençler de bulunduğu için bu yazarı cezaevine söyleşiye davet etmeye karar verir. Söyleşi davetini kabul eden yazar, öncelikle kitaplarını gönderir. Çocuklar söyleşiye katılmak için pek istekli değildir. Söyleşi kütüphanede düzenlenir, yazar kütüphanede çocuklarla baş başadır. Yazar cezaevinden kurtulmak için bir deney yapacaklarını, bunun için çocuklardan birer kitap seçmelerini ister. Çocuklar yazara inanmasalar da yazarı dinlerler. Ellerine aldıkları kitabın sayfalarına odaklanarak bakarlar. Devamında çocuklardan önce biri, sonra diğerleri oradan kaybolup cezaevinden kurtulurlar. Çocukların kaybolması üzerine yazarı sorguya çekerler. Yazar “Kitap okuyarak tünel kazabileceklerini söyledim, onlar da öyle yaptı.” (Sertbarut, 2022, s. 58) diyerek durumu açıklar. Koğuşa atılan yazar da aynı yöntemle kitap okuyarak özgürlüğüne kavuşur.

Tünel Kazan Çocukları’ı dinledikten sonra eve dönen İlhami ertesi gün okuldan önce yine hikâye dinlemeye gelir. Bu seferki hikâyenin adı Gececiler’dir:

Annesi ve anneannesi ile yaşayan bir çocuğun, anneannesi bir gün hastalanır. Doktor reçetesine yedi ilaç yazmıştır ancak ilaçlardan birini -en mühim olanı- eczanelerde bulamazlar. Çocuk ertesi gün okulun yanındaki ecza deposuna sormaya karar verir. Orada ilacı bulup alan çocuk, ilacı çantasına atar. Ancak okulda ilacı ve diğer birkaç eşyasını sırasının altına koyar ve orada unutur. İlacı unuttuğu için

kendisine kızan çocuk, gece gizlice okula gider ve girer. Okulda sırasının altından ilacı alır ve okuldan çıkmak üzeredir ki koridordan çınlama duyar. Koridorda siyah önlüklü, beyaz yakalı olan öğrenciler görür. Gececiler olarak nitelendirilen o çocuklar “Okula devam etmeyi hep istemiş ama gidememişler, bu yüzden her gece buraya gelirler.” (Sertbarut, 2022, s. 75). Gerçek mi hayal mi gördüğünden tam emin olamaz. Çocuk duvardaki resimlerdeki sözlerden okur bunları ve sonrasında evine döner. Gizli yaptığı bu eylemden ötürü annesinden uyarı alır, anneannesi ilaca kavuşur.

O gün İlhami, Türkçe dersinde Tünel Kazan Çocuklar ve Gececiler hikâyelerini anlatır. Öğretmenden yine 100 puan alır. O günün akşamında İlhami yine hikâye dinlemeye gelir, bu seferki hikâyenin adı Ara Kat’tır:

Çocuk, babasının yayınevine gittiğinde sıkılmaz. Çocuk, babasının o gün yayınevine normal şeyler yazmayan bir yazarın geleceğini söylemesi üzerine meraklanır ve babasıyla yayınevine gider. Ertesi gün çocuk, asansör beklerken yazarla karşılaşır ve birlikte asansöre binerler. Tanışır ve konuşurlar. Yazar “Bu asansörde son üç katın düğmesine aynı anda basarsan kimsenin bilmediği bir katta inebilirsin.” (Sertbarut, 2022, s. 96) der, bu söylediği çocuğun ilgisini celbeder. Yazar acelesi olduğu için asansörden iner ve çocuk onun söylediklerini dener. İndiği ara kat aslında bir alegoridir, ara kat aslında yazarın henüz yayımlanmamış kitabıdır. Hikâyede hayat durmuş, her şey hareketsiz bir vaziyettedir. Çocuk orada biraz vakit geçirir ancak ara kattan çıkış yolunu bilmemektedir. Biraz arayıştan sonra hikâyenin sonunu kömürle yazarak oradan ayrılır.

İlhami ertesi gün parka gelir ve Yuan Huan’dan son hikâyeyi dinler, hikâye Hikâyecinin Hikâyesi’dir:

Parkinson hastası olan, bu sebeple elleri titreyen Çinli yazar Yuan Huan, kendine yeni bir bilgisayar almak için teknoloji mağazasına gider. Mağaza çalışanı kendisine insanı anlayan, özel üretilmiş bir bilgisayar satar. Bu özel bilgisayar, yazarın aklından geçirdiklerini direkt kendisine aktarıyordu, bununla da yetinmiyor metin üzerinde ayıklama da yapıyordu. Yuan Huan’ın bilinci bilgisayara yedeklenmişti. Bu bilgisayar yazar öldükten sonra da hikâyeler üretebilirdi, bunun için yazar, vasiyetinde bilgisayarın daima internete bağlı olmasını dilemişti. Bu bağlantı sayesinde hikâyeler farklı dillerde de aktarılabilecekti. Yuan Huan 2015 yılında ölse de bu bilgisayar hikâyeler anlatmayı sürdürdü.

İlhami son hikâyeyi dinler ve okula gider. Öğretmeni ve arkadaşları nesne olarak kitabı sorarlar ancak İlhami'nin somut olarak gösterebileceği bir kitap yoktur. “Benimle konuştu, bilincini bilgisayara aktarmış, oradan internete bağlanıp kitap okumayı sevmeyen çocuklara hikâyeler anlatıyormuş mu diyecekti?” (Sertbarut, 2022: 128) düşüncesiyle bir şey söyleyemez. Öğretmenine kitabı misafirin çocuğunun parçaladığını söyler, öğretmeni hikâyeleri kendisinin uydurduğunu düşünür. Arkadaşları da kitabın varlığını sorgular, İlhami ise sonunda arkadaşlarına gerçekleri açıklar. Gittiklerinde parkta kulübe yerinde yoktur, belediye çalışanları onu götürmüştür. Zümrüt ona inanırken Caner inanmaz. Arkadaşları parktan ayrıldığında park bekçisi İlhami ile konuşur ve sirkten arta kalanların temizlenmesi esnasında bir kitap bulunduğunu söyler ve onu İlhami'ye verir. Yuan Huan'a ait olduğu yazılı, “Ölümsüz Hikâyeci” adlı kitapta telefon kulübesinden dinlediği tüm hikâyeler yer almaktadır. Bu kitabın varlığı İlhami'yi öğretmenin gözünde yalan söylemek durumundan kurtaracaktır. Arkadaşı Zümrüt'e kitabı gösterdiğinde hikâyeleri kulübeden dinlediğini söylemesinin bir şaka olduğunu söyler. Kitabın sonunda İlhami elinde kitabıyla, hafıflemiş bir şekilde merdivenlerden çıkmaktadır.

4.7.1. “Yuan Huan'ın Kulübesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 26. “Yuan Huan'ın Kulübesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak bazen sorumluluktur.	“Her hafta bir kitap okunacak, anlaştık mı?” demişti yeni öğretmen. Bu bir soru cümlesi gibi görünse de cevap beklemediği açıktı.” (Sertbarut, 2022, s. 8)
Okumak için vakit bulunur.	“Vakit yok diyenler, daha az internete girin, daha az televizyon izleyin. Hiç merak etmeyin, siz isterseniz zaman genişler.” (Sertbarut, 2022, s. 9)
Kitap okumak sıkıcı bir eylem olarak değerlendirilebilir.	“Kitap okumak kesinlikle ona göre değildi, okurken çok sıkılıyordu. Ona ‘Ölüm nedir?’ diye sorsalar, ‘kitap okumak’ diye cevap verebilirdi.” (Sertbarut, 2022, s. 10-11) “... kendisini kitap okuma zahmetinden kurtarmışlardı.” (Sertbarut, 2022, s. 38)

Tablo 26 (Devamı)

Okumaktan alıkoyan unsurlar vardır.	“Hafta sonu televizyonu, interneti, bilgisayar oyunlarını bırakıp da kitap mı okumuştun?” (Sertbarut, 2022, s. 40)
Okumak etkileşimdir.	“Eğer bir çoban hikâyesi okuyorsan çoban seni buradan alacak, dağ başında bulunduğu noktaya taşıyacak; o kendi yalnızlığından kurtulacak, sen de bu beton duvarlardan kurtulacaksın.” (Sertbarut, 2022, s. 54)
Okumak, öğrenim görmektir.	“Okul onların kurtuluşu olacaktı ama bunu yapamadılar. Şu anda kim bilir neredeler, içlerindeki okuma hevesini buraya bırakıp gittiler.” (Sertbarut, 2022, s. 76)
Okumayı sevmenin ön koşullarından biri doğru kitaplarla karşılaşmaktır.	“Daha çok gençsin, doğru kitaplarla henüz karşılaşmamış olabilirsin, ama arayıp bulabilirsin.” (Sertbarut, 2022, s. 89)
Okurken korkmak mümkündür.	“Çocuk kitapları yazıyor ama tuhaf şeyler; insan okurken ürperiyor, ben bile korkuyorum.” (Sertbarut, 2022, s. 92)
Merak okumaya itebilir.	“Çocukta gereksiz yere bir merak uyandırmıştı, belki de kadının kitaplarını bulup okumaya başlayacaktı.” (Sertbarut, 2022, s. 93-94)
Bir insanın hayali, sevdiği bir insanın okumayı sevdiğini görmek olabilir.	“Dert ettiği tek şey, kızı Lien’in kitap okumamasıydı.” (Sertbarut, 2022, s. 125)

Tablo 26’ya göre Yuan Huan’ın Kulübesi adlı eserde okuma eylemine ilişkin 10 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Okumak öğrenim görmek olarak betimlenmiş, öğrenim görmekten ve bunun kazançlarından yoksun kişilerin varlığına dikkat çekilmiştir.

Okumak; sorumluluk, etkileşim, korku yaşatan, sıkıcı bir eylem olarak betimlenmiştir. Sunuluş biçiminde okumanın sıkıcılığına yer verilmesi olumsuz bir iletidir. Televizyon, internet, bilgisayar oyunları; kişiyi okumaktan alıkoyan unsurlar

olarak ifade edilmiş, kişinin bunlara rağmen okumak için zaman bulabileceği vurgulanmıştır. Doğru kitaplarla karşılaşmanın, okumayı sevmenin ön koşullarından biri olduğuna dikkat çekilmiştir. Eserde insanın, sevdiği birinin okumasını istemesi arzu edilen bir durum olarak betimlenmiş, okumanın önemli bir eylem olduğu vurgulanmıştır.

4.7.2. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 27. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
6. sınıf öğrencileri haftada bir kitap bitirebilirler.	“Artık altıncı sınıfsınız, haftada bir kitap bitirebilirsiniz.” (Sertbarut, 2022, s. 8)
Her kitap herkese uygun değildir.	“İlhami, deli misin nesin, birinci sınıf kitabı o!” (Sertbarut, 2022, s. 10) “Komik olan kitabın İlhami’nin yaşına uymayışıydı.” (Sertbarut, 2022, s. 39)
Bazı okurlar, kitapları yaşarlar.	“Bazı insanlar, kitap okurken hikâyedeki karakterlerin odada dolaşmaya başladığını hisseder. Yani her şey üç boyutlu film gibi izlenebilir hâle gelir...” (Sertbarut, 2022, s. 53)
Okurlar yan karakterlere dikkat etmeyebilirler.	“Yan karakterlere, ne yazarlar ne okurlar dikkat ederdi.” (Sertbarut, 2022, s. 97)
Kitaplar okura çeşitli hisler yaşatabilir.	“Çünkü hikâyeler bazen insanı üzer, bunu da bilmeni istedim.” (Sertbarut, 2022, s. 112) “İlhami o akşam yatağına uzandığında hikâyeleri güzel şeyler olduğunu düşündü. Her birini dinlerken sanki kendi başından geçiyormuş gibi heyecan duymuştu. Bir de güçlü olduğunu hissetmişti.” (Sertbarut, 2022, s. 113) “Onları özgürlüğe kavuşturan şey, bir telefon kulübesi değildi. İyi bir kitap, tüm bağlantılardan daha değerli.” (Sertbarut, 2022, s. 124)
Okur kitabını kıskanabilir.	“Sen o kitabı herkesten kıskanıyorsun, bizden bile.” (Sertbarut, 2022, s. 129)

Tablo 27'ye göre Yuan Huan'ın Kulübesi adlı eser okura ilişkin 6 sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Eserde her kitabın herkese uygun olmadığı belirtilmiştir. Okur kitaplarla üzüldür, heyecanlanır, güçlenir; bazı okurlar kitabı okurken âdeta onu yaşarlar. Sunuluş biçimlerinde kitapların insanları üzen yönüne yer verilmesi, olumsuz bir iletidir. Kitapların değeri, okurların onu diğerlerinden kıskanması iletişiyle vurgulanmıştır.

Kitapta Türkçe öğretmeninin öğrencilerine haftada bir kitap bitirme ödevi verdiği görülmektedir. Öğrencilerin itirazı sonucunda bir kitap değil, bir hikâye okunması kararlaştırılır. Öğrenciler kitap okuma ödevine olumsuz bakmaktadırlar. İlhami sıkı bir okur değildir ve okurken çok sıkılmaktadır. İlhami'nin arkadaşları Caner ve Zümrüt kitap okumaktan sıkılmayan kişilerdir.

Tünel Kazan Çocuklar hikâyesindeki Gardiyan Esmâ ve kızı sıkı bir okur olarak betimlenmiştir. Esmâ'nın beğendiği kitabı sabaha dek okuduğu ifade edilmiştir. Bu hikâyedeki cezaevinde kalan çocuklar kitaplarla bağları olmayan çocuklardır. Kitapları sevmeyenlerin varlığı ifade edilerek olumsuz iletiye yer verilmiştir.

Ara Kat hikâyesindeki yayınevi sahibinin çocuğu, kendisini heyecanlandıran kitaplardan hoşlanmaktadır.

Hikâyecinin Hikâyesi adlı hikâyede teknoloji mağazası çalışanının kızının en sevdiği yazar Yuan Huan'dır.

4.7.3. “Yuan Huan'ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 28. “Yuan Huan'ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar maddiyat ister.	“Her hafta bir kitaba para mı yeter?” (Sertbarut, 2022, s. 8)
Sesli kitaplar da kitaptır.	“Şimdi dinlerdi ve sonra, sanki kitaptan okumuş gibi sınıfta anlatırdı.” (Sertbarut, 2022, s. 21) “İçinden de, ha dinlemişim ha okumuşum ne fark eder, diye geçirdi.” (Sertbarut, 2022, s. 37) “Senin anlattığın şeyleri çok sevdim, keşke daha fazlasını dinleyebilsem. Devam edebilirsin, aynı şeyi yalnızca seslerle değil sayfalarla da hissedersin.” (Sertbarut, 2022, s. 89)

Tablo 28 (Devamı)

Kitapçada imza günü düzenlenebilir.	“O gün saat 11’de kasabanın tek kitapçısında bir yazarın imza günü olacaktı.” (Sertbarut, 2022, s. 22)
Bazı kitaplar çocuklar içindir.	“Yazarın kitapları çocuklar içindi.” (Sertbarut, 2022, s. 23)
Kitaplar çocukların sesi olurlar.	“Demek ki hayatta bazı çocukların üstü hâlâ çiziliyor. Ama harfler böyle çocukların sesi olmak için var, yeter ki o çocuklar o harflere tutunsunlar.” (Sertbarut, 2022, s. 32)
Bazı kitaplar uykusuz bırakır.	“Kitabın son sayfasına geldiğinde neredeyse sabah olacaktı.” (Sertbarut, 2022, s. 47)
Kitaplar serinletir.	“Hava çok sıcaksa kitaplara dokundukları olurdu ama okumak için değil, yelpaze niyetine.” (Sertbarut, 2022, s. 48)
Kitapların faydasından bahsetmek faydasızdır.	“Kitapların faydasından bahsedeceği belliydi. Cezaevi müdürü de her hafta öyle bir konuşma yapardı, ne işe yaramıştı? Hiç...” (Sertbarut, 2022, s. 48)
Herkes kitapları sevmeyebilir.	“Bu haber, çocuklarda hiç heyecan yaratmadı. Zaten kitaplarla bir bağları yoktu.” (Sertbarut, 2022, s. 48)
Kitaplarda her şey mümkündür.	“Hikâyelerle her yere gidebilirsin.” (Sertbarut, 2022, s. 78)
Kitaplar Türkçe dersinin önemli bir bileşenidir.	“İlk ders Berrin Hanım’ındı ve her zamanki gibi derse çocukların okuduğu bir kitapla başlamak istedi.” (Sertbarut, 2022, s. 80)
Bazı kitaplar saçmadır.	“Neyse sonuçta söyledikleri, yazdığı kitaplar gibi saçma şeylerdi.” (Sertbarut, 2022, s. 94)
Her kitap dosyası kitaplaşmayabilir.	“Yazarın dosyası dolapta bir süre daha tozlanmaya devam edecekti.” (Sertbarut, 2022, s. 106)

Tablo 28’e göre Yuan Huan’ın Kulübesi adlı eserde kitaba ilişkin 13 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapçıya ilişkin sunuluş biçimi belirlenmiş ve bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda kitapçada imza günü düzenlenebileceği ifade edilmiştir. Eserde sesli kitaplar, kitap olarak betimlenmiştir. Çocuklar için kitaplar yazılmaktadır ve bu kitaplar çocukların sesi olmaktadır. Kitaplarda her şeyin mümkün olduğu belirtilmiştir. Kitaplar Türkçe dersinin önemli bir unsuru olarak betimlenmiştir.

Ara Kat hikâyesinde yayınevindeki editörlerden, grafikerlerden, matbaa sorumlusundan söz edilir. Yayınevi kitaplar yayımlayan bir mekân olarak betimlenir.

Eserde kitaba ilişkin olumsuz sunuluş biçimleri belirlenmiştir. Kitapların faydasından bahsetmenin okumaya ilişkin algıları değiştirmekte etkisiz olduğu ifade edilmiştir. Kitapları sevmeyenlerin ve saçma kitapların varlığı ifade edilmiştir.

4.7.4. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 29. “Yuan Huan’ın Kulübesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kütüphaneler kitap ödünç almak içindir.	“Ayrıca kitapları ille de satın almanız gerekmiyor; okul kütüphanesinden, halk kütüphanesinden, arkadaşlarınızdan ödünç alabilirsiniz.” (Sertbarut, 2022, s. 9)
Cezaevlerinde kütüphane bulunabilir.	“Cezaevinin kütüphanesi de vardı, çocuklar program gereği oraya götürülseler bile kitaplara dönüp bakmazlardı.” (Sertbarut, 2022, s. 48)
Bazı kitaplara ulaşılması istenmez.	“Çünkü onları ulaşılmayacak raflara koyarız. Ya en üst raftadır ya da öndeki kitapların arkasına bir yere sıkıştırmışızdır.” (Sertbarut, 2022, s. 92)

Tablo 29’a göre Yuan Huan’ın Kulübesi adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir.

Kütüphanelerin esas niteliğinin okurların oradan kitap ödünç alması olduğu betimlenmiştir. Cezaevlerinde de kütüphane bulunabileceği ifade edilmiştir.

Caner, İlhami ve Zümrüt’ün okulunda bir kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanenin bir kütüphane memuru ve yüzlerce kitabı vardır. Tünel Kazan Çocuklar Hikâyesi’nde cezaevindeki kütüphanede söyleşi etkinliği düzenlendiği görülmektedir.

4.8. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Kitabın Hikâyesi Yazarı: Muhammet Yıldız Yayın Tarihi: 2023 ISBN: 978-625-77941-7-6 Baskı Sayısı: 3 Sayfa Sayısı: 119 Yayınevi: Hasbahçe Kitaplığı	
--	---

Kitabın Özeti:

Bu kitapta kitabın hikâyesi kendi ağzından anlatılmaktadır. Kitabın ön sözünde kitaplaştırma sürecinde emeği olan yazara, editöre, musahhihlere, çizere, grafikere, matbaa ustalarına, kitapçılara, okurlara teşekkürler sunulur. Metnin kitaplaştırılma süreci yazar, yayınevi, editör, çizer, tasarımcı, matbaa, kitabevi ve okur boyutlarıyla irdelenir.

Yazar Hikâyesi – Tohum Toprağa Düştü

Trabzon’a kış mevsimi gelmişti. Kahramanımız müstakbel kitap, bir ilkokulda bir derse konuk olur. Derste ilkin öğretmen öğrencileriyle kitaplar üzerine olumlu bir sohbet gerçekleştirir, akabinde öğrenciler kitap okuma etkinliği yaparlar. Okul çıkışında öğretmen Nezihe Hanım’ın evine konuk olur. Geceyi orada geçirir, Nezihe Hanım o gece rüyasında kocaman rafları olan bir kütüphanede dolaştığını görür. Bundan böyle bir fabl yazmaya karar verir ve işe koyulur. Emek verme sürecinden sonra kitap dosyasını yayınevlerine gönderir, nihayetinde bir yayınevi metni kitaplaştırmayı kabul eder.

Editör Hikâyesi – Benim Gizli Kahramanım

Yayınevine gelen fabl dosyası yayın yönetmeni tarafından okunur. Hikâyeler beğenildikten sonra editöre teslim edilir. Editör ve musahhihler eser üzerinde çalıştıktan sonra çizere gönderilir. Çizer çizimlerini tamamladıktan sonra eser grafikere gönderilir. Grafiker de çalıştıktan sonra kitabın örnek basımı yapılır. Bu hâliyle onun üzerinde editör ve grafiker tekrar çalışır. Kitap baskıya hazır hâle gelmiştir, ismi ise “Tırtıldan Kelebeğe Hikâyeler” olacaktır.

Çizer Hikâyesi – Mutluluğun Portresi

Çizer Hatice Hanım’ın atölyesinde kitabın çizimleri yapılır. Hatice Hanım atölyesinde, gençliğinde kazandığı bir çizim yarışmasını öğrencilerine anlatır.

Grafiker Hikâyesi – Matbaadan Önceki Son Durağım

Onur isimli grafiker, kitabın grafik tasarımını yapar. Buradaki işlemlerden sonra kitap, baskıya hazır hâle gelir.

Matbaa Hikâyesi – Artık Ben de Bir Kitabım

Matbaa Sahibi Cihan Bey, rüyasında İbrahim Müteferrika’yı görür ve onun kendisinden kitabını kurtarmasını istediğini işitir. Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eserler Kütüphanesine gelir ve burada hırsızlığa şahit olur. Hırsızlar kütüphane müdürünü yaralamış ve kaçmışlardır. Hırsızların peşine düşer, polisler de bu kovalamacaya dâhil olurlar, akabinde hırsızlar yakayı ele verirler. Hırsızların çalmış olduğu kitap Vankulu Lügati kütüphaneye teslim edilir. İbrahim Müteferrika’nın Vankulu Lügati’ni bu denli sahiplenmesinin sebebi şudur: İbrahim Müteferrika matbaanın faydalarından bahseden on maddelik Vesiletü’t-Tıbaa adlı bir kitapçık yazmış ve bunu Vankulu Lügati’nin başına eklemiştir. Yaşananlardan sonra matbaada kitabımın basımı tamamlanır.

Kitapçı Hikâyesi – Teşhir Ürünü

Kitap basıldıktan sonra kitabın tanıtımı için kısa bir animasyon filmi hazırlanır. Basılan kitaplar okurlarla buluşur. Macerasını kendi ağzından anlatan kitap ise kitabevi sahibi tarafından bir çocuğa hediye edilir.

Kitabevi sahibi tarafından kitap hediye edilen çocuğun adı Alp Tuğra'dır. Alp Tuğra da bu kitabı okuduktan sonra kuzenine hediye eder. Kitabın yeni yeri bu kişinin kütüphanesi olur. Birlikte yaşadığı bu aile kitapsever bir ailedir. Aile fertlerinin tamamı kitabı okuduktan sonra kütüphaneye bağışlar. Çamlıca Araştırma Kütüphanesine gelen kitap, okurlarını beklemeye koyulur...

Kitap Lügati

Kitabın bu bölümünde şu kelimelerin ve söz öbeklerinin tanımlarına yer verilmiştir: bandrol, cilt, çıktı, çizer/illüstratör, ebediyen, editör, el yazması, eskiz, eter, fabl, forma, grafiker, haşır neşir, hikâye, ISBN, İbrahim Müteferrika, jelatin, Johannes Gutenberg, kâğıt, kitap, kompozisyon, konsept, kupon, kütüphane, mahzurlu, maket, matbaa, mazur görmek, metin, mevcut konum paylaşımı, montaj, muadil, musahhih, mücellit, müsterih olmak, natürmort, okur, pedagojik formasyon, portfolyo, selofan, shrink, şirazedden çıkmak, tabaka, tashih, teferruatlı, telif, teşhir, tezhip, tıpkıbasım, yayınevi, yazar.

4.8.1. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 30. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Öğretmenler, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında etkilidir.	“Sınıf öğretmeni, öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için Türkçe dersinde kitap okuma etkinliği yaptırıyormuş.” (Yıldız, 2023, s. 15)
Okumanın bir değil, birçok faydası vardır.	“Kitaplar da gıdalar gibidir. Onları okursunuz; zamanla size kelime dağarcığı, konuşma becerisi, genel kültür, bakış açısı, hayal gücü ve öz güven kazandırır. Arkadaşınız haklı, kitap okumanın bir faydası yoktur, aksine birçok faydası vardır.” (Yıldız, 2023, s. 17) “Müşterilere, üslubumun sade ve akıcı, resimli ve çocukların keyifle okuyacağı bir eser olduğumdan bahsediyordu.” (Yıldız, 2023, s. 94)
Uykudan önce kitap okumak, bir okuma rutini.	“Editörüm, her akşam on yaşındaki kızına, uyumadan önce kitap okuyormuş.” (Yıldız, 2023, s. 34)

Tablo 30 (Devamı)

Okumak bir ihtiyaçtır.	“Okumak bir ihtiyaçtır ama Şirin'im.” (Yıldız, 2023, s. 34)
Ailece kitap okumak mümkündür.	“Ben dışarıyı seyre daldığım sırada odaya anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile geldi. Kitabını eline alan, seçtiği bir mindere oturdu. ... Herkes kitabını okuyor, odada çıt çıkmıyordu.” (Yıldız, 2023, s. 102)
Okumayı sevdirmenin farklı yolları vardır.	Aile birlikte her gün kitap okumaktadır: “Kitap okumanın huzurunu doyasıya yaşamak ve çocuklarına kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için böyle bir etkinlik düzenlemişler.” (Yıldız, 2023, s. 104) “Kapının karşısındaki kütüphane rafında bir kumbara vardı. Üzerinde ‘Bir kucak dolusu kitap için’ yazılı bu kumbarada biriken paralarla belli aralıklarla eve kitap alınıyordu. Okuyacakları kitapları seçerek alıyorlar, uygun olmayanları tercih etmiyorlardı.” (Yıldız, 2023, s. 105)

Tablo 30’a göre Kitabın Hikâyesi adlı eserde okuma eylemine ilişkin 6 sunulmuş biçimi belirlenmiştir. Okumak bir ihtiyaç olarak betimlenmiştir. Ailece kitap okumanın mümkün olduğu ifade edilirken bu durum aileyi birleştirici bir unsur olarak sunulmuştur. Eserde öğretmenlerin ve Türkçe dersinin, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada rolü olduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenin derste kitap okuma etkinliği yaptırdığı ifade edilmiştir. Kitap okumanın birçok faydası olduğu vurgulanmıştır. Nitekim okuruna kelime dağarcığı kazandırarak konuşma becerisini geliştirir, genel kültürünü, bakış açısını ve hayal gücünü zenginleştirir ve öz güven kazandırır. Ailece her gün kitap okuma, kumbarada birikim yaparak kitap satın alma gibi yollara başvurularak okumayı sevdirmenin mümkün olduğu vurgulanmıştır.

4.8.2. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 31. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitapseverleri görmek mutluluk verir.	“Kitaplarla haşır neşir olan birini görmek, beni çok mutlu ediyordu.” (Yıldız, 2023, s. 15)
Kitaplar okura mutluluk verir.	“Çocuk sevinçle kitabevinden çıktı. Yeni bir kitaba sahip olmanın verdiği mutlulukla evinin yolunu tuttu.” (Yıldız, 2023, s. 97)

Tablo 31’e göre Kitabın Hikâyesi adlı eserde okura ilişkin 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapların okura mutluluk verdiği, kitapsever okurların da etrafına mutluluk verdiği ifade edilmiştir.

4.8.3. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 32. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar her yerdedir.	“Kendimi bazen sıcak bir aile ortamında, bazen de bir çocuğun elinde koştururken buldum.” (Yıldız, 2023, s. 11)
Kitap seçiminde seçici davranmak gerekir.	“Nasıl ki sağlığımız için zararlı olan yiyecekleri yemiyorsak, zihnimiz için de zararlı olabilecek kitapları okumamamız gerekir.” (Yıldız, 2023, s. 17-18)
Kitaplar gizemli bir dünya sunar.	“Öğretmen ve öğrenciler kitaplarının gizemli dünyasına kendilerini kaptırdılar.” (Yıldız, 2023, s. 18)
Kitap yazmak zordur.	“Hocam, bir kitap öyle ha deyince yazılmıyor ki! Kimi yazarların yıllarını, kimilerinin de ömrünü alıyor bir kitap yazmak.” (Yıldız, 2023, s. 19)
Fabllar insanları ahlaki yönden geliştirir.	“Fabl yazacağım babacığım. Hayvanların dilinden nasihatler veren, insanları ahlaki yönden geliştirecek. Kısa hikâyeler yazmayı düşünüyorum.” (Yıldız, 2023, s. 22)

Tablo 32 (Devamı)

Bir eserin kitaplaşması sürecinde yayınevleri seçici davranırlar.	“Bazı yayınevleri armudun sapı, üzümün çöpü var, diyerek beni eksik buldular. Beğenmediklerini söyleyenler oldu. Bazıları da yazarımın sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayısına göre değerlendirmeye alacaklarını söylediler.” (Yıldız, 2023, s. 25)
Kitap çizerleri metni resmederler.	“Yazar adaylarına bir resim gösterirler, onun hikâyesini yazmalarını isterler. Biz çizerler için ise durum tam tersidir. Hikâyeyi verirler, onu resmetmemizi isterler.” (Yıldız, 2023, s. 44)
Geçmişte kitap almak için kupon biriktirme alışkanlığı varmış.	“Yeni mezun olduğum zamanlar, çizim kitabı almak için kupon biriktiriyordum. Her gün gazete alırdım.” (Yıldız, 2023, s. 50)
Çizimler kitaba değer katar.	“Gerçekten de çizdiği resimler, hikâyelerime değer katıyordu.” (Yıldız, 2023, s. 56)
Kitaplar dünyayı dolaşırlar.	“Bir an önce kitap olup Evliya Çelebi gibi seyahate çıkmak, dünyayı dolaşmak ve okurlara ulaşmak istiyordum.” (Yıldız, 2023, s. 69)
Bazı kitaplar çok kıymetlidir.	“Çok kıymetli ve esrarengiz bir kitap olmalıydı.” (Yıldız, 2023, s. 73)
Kitaplar çalınmaya müsait nesnelerdir.	“Gerçekten çalınan kitabın veya kitapların akıbetini merak ediyordum.” (Yıldız, 2023, s. 78)
Vankulu Lügati, İbrahim Müteferrika’nın ülkemizde bastığı ilk kitaptır.	“Eser, İbrahim Müteferrika’nın matbaayı ülkemize getirdiği zaman, 1729 yılında bastığı ilk kitapmış.” (Yıldız, 2023, s. 79)
Matbaa tarihinde önemli isimler vardır.	“Panoda, modern matbaayı icat eden Gutenberg ve ülkemize getiren İbrahim Müteferrika hakkında bilgiler vardı.” (Yıldız, 2023, s. 82)
İbrahim Müteferrika kitap basımıyla İslam’a hizmet edebileceğini düşünmüştür.	“Bu eserinde, Osmanlıların cihad ile memleketleri şereflendirdiği gibi, kitap basımıyla da İslâm’a hizmet...”

Tablo 32 (Devamı)

	...edebileceğini anlatmış.” (Yıldız, 2023, s. 82)
Cildi sağlamsa kitap da sağlamdır.	“Ustalar aralarında konuşurken duyduğuma göre cilt kitabı koruyan bir kaftanmış. Eğer cilt, özenle yapılırsa, kitap da sağlam olurmuş.” (Yıldız, 2023, s. 84)
Kapağı, kitabın yüzüdür.	“Bir kitabın yüzü demek olan kapağım, ayrı bir baskı makinesinde daha itinalı şekilde basıldıktan sonra, üzeri selofanla kaplandı.” (Yıldız, 2023, s. 84)
Kitabevleri internet üzerinden de kitap satışı yaparlar.	“Bilgisayar yazılımcısı olan yeğenine hazırlattığı mobil uygulama sayesinde internet üzerinden de kitap satışı yapıyordu.” (Yıldız, 2023, s. 92)
Kitap bir hediye olabilir.	“Dayısının kızı, kitap okumayı çok seviyormuş. Annesi de oğluna, dayısının kızı için kitaplarından birkaçını hediye edebileceğini söyledi.” (Yıldız, 2023, s. 99-100)

Tablo 32’ye göre Kitabın Hikâyesi adlı eserde kitaba ilişkin 19 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde matbaacılık ile ilgili sunuluş biçimi belirlenmiş, bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda matbaacılık tarihinde önemli isimler olduğu ifade edilmiştir.

Kitaplar; yazılması emek isteyen, okurlarına gizemli dünyalar sunan, her yerde bulunan, hediye edilebilen varlıklar olarak betimlenmiştir. Kalburüstü bazı kitapların bulunduğu, özellikle bu kitapların çalınmaya müsait nesneler oldukları ifade edilmiştir.

İnsan zihni için zararlı kitapların bulunduğu, bu kitapları okumamak gerektiği, dolayısıyla kitap seçiminde bilinçli hareket etmek gerektiği vurgulanmıştır.

Yayınevinde yayın yönetmeni bulunur, görevi yayınevine gelen dosyaları okumaktır. Yayınevinde metin üzerinde düzeltmeler yapan editörler ve musahhihler bulunur. Kitap için çizimler yapan çizerler ve grafikerler bulunur.

İstanbul Tüyap Kitap Fuarı'nın koronavirüs (Covid-19) salgını sebebiyle o yıl düzenlenmeyeceğinden bahsedilir.

4.8.4. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 33. “Kitabın Hikâyesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitapseverler kendi kütüphanelerini kurabilirler.	“Kitap okuma konusunda öğrencilerine rehber olan bu öğretmenin, muhtemelen büyük bir kütüphanesi ve yüzlerce kitabı vardı.” (Yıldız, 2023, s. 18)
Kütüphaneler heyecan verici mekânlardır.	“... büyük bir kütüphane bizi karşıladı. Bu kadar çok kitabı bir arada görmek beni heyecanlandırdı.” (Yıldız, 2023, s. 31-32)
Kısıtlı imkânları olan okurlar, kitaplara kütüphaneden ulaşabilirler.	“Beni okumak isteyen fakat imkânı olmayan okurlar da kütüphanelere koşmuş.” (Yıldız, 2023, s. 90)
Kitapların yeri raflardır.	“Diğer arkadaşlarım birer birer satıldı. Ait oldukları yerlere gittiler ve kütüphane raflarındaki yerlerini aldılar.” (Yıldız, 2023, s. 94)
Kütüphaneler huzur verir.	“Sonradan öğrendiğime göre bu odaya; ‘huzurlu, rahat ve zenginlik dolu yer’ manasına gelen Gülistan ismini vermişler.” (Yıldız, 2023, s. 104)
Kütüphaneler kitaplar için maceralı yerlerdir.	“Bir arkadaşım bana, kütüphanede olan kitapların maceradan maceraya koştuğunu anlatmıştı. Birçok okurla buluştuklarından, okumayı seven evlere misafir olduklarından bahsetmişti.” (Yıldız, 2023, s. 106-107)

Tablo 33'e göre Kitabın Hikâyesi adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 6 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitapların esas yerinin raflar olduğu vurgulanmıştır. Eserde kitapseverlerin şahsi kütüphaneler kurabilecekleri ifade edilmiş, bu ifade bir öğretmen üzerinden örneklendirilmiştir. Öğretmen, kitap okuma konusunda öğrencilerine rehber olarak betimlenmiştir. Kütüphaneler heyecan verici, huzur verici bir mekân olarak betimlenmiştir. Kütüphaneler, kısıtlı imkânları olan okurlara

kitaplara ulaşma imkânı sağlayan; okuma kültürüne destek veren bir mekân olarak betimlenmiştir.

Tohum Toprağa Düştü hikâyesindeki Nezihe Hanım'ın şahsi, beyaz renkli şirin bir kütüphanesi vardır. Rüyasında kocaman rafları olan bir kütüphanede dolaştığını görür.

Yayınevinde bir kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanenin dört tarafı kitaplarla çevrili, üç katlı ve oldukça büyüktür. Editör Ömer Asaf burada çalışmaktadır.

Grafik tasarım ajansında boydan boya uzanan bir kitaplık bulunmaktadır ve içinde çocuk kitapları da bulunmaktadır.

Artık Ben de Bir Kitabım hikâyesinde Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eserler Kütüphanesinden bahsedilir. Bu kütüphanede birçok kıymetli yazma eser bulunmaktadır. Bu kütüphanenin müdürü bulunmaktadır. Bu kütüphanenin kıymetli eserlerinden biri de Vankulu Lügati'dir. Bu kitap sadece parmak iziyle açılan özel bir odada muhafaza edilmektedir. Kütüphanede 900 senelik tezhipli bir Kur'an-ı Kerim de bulunmaktadır.

Gülistan'da Bir Gün hikâyesinde Alp Tuğra isimli çocuğun bir kütüphanesi vardır. Alp Tuğra'nın kuzeninin de deniz manzaralı bir kütüphanesi bulunmaktadır. Meliha'nın ailesi kitapsever bir ailedir. Kütüphanelerine huzur verdiği için *Gülistan* ismini vermişlerdir. Ailenin Çamlıca Araştırma Kütüphanesine kitap bağışı yaptığı görülmektedir.

4.9. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Sonsuzluk Kütüphanesi Yazarı: Mavisel Yener Yayın Tarihi: 2021 ISBN: 978-605-285-400-6 Baskı Sayısı: 3 Sayfa Sayısı: 176 Yayınevi: Tudem Yayınları	
--	--

Kitabın Özeti:

“Y” isimli karakterin kitap okuduğu esnada bilekliği titreşir ve bir son dakika haberi alır. Bu habere göre bir sönmüş volkan olan Maskanunka Volkanik Dağı yeniden harekete geçmiştir ve bir patlama yaşanma ihtimali bulunur.

Maskanunka Adası, Oz Ülkesi’nin kuzeyinde yer alan küçük bir adadır. Maskanunka “Masal Kahramanları Adası” anlamındadır. Başkenti Zümrüt Şehir’dir. Zümrüt Şehir’de evler, yollar, gökyüzü, güneş ışınları yeşildir. Hatta orada yaşayanların ten renkleri de yeşilimsidir. Sevinç durumunda mavi, kızgınlık durumunda gri, korku durumunda koyu kahverengi, umut durumunda yeşil, gurur durumunda turuncu, bunaltı durumunda çamur rengi, şaşkınlık durumunda sarı olmak üzere insanların duygu durumlarına göre ten renkleri değişir. Doğum yeri Maskanunka olmayan Profesör Şapka, buraya dışarıdan gelmiştir. Bu adaya dışarıdan gelen bir kişi daha vardır: Pinokyo. Bir gün başından türlü maceralar geçen Pinokyo’nun yolu bu adaya düşer. Profesör Şapka ile Pinokyo tanışır. Pinokyo kukla değil, gerçek bir çocuk olmak ister, Profesör Şapka da bunu sağlayabilecek olanın yazar (hayal gücü yöneticisi) Carlo Collodi olduğunu söyler ve onu bulması için Pinokyo’ya yardım eder.

Pinokyo’nun adaya geldiği gün Maskanunka’nın yönetimi Başkan Derdiçok’tan oğlu Ezop’a devredilir. Aslında yirmi yıl önce bu devir gerçekleşecekken

Ezop'un hayal gücü sendromuna yakalanması sebebiyle ertelenmiştir. Ezop'un hayal gücü sendromunun belirtileri, Ezop'un hayvanlarla konuşabildiğini söylemesi, onlarla ilgili hayalî olaylar anlatması ve onlarla ilgili hikâyeler yazacağını söylemesidir.

Maskanunka'da kitap okumak yasaktır, kütüphane kapalıdır ve kütüphanenin kullanılmaması için de kütüphanede bir bekçi bulunmaktadır ki o da Profesör Şapka'dır. Profesör Şapka bu kütüphanenin kurucularından Woggle-Bug'un torunudur ve bunu gizlemektedir. Kendisi kütüphaneye korumaktadır ve kendisi yaşlandığında bu görevi devredebileceği birini yetiştirmek istemektedir. Pinokyo Profesör Şapka ile kütüphaneye gelir. Pinokyo yazarı ile buluşuncaya dek burada kalacaktır. Pinokyo burada Jules Verne, Alice, Kaptan Ahab, Pippi Uzunçorap ile tanışır. Jules Verne, Pinokyo'ya yazarına mektup yazmasını önerir ve kendisinin ona iletebileceğini ifade eder. Pinokyo bu yolu dener ve gerçek çocuk olma isteğini ona iletir. Ezop iki Ada Meclisi üyesiyle görüşür. Bu görüşmede meclis üyeleri adada yaşayanların yüzde doksan beşinin beyin hücrelerinin yıkıma uğradığını ve gittikçe aptallaştıklarını ifade ederler. Halkta öğrenememe, sorunlara çözüm bulamama, akıl yürütememe gibi sorunlar vardır. Oz Ülkesi'nin Bilim Heyeti'nin yaptığı araştırma sonucunda bunun kitap yasağıyla ilgili olduğu düşünülür ve kitap okuma yasağının kaldırılmasını önerilir. Ancak Maskanunka'nın Bilim Heyeti üyeleri Başkan Derdiçok'a karşı gelinemeyeceği için bu durumun ona iletilmemesi gerektiğini önerir.

Ezop ile Profesör Şapka gizli bir plan yürütmektedirler. Yazar Ezop ve Profesör Şapka kitap okuma yasağını kaldırmayı istemektedir. Bu plan işlerken karşılarındaki büyük sorunlardan biri de doğruyu söylemediğinde veya diğer durumlarda Ezop'un ten renginin değişmesidir. Bu soruna Jules Verne çözüm üretir. Kütüphanedeki laboratuvarında bitkisel bir karışım üretir. Kütüphaneye gizlice gelen Ezop bu sıvıyı içer ve karışımın etkili olduğu anlaşılır. Yazar Lyman Frank Baum'un karakterlerinden olan Kanatlı Maymun Oz Ülkesi'nden Maskanunka'ya doğru yola çıkar. Yaratık Maskanunka kıyısına gelir. İri gövdeli ve kanatlı olan bu yaratık (Kanatlı Maymun), daha önce buna benzer bir yaratık görmediklerinden Maskanunka halkını şaşırtır ve korkutur. Ada halkından kimsenin o yaratık hakkında bilgi sahibi olmaması üzerine adanın yerlisi olmayan Profesör Şapka'ya danışmaya karar verirler. Profesör Şapka da o yaratık hakkında bilgi sahibi değildir ancak kitaplardan gerekli bilgiyi edinebileceğini söyler. Bu öneriye Başkan Derdiçok kızgın bir tavır koyar. Carlo Collodi, bir gün Sonsuzluk Kütüphanesi'ne gelir. Birbirlerini özleyen Collodi ve

Pinokyo sarılırlar. Pinokyo gerçek çocuğa dönüşüp dönüşmeyeceğini sorduğunda Collodi henüz kitabın sonunu yazmadığını ve bunu yaşayıp öğreneceklerini söyler. Yaratığın yerleşim yerlerinde de dolaşmaya başlaması ve ada halkının yaşamının bu yaratık yüzünden allak bullak olması üzerine bir defalık kitap okuma yasağını çiğnemeye karar verirler. Bu yasağın çiğnendiği halktan gizli tutulacaktır. Hayvanın cinsini ve özelliklerini öğrenmek gerekir ki onunla mücadele edebilsinler.

Plan içinde plan kurulmuştur. Alice ile Pinokyo, Alice'in sırt çantasındaki duyuru kâğıdını (Maskanunka'daki çocuklara dünyayı keşfetmenin yollarını göstermek için) çocuk bahçesindeki ilan tahtasına asarlar. Bu duyuruda kitap okuyan çocukların gülümsediği bir resim vardır. Bu resmi ilan tahtasına asmakla kalmazlar ve buna benzer resimleri gizlice evlere dağıtırlar. Böylelikle insanları meraklandırmak, farkındalık oluşturmak ve onların kitap okumasını sağlamak isterler. Meclis üyeleri, Başkan Derdiçok ve Ezop yaratıktan kurtulmak için gerekli bilgileri toplamak için kütüphaneye gelirler. Kütüphanede Profesör Şapka, sesli bir şekilde Oz Büyücüsü adlı kitabı okur. Bu kitap dinleyenleri sürükler, zaman çabucak geçer. Alice ile Pinokyo'nun dağıttığı resimler halkta büyük yankı bulur. Kitap okuma yasağının kaldırılması tartışılır. İnsanların hayal gücü sendromu korkularını yenmeleri zaman alacaktır.

Kitabın sonlarında Başkan Derdiçok dünyadan ayrılır. Ezop, fabl anlatmayı sürdürür ve dünyanın en ünlü fabl yazarlarından olur. Profesör Şapka zamanı geldiğinde haritalarda yer almayan Maskanunka'dan ayrılır. Kütüphaneyi bu kitabın okuruna teslim eder.

Kitaptaki anlatılanlar aslında bir kitap kurdu olan Y'nin okuduğu, hayalî unsurların işlendiği kitapta anlatılanlardır. Nitekim “Karşılaştığın her şey sonsuzluğa açılan bir penceredir.” (Yener, 2021, s. 173)

Kitapta metinler arasılığa başvurulmuştur. Kitabın sonunda yer alan liste tablolastırılmıştır:

Tablo 34. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Gönderme Yapılan Kitaplar

Yazar	Eser
Astrid Lindgren	Pippi Uzunçorap
Carlo Collodi	Pinokyo
Beydeba	Kelile ve Dimne
Dede Korkut	Deli Dumrul

Tablo 34 (Devamı)

Ezop	Ezop Masalları
Herman Melville	Moby Dick
Jules Verne	Balonla Beş Hafta
	İnatçı Keraban
L. Frank Baum	Oz Büyücüsü
Lewis Carroll	Alice Harikalar Diyarında
	Aynanın İçinden
Miguel de Cervantes Saavedra	Don Kişot
-	Yemek Pişirme Yöntemleri (Orta Çağ'da yazılmış ilk yemek kitabı)

Kaynak: Yener, 2021, s. 176

4.9.1. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 35. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak yasaklanabilir.	“Neredeyse yirmi yıldır bu adada kitap okumak yasak!” (Yener, 2021, s. 25) “Kitap okumak neden yasak?” ‘Çünkü halkın düşler kurmasından, bilgilenmesinden, düşünmesinden pek hoşlanmıyor yöneticiler. Çocukların hayal gücü sendromuna yakalanmaları onların en büyük kâbusu.” (Yener, 2021, s. 25)
Okumak çok yönlü yaşantı sağlar.	“Yılların emeğiyle toplanmış şu kitapların hepsi çok değerli. Güldüren, düşündür, duygulandıran, korkutan, hüznölendiren, dünyanın başka köşelerine götüren, tarihi anlatan ve bunun gibi nice farklı içerikte kitabın, belgenin evi burası.” (Yener, 2021, s. 36) “Alice’in serüvenleriyle eğleniyor, şaşıyor, olcaakları merak ediyordu.” (Yener, 2021, s. 75) "O kitabı okurken sanki büyülü kapıdan geçip sonsuz yolculuğa çıkmış gibi oldu. Kitapta tanıştığı tüm kahramanlar kafasının içinde yeni bir dünya kurmuşlardı. ... Kendini sayfalardan koparması epey zor olmuştu. Bitirdikten sonra, zihninde olayları devam ettirmiş, sanki kitabın içinde kaybolmuştu..."

Tablo 35 (Devamı)

	...Bu kayboluş öylesine güzeldi ki, onu böyle hissettirecek başka kitaplar da okuma isteğiyle dolmuştu." (Yener, 2021, s. 102) "Oz Büyücüsü'nü hepimiz gözyaşları içinde dinledik, bizi büyülediler..." (Yener, 2021, s. 157) "İnsanlar okudukça zenginleştiklerini, hayal kurduklarını, özgürleştiklerini, minicik yaprak bitinden gökyüzündeki galaksilere kadar her şeyi öğrenmeye başladıklarını, eğlendiklerini, mutlu olduklarını günün birinde fark edeceklerdi. Sadece kendi yaşamlarını değil, başkalarının da yaşamlarını anlayacaklardı. Bu deneyimi yaşadıkça birbirlerini kitapların dünyasına çağıracaklardı." (Yener, 2021, s. 160-161)
Okumak hayal kurdurur.	"Fakat başka ülkelerdeki insanların kitap okuyup çok hayal kurmasına küresel bir sorun olarak bakmış Başkan Derdiçok." (Yener, 2021, s. 38)
Okumamanın olumsuz sonuçları olabilir.	"Halkımızda öğrenememe, sorunlara çözüm bulamama, akıl yürütememe, birbirini anlayamama, şiddete başvurma gibi pek çok sorun baş gösterdi. ... Oz Ülkesi Bilim Heyeti bunun kitap yasağı ile ilgili olduğunu düşünüyor." (Yener, 2021, s. 54-55) "Kitap okumayan, hayal kurmayan Maskanunka insanları çok mutsuz Pinokyo. Asıl suç, onları mutsuzluğa sürükleyenlerde, çocukların kitap okuma hakkını ellerinden alanlarda, bizde değil." (Yener, 2021, s. 147-148)
Okumayı sevdirmek için çabalamak gerekir.	"Kitap okumalarını istemek yetmez, bunun için bir şeyler yapmak gerekir. ... Hepimiz kitap okunması için tüm kalbimizle çalışmalıyız. Sonra gör bak Pinokyo, hep birlikte dünyayı yeniden inşa edeceğiz." (Yener, 2021, s. 148-149)

Tablo 35 (Devamı)

Okumak unutulabilir.	“Zaten çoğumuz okumayı unuttuk!” (Yener, 2021, s. 152)
Okumak, zamanın hızlı geçtiğini hissettirebilir.	“Hikâye onları öylesine sürüklemişti ki zaman çabucak geçivermişti.” (Yener, 2021, s. 154)

Tablo 35'e göre Sonsuzluk Kütüphanesi adlı eserde okuma eylemine ilişkin 7 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okumak bilgilenmek, düşünmek, düşler kurmak ile ilişkilendirmiş; bunlar üzerinde güçlü etkileri olduğundan okumanın Maskanunka'da yasaklandığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda okumak unutulabilen beceri olarak betimlenmiştir. Okumak bir hak olarak sunulmuştur.

Epey emekle meydana gelen kitapların değerli oldukları vurgulanmıştır. Kitap okumak çok yönlü yaşantı sağlar: Güldürür, duygulandırır, şaşırtır, korkutur, hüznendirir, dünyanın başka köşelerine götürür, hayal kurdurur, özgürleştirir... Sunuluş biçimlerinde okumanın hüznendiren yönüne değinilerek olumsuzluğa yer verilmiştir.

Okumayı sevdirmek için isteğin yeterli olmadığı, bunun için çabalanması gerektiği vurgulanmıştır.

Eserde okumak; öğrenmek, çözüm üretmek, akıl yürütmek, anlamak, hayal kurmak ve mutlulukla özdeşleştirilmiştir. Okumama durumunda insanların bunlardan yoksun kalarak olumsuz sonuçlarla karşılaşacağı, şiddetin yaygınlaşacağı ifade edilmiştir. Bu yolla okumanın, şiddeti önleyen bir yönü olduğu yorumlanmıştır.

4.9.2. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 36. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okur, kitapla düş dünyasına dalar.	“Y, okuduğu kitapla düş dünyalarına dalmıştı yine.” (Yener, 2021, s. 7)
Okur, kitap kahramanlarını tanır.	“Çünkü ben çok kitap okurum, kitap kahramanlarını iyi tanırım.” (Yener, 2021, s. 18)
İnsanlar kitapları korumalıdır.	“Bizlerin görevi, Altın Kitap ve benzerlerini gelecek kuşaklara ulaştırmak.” (Yener, 2021, s. 41)

Tablo 36 (Devamı)

Kitaplar okurlarıyla konuşurlar.	“Efsaneler, öyküler, romanlar, şiirler, günlükler, destanlar, denemeler, masallar ve nicesi, konuştuğu konuşacaklar seninle.” (Yener, 2021, s. 43-44)
Kitaplar okura heyecan verir.	“Hayal gücü yöneticisi hikâyeyi yazarken düğüm atar, sonra da bu düğümü çözer. İşte, biz de o düğümün nasıl çözüleceğini merak ederiz. Bu, kitabı hem yazana hem okuyana heyecan verir.” (Yener, 2021, s. 65)
Okur her kitabı sevmeyebilir.	“Ben, kızgın ejderhaların uçtuğu, tuhaf ağaçların konuştuğu, yarı insan yarı hayvan yaratıkların dolandığı, asla gerçek olmayan şeyleri okumaktan zevk almıyorum, onlardan nasıl bir bilgi alabilirim ki?” (Yener, 2021, s. 79)
Okumak, yazmayı tetikler.	“Çok kitap okudum, çok hayal kurdum, hayvanlarla, bitkilerle konuştum...” (Yener, 2021, s. 90)
Her bir kitabın okura yaşattığı hisler farklı olabilir.	“Demek her kitap insana farklı duygular yaşıyor.” (Yener, 2021, s. 103)
Okur kitap kahramanlarıyla özdeşim kurabilir.	“Sen romanımın başkarakterisin Pinokyocuğum. ... Senin bu zorlukları aşman okurlara umut verdi. Yani onlar da zorluklarla başa çıkabileceklerini düşündüler. Senin nasıl davrandığını görüp yorumlar yaptılar.” (Yener, 2021, s. 130) Kitap kahramanları olarak Maskanunkalı çocuklara dünyayı keşfetmenin yollarını göstereceğiz.” (Yener, 2021, s. 143) “Senin gibi, benim gibi roman kahramanlarını tanırlarsa onlar için ufacık da olsa bir umut doğar. Zamanla bu umut büyür, mutluluğa dönüşür.” (Yener, 2021, s. 148)
Çocukların kitap okuma hakkı vardır.	“Asıl suç, onları mutsuzluğa sürükleyenlerde, çocukların kitap okuma hakkını ellerinden alanlarda, bizde değil.” (Yener, 2021, s. 147-148)

Tablo 36 (Devamı)

Okurun bakışına göre ana karakter değişebilir.	“Neden tek ‘ana karakter’ olması gerekiyor? Her okuyuşunda ana karakter senin bulunduğu yere göre değişecek. Çünkü bakışın değişecek.” (Yener, 2021, s. 171)
--	--

Tablo 36’ya göre Sonsuzluk Kütüphanesi adlı eserde okura ilişkin 11 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Okur; kitaplar vasıtasıyla düş dünyasına dalan, onlarla heyecanlanan, kitap kahramanlarını tanıyan, kitap beğenmeme hakkı olan kişiler olarak betimlenmiştir. Kitapların okurlarıyla iletişim kurduğu, okurun her bir kitaptan farklı hisler duyumsayabileceği, çocukların kitap okuma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Eserde okuma-yazma ilişkisi ele alınmış, okumanın yazmayı tetiklediğine değinilmiştir. Bu doğrultuda yazarların okur olduklarına değinilmiştir. Okurların kitap kahramanlarıyla özdeşim kurdukları; onların davranışlarını yorumlayıp örnek alabilecekleri, onların hislerini duyumsayabileceklerine dikkat çekilmiştir. İnsanların kitapları korumasının ve gelecek kuşaklara miras bırakmasının önemi vurgulanmıştır. Bu yolla kitapların gelecekte de önemli olacağı sezdirilmiştir.

Eserde okura ilişkin olumsuz bir sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okurun her kitabı sevmeyebileceği ifade edilmiş, bu ifade hayalî unsurlar barındırdığı ve bilgi vermediği için fantastik kitapları sevmediğini belirten bir okur üzerinden örneklendirilmiştir.

Profesör Şapka sıkı bir okurdur. Kitap kahramanlarını tanır, okuduğu kitaplardan alıntı yapar. Ezop sıkı bir okurdur. Kütüphanedeki yazarlar kitap okurlar. Jules Verne Paris’in kütüphanelerinde kitap okuyarak çokça vakit geçirmiştir. Pinokyo, efsaneleri okumaktan zevk almamaktadır. Don Kişot kahramanlık öyküleri okumayı çok sevmektedir.

4.9.3. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 37. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar zamanla sararır, kokarlar.	“Bu, çürüyen selülozun kokusu. Eski kitapların sayfaları rutubetten dolayı kokmaya başlıyor. Aslında bu, el yazması kitaplardan gelmiyor. Yüzyıllar önce kâğıtlar pamuk ya da keten yapılmış, sonradan odun hamuru kullanılmayan başlanmış...”

Tablo 37 (Devamı)

	...Bu koku, kâğıdın içindeki bileşenlerin kimyasal bozulmaya uğramasından kaynaklanıyor. Eski kâğıtların sararmasının nedeni de bu.” (Yener, 2021, s. 35)
Kitaplar insanlar için korku sebebi olabilir.	“Adadakiler amma da korkuyorlarmış kitaplardan, bu çok tuhaf değil mi?” (Yener, 2021, s. 37)
Kitapları yok etmek, geçmişini yok etmektir.	“İskenderiye Kütüphanesi’ni duymuşsundur, yeryüzünün en büyük kütüphanesiymiş. Fakat yakılınca pek çok kitap orada yok olmuş. Bunun gibi başka örnekler de var... İnsan bazen kendi eliyle siliyor geçmişini...” (Yener, 2021, s. 37)
Tüm kitaplar değerlidir.	“Tüm kitaplar değerli değil mi? ‘Elbette öyle, ama burada binlerce yıl önce yazılmış Altın Kitap bile var.” (Yener, 2021, s. 39)
Dünya üzerindeki en eski kitap Altın Kitap’tır.	“Altın Kitap mı?” Evet, dünya üzerindeki en eski kitaptır. Etrüskler yazmış. Kitabın yirmi dört ayar altından, altı sayfası var. Sayfalar halkalarla birbirine tutturularak kitap hâline getirilmiş.” (Yener, 2021, s. 41)
Dili anlaşılmayan kitap yararsız olabilir.	“Dilini anlamadığımız bir kitap ne işe yarar ki?” (Yener, 2021, s. 41)
Kitaplar önemli bilgilere ulaştırabilir.	“Bu kitap sayesinde önemli bilgilere ulaşabilirler.” (Yener, 2021, s. 41) “Sayfalar taşıyor bilgiyi.” (Yener, 2021, s. 151)
Bazı kitapların içeriğini çözümlmek zordur.	“Aslında kitabın içinde çok ileri bir teknolojiyle çözülebilecek bilgiler olduğunu düşünüyorum.” (Yener, 2021, s. 41)
Kahramanlar yazarlarını, yazarlar kahramanlarını ararlar.	“Burada güvendesin. Yazarını bekleyen pek çok kahraman var burada. Tabii, kahramanını arayan yazarlar da...” (Yener, 2021, s. 42)

Tablo 37 (Devamı)

	“Karakterler genellikle ait oldukları kitabın içinde gezinirler. Yazarlar da, ya kitap okuyup yazılarını yazarlar ya da kahramanlarıyla sohbet ederler.” (Yener, 2021, s. 43) “Bunu daha önce hiç düşünmemiştim. Yani, kitap kahramanlarımın bana kızgın olabileceğini...” (Yener, 2021, s. 65) “Ama kitap kahramanlarımdan bana mektup gelmesi beni mutlu ederdi.” (Yener, 2021, s. 68)
Kitaplar yuvadır.	“Her kitabın içinde damla damla biriken ne çok hayal, ses, bilgi, kişi, yer, duygu, olay, buluş, koku vardı...” (Yener, 2021, s. 74)
Kitaplar sonsuzluğa açılan penceredir.	“Karşılaştığın her şey sonsuzluğa açılan bir penceredir. Karşılaştığın bir insan, bir kitap, bir hayvan ya da bir ağaç, seni sonsuz bilgi dünyasına davet eder.” (Yener, 2021, s. 79)
Efsane kitapları bilgelik anıtıdır.	“Her efsane bir bilgelik anıtıdır; binlerce yıllık hayalleri, deneyimleri, özlemleri, duyguları barındırır içinde.” (Yener, 2021, s. 80) “Efsanelerin geçmişten günümüze gönderilmiş mesajları vardır Pinokyo. Efsanelere hem inan hem inanma.” (Yener, 2021, s. 83)
Kitaplar insanlara fikir verir.	“Daha pek çok öngörümü kitaplarımda yazdım. Bunların hiçbirisi o zamanlar icat edilmemişti. Romanlarım, bilim insanlarına fikir verdi.” (Yener, 2021, s. 97)
Bazı kitaplar kolay okunur.	“Kahramanları hayvanlar olan bu hikâyeleri hem çok kolay okuyabiliyordu hem okudukça eğleniyordu.” (Yener, 2021, s. 103)

Tablo 37 (Devamı)

The Forme of Cury isimli kitap yazılmış ilk yemek kitabıdır.	“Makarna, İtalyan usulü mantı ve lazanya tariflerinin ilk kez yazılı olarak bulunduğu kitap bu. ... <i>The Forme of Cury</i> , yani <i>Yemek Pişirme Yöntemleri</i> . 1390 yılında Kral II. Richard için hazırlanmış.” (Yener, 2021, s. 107)
Kitaplar besin değildir.	“Ben karnım acıktı diye kitap arayınca Pinokyo kitabı pişireceğimi zannetti.” (Yener, 2021, s. 110)
Kitaplar, dostlukları pekiştirir.	“Kitaplar aramızdaki dostlukları pekiştirir kuşkusuz.” (Yener, 2021, s. 110)
Bazı bilgiler satır aralarında.	“Hayal gücü yöneticileri kimi zaman bilgileri hikâyelerin arasına saklarlar. Saklanan her şeyi bulabilmek için hepsini okumaktan başka çaremiz yok!” (Yener, 2021, s. 153)
Kitaplar iz bırakır.	“Bir kitap yazıldıysa, artık onu yazılmamış kabul edemeyiz. Kitapları iz bırakmadan yok etmek neredeyse imkânsız.” (Yener, 2021, s. 158)
Kitap kahramanları insanlığın hayal soyağacından gelir ve onlara ihtiyaç duyulur.	“Kitaplardaki karakterler düş patikalarında dolaşan gezginlerdir. Farklı isimlerle karşımıza çıkabilirler. Canları yepyeni serüvenler yaşamak istediğinde belki de hayal gücü yöneticilerini bile kendileri seçerler. Tıpkı bu kitapta olduğu gibi...” (Yener, 2021, s. 163) “En önemli bağlantıları, bütün kitap kahramanlarının, insanlığın hayal soyağacından gelmiş olması. Aslında hepsi birbirinin akrabası.” (Yener, 2021, s. 170) “Aradaki yüzlerce yıla rağmen insanlığın sorunları çok da değişmediyse, masal kahramanlarına her zaman ihtiyaç var demektir.” (Yener, 2021, s. 171)
Kitaplar, insanlığın kültürel mirasıdır.	“Her kitap insanlığın kültürel mirasından gelmiş bir başka kitabın yavrusu.” (Yener, 2021, s. 170)

Tablo 37’ye göre Sonsuzluk Kütüphanesi adlı eserde kitaba ilişkin 21 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitaplar insanlığın kültürel mirası olarak betimlenmiştir. Yazıldıktan sonra kitapların yazılmamış kabul edilemeyeceği aktarılmış, kitapların iz bıraktığına dikkat çekilmiştir. Tüm kitapların değerli olduğu vurgulanmıştır. Kitapların değeri; tarih-kitap ilişkisi bağlamında yorumlanmış, kitapları yok etmenin geçmişi yok etmek anlamına geldiği ifade edilmiştir.

Kitaplar önemli bilgilere ulaştıran bir araç olarak betimlenmiştir. Buna karşılık içeriği zor çözümlenen kitaplar bulunmaktadır. Kitaplar; hayallere, seslere, bilgilere, kişilere, yerlere, duygulara, olaylara, buluşlara, kokulara bir yuva olarak sembolize edilmiştir. Kitaplar sonsuzluğa açılan bir pencere olarak sembolize edilmiştir. Kitapların insanların dostluklarını pekiştiren yönüne dikkat çekilmiştir. Eserde yazar, hayal gücü yöneticisi olarak isimlendirilmiştir. Kitap kahramanları ile yazarları ilişkilendirilmiş, birbirine bağlı oldukları, sohbet ettikleri sunulmuştur. Kitap kahramanları gezgin olarak betimlenmiş, düş patikalarında dolaştıkları aktarılmıştır. Eserde onların insanlığın hayal soyacağından geldiğinden, dolayısıyla hepsinin birbirinin akrabası olduğundan ve onlara ihtiyaç duyulduğundan bahsedilmiştir.

Eserde kitabın sunuluş biçimine dair olumsuz iletiler tespit edilmiştir. Kitapların korku sebebi olabileceği ifade edilmiştir. Bu durum esasında kitapların güçlü olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca dili anlaşılmayan kitabın yararsız olduğu belirtilmiştir.

Maskanunka’da kitap okuma yasağının kaldırılması tartışmaları sırasında çeşitli komisyonlar kurulur. Örneğin Kitapla Mücadele Komisyonu, Kütüphane Denetleme Komisyonu, Kitap Okumama Hakları Birimi.

4.9.4. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 38. “Sonsuzluk Kütüphanesi” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap kahramanları kütüphaneye külfet değildir.	“Kitap kahramanlarının kütüphaneye yük olduğunu kim söyledi sana?” (Yener, 2021, s. 25)

Tablo 38 (Devamı)

Kütüphaneler korunmalıdır.

“Fakat en değerli bilginin, kütüphanede olduğunu biliyordum. Kütüphane korunmalıydı. İşte bu nedenle, yaşlandığımda kütüphaneyi teslim edebileceğim ve güvenebileceğim birinin yetişmesi gerekiyor.” (Yener, 2021, s. 27)

Fantastik kütüphaneler kurulabilir.

“Yaşlı ağaçların bulunduğu ormanın derinliklerinde biraz yürüdükten sonra, masallardakine benzeyen, yamaçtaki çok kuleli şatoyu gördüler. ... Demirden çift kanatlı, yüksekçe dev bahçe kapısı onlar yaklaşınca açılıverdi.” (Yener, 2021, s. 31)
“Gerçeküstü bir dünyada gibiydi. Sanki şato gökyüzündeydi, yerle bağlantıları kesilmişti. Şatonun tahtadan yapılmış kemerli yapısı, yıkık dökük, sefalet içindeki bir evinki gibi bakımsızdı.” (Yener, 2021, s. 34)
“Kütüphanedeki sesleri, kokuları, dokunuşları, renkleri duyumsamaya çalış evlat. Burası yeryüzünün en kadim kütüphanesi.” (Yener, 2021, s. 43)
“Daha doğrusu, zaman kavramı bizim için kalkardı. Tıpkı Sonsuzluk Kütüphanesi’nde olduğu gibi...” (Yener, 2021, s. 78)

Kitapların evi kütüphanelerdir.

“Bu kütüphanede binlerce yıllık kitaplar var. ... Yılların emeğiyle tonlanmış şu kitapların hepsi çok değerli. Güldüren, düşündüren, duygulandıran, korkutan, hüznölendiren, dünyanın başka köşelerine götüren, tarihi anlatan ve bunun gibi nice farklı içerikte kitabın, belgenin evi burası.” (Yener, 2021, s. 36)

Kütüphane kurmak emek ister.

“Yeryüzündeki en değerli kitapların bu adaya getirilmesinde emeği geçen pek çok gezgin, bilim insanı ve kütüphaneci var.” (Yener, 2021, s. 36)

İskenderiye Kütüphanesi zamanında yeryüzünün en büyük kütüphanesiymiş.

“İskenderiye Kütüphanesi’ni duymuşsundur, yeryüzünün en büyük kütüphanesiymiş. Fakat yakılınca pek çok kitap orada yok olmuş...”

Tablo 38 (Devamı)

	...Bunun gibi başka örnekler de var... İnsan bazen kendi eliyle siliyor geçmişini..." (Yener, 2021, s. 37)
Kütüphane kuralları olan bir mekândır.	"Gün boyunca dilediğin kitabı okuyabilirsin. Fakat nereden aldıysan oraya koy, yerleri karışmasın. Üçüncü kattaki kitapların hiçbirine dokunmak yok, zaten onları anlayamazsın da..." (Yener, 2021, s. 45) "Hem kütüphanede bir şey yenmez." (Yener, 2021, s. 78) "Kütüphanede gürültü yapmamayı öğrenemedim gitti." (Yener, 2021, s. 80)
Kütüphaneye düş gücü olmayanlar giremezler.	"Korkma evlat! Bu kütüphaneye düş gücü olmayanlar giremez zaten." (Yener, 2021, s. 46)
Sonsuzluk Kütüphanesi bir bellektir.	"Tarihin en gizemli kütüphanelerinden birindesin. Sonsuzluk Kütüphanesi kocaman bir bellektir. Yeryüzü var olduğundan bu yana yazılı olarak bırakılmış kültürel hazinelerin izlerini içinde saklar." (Yener, 2021, s. 68-69) "İnsanın bu gezegen üzerindeki yaşam hikâyesinden sayfalar barındırır bu kütüphane." (Yener, 2021, s. 169)
Kütüphaneler; keşfetmek, insan olmak ve harika anılar biriktirmek için en uygun yerdir.	"Klasik masal kahramanlarının yeni kılıklara bürünerek tarihin her döneminde karşımıza çıktığı yerdir. Keşfetmek, insan olmak ve harika anılar biriktirmek için en uygun yer burası. Tadını çıkar!" (Yener, 2021, s. 69)

Tablo 38'e göre Sonsuzluk Kütüphanesi adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 10 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kütüphanelerin değerli bilgileri barındıran bir mekân olduğu ifade edilmiş, kütüphanelerin korunması gerektiği vurgulanmıştır. Değerli bilgilere yuva olduğundan kütüphane, bir bellek olarak sembolize edilmiştir. Kütüphaneler; keşfetmek, insan olmak ve harika anılar biriktirmek için en uygun yer olarak okura sunulmuştur.

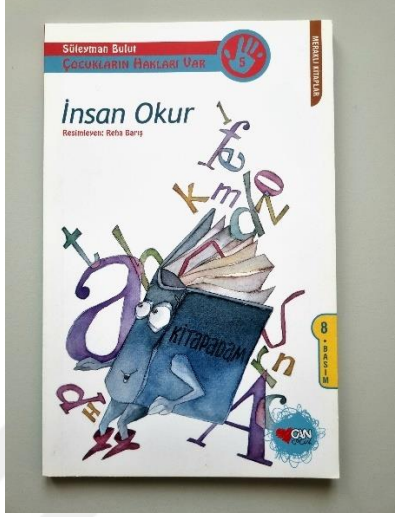
Kütüphane; kitap kahramanlarının yaşadığı, kitapların evi olan bir mekân olarak betimlenmiştir. Kütüphane kuralları olan bir mekân olarak betimlenmiştir. Kütüphanedeki kitapların yerleri değiştirilmemeli, içinde gürültü yapılmamalı ve bir şey yenmemelidir. Kütüphaneye düş gücü olmayanların giremeyeceğine dikkat çekilmiştir.

Kütüphane kurmanın epey emek istediği ifade edilmiş; bu ifade gezginlerin, bilim insanlarının ve kütüphanecilerin bu emekte payı olduğu örneğiyle desteklenmiştir. Fantastik kütüphaneler kurmanın mümkün olduğu belirtilmiştir.

Sonsuzluk Kütüphanesi, Maskanunka Adası'nda bulunmaktadır. Rafları ve kitapların ciltleri yeşildir. Kitapların sırtlarında etiketleri bulunur. Kütüphanede çocuk kitapları bölümü vardır. Yemek kitapları gibi çeşitli kitaplar bulunur. Bu büyük kütüphanenin kurucularından biri Profesör Woggle-Bug'dur. (Günün birinde torunu, kütüphanenin bekçisi olur.) Kütüphanede mutfak bulunur. Orada konuklar ağırlanır. Adada yaklaşık yirmi yıldır kitap okumak yasak olduğundan kütüphane de kapalıdır ve girişleri engellemek için kütüphanenin bir bekçisi bulunmaktadır. Buranın bahçesinde Don Kişot'un yorgun atı Rosinante bulunmaktadır. Katları birbirine bağlayan tahta merdiven, gıcırdayan ahşap yer döşemesi, büyük masalar, sandalyeler, tavandan sarkan devasa avizeler, yazar büstleri, el yazması kitaplar bulunmaktadır. Profesör Şapka'nın "Bilgi Hazinesi" olarak isimlendirdiği kütüphaneden kurtulmak için halk çözümler aramaktadır, o ise orayı korumaktadır. Misafirlerin konaklaması için oda bulunur. Bu odada yatak, masa, okuma lambası ve sandalye bulunur. Bu kütüphanede kahramanını arayan yazarlar, yazarını arayan kahramanlar bulunur. Kütüphanenin bir odasını Jules Verne, laboratuvar olarak kullanmaktadır. Ezcümle kütüphane bir yaşam alanı olarak sunulmuştur.

4.10. “İnsan Okur” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: İnsan Okur – Çocukların Hakları Var 5	
Yazarı: Süleyman Bulut	
Yayın Tarihi: 2020	
ISBN: 978-975-07-1923-3	
Baskı Sayısı: 8	
Sayfa Sayısı: 49	
Yayınevi: Can Yayınları	

Kitabın Özeti:

Kitapadam, rafta durmaktan ziyade çalışma masasında olmaktan mutludur. Okuruna çok yönlü yaşantı sağlayan Kitapadam, çocukların da en yakın arkadaşıdır. Bu durum bir gece tersine döner. Kütüphane memuru o gece kütüphanenin iki penceresini açık bırakır. Yaz gecesi olmasına karşın çıkan fırtına ortalığı dağıtır. Kitapadam da bu fırtınadan nasibini alır. Bu fırtına Kitapadam'ı kütüphaneden ayırıp patika bir yolun kıyısındaki otların arasına sürükler. Burada kendini toparladıktan sonra bir kız ve iki erkek çocukla karşılaşır. Kitap çocukların dikkatini çekeceğini düşünür ama çocuklar onu fark etmezler. Kitapadam, kendini çocuklara tanıtır. Bu çocuklardan büyük olanı, içinde çakıl taşı olan bir çuval taşımaktadır. Babası bu çakıl taşları ile sürülerini saymaktadır. Bir çakıl taşı bir ineğe denk düşmektedir. Küçük kız kemikler ve ipler olan bir çuval taşımaktadır. Üstünde çentikler olan kemiğin her çentiğinde ip bağlıdır. Bir ip bir kuzuya denk düşmektedir. Küçük çocuk ise çakmak taşı dolu bir çuval taşımaktadır. Bir çakmak taşı, bir koyuna denk düşmektedir. Çocuklar bu yöntemle saymanın zorluklarından bahsederler, Kitapadam ise sayfalarının arasından bazı şekiller düşürür. Bunlar rakamlardır, rakamları kullanarak çuval taşımaksızın saymak mümkündür, üstelik bu rakamlarla her şey sayılabilmektedir. Kitapadam çocuklara rakamlarla saymayı öğretir. Bu faslın ardından bir fırtına daha çıkar, bir salkım söğüdün yaprakları arasına sığınır. Fırtına

dinince bir grup atının kendine yaklaştığını görür. Bu grup karşı tarafla barış anlaşması yapmaya giden elçilerdir. Bu gruptaki yüz kişi, sözleri temsil etmektedir. Her kişi anlaşmanın bir sözünü ezberinde tutmaktadır. Bunun sebebi unutma veya karışmanın önüne geçmektir. Bir anlaşma bütününi oluşturan her bir parça sözü ezberinde tutan elçilerin hastalanması veya ölümü, bu bütünlüğü korumayı güçleştirmektedir. Bu konuda yardımcı olmak ister Kitapadam, sayfalarından harfler dökülür. Onlara harfleri ve yazmayı öğretmiştir. Elçilerin başı, Kitapadam'ı yanında şehre götürür. Onu cam kapağı ve içinde rafı bulunan küçük bir kutuya yerleştirir. Kutuyu da dev çınar ağacının altındaki çocukların yaptığı kulübeyle o çınar ağacının arasına yerleştirir. Yeni yuvası burasıdır. Yeni yuvasına yerleşeli çok olmamışken flüt çalan bir delikanlı yakınına oturur. Birkaç gün önce çaldığı şarkıyı çalamamaktadır. Kitapadam ona yaşadığı bu zorlukta yardımcı olur ve notaları öğretir. Delikanlı artık çalabildiği şarkıyı sonrasında yeniden çalabilmektedir.

Kitapta Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Çocuğun Eğitim Hakkı İlkesi'ne de yer verilmiştir. Kitapta harflerin, rakamların, notaların insan hayatındaki rolü üzerinde durulmuş ve bu yolla okuryazarlık ile eğitimin önemi vurgulanmıştır.

4.10.1. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 39. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak çok yönlü yaşantı sağlar.	“Okumanın büyüleyici, zenginleştirici gücüyle tanıştırdı onları. Harflerden oluşan yolları işaret ederek yeni ve başka dünyalara yolculuk yapmaya çağırırdı onları. Ya da başka dünyaları oraya getirerek her şeyin, okuyanın gözünde canlanmasını sağlardı.” (Bulut, 2020, s. 7)

Tablo 39'a göre İnsan Okur adlı eserde okuma eylemine ilişkin 1 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde büyüleyici, zenginleştirici, okura başka dünyalar sunan yönlerine dikkat çekilerek okumanın, çok yönlü yaşantı sağladığı ifade edilmiştir.

4.10.2. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 40. “İnsan Okur” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okurlar kitaplarla konuşabilir.	“Günaydın!’ diyerek kaldırdıktan sonra başlardı sayfalarını çevirmeye.” (Bulut, 2020, s. 7) “İyi günler,’ deyip başlardı Kitapadam’ın sayfalarını çevirmeye.” (Bulut, 2020, s. 8)
Çocuklar kitaplarla büyür.	“Kitapadam’ın kapağını kapatan her çocuk, teşekkür edip oradan ayrılırken kendini biraz daha büyümüş, biraz daha güçlenmiş hissedirdi. Kendine güveni de artardı.” (Bulut, 2020, s. 8)
Kitaplar okurunu bekler.	“Masanın üstünde, sabah gelecek çocukları bekleyen Kitapadam’ı da yerinden kaldırıp havada döndürmeye başladı.” (Bulut, 2020, s. 9)

Tablo 40’a göre İnsan Okur adlı eserde okura ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Okurun kitapları muhatap görerek onlarla konuştuğu ifade edilmiştir. Kitapların okurunu beklediğinden söz edilmiştir. Kitapların çocukları büyüttüğü, güçlendirdiği, güven verdiği ifade edilmiş; çocukların kitaplarla büyüdüğü vurgulanmıştır. Çocuk okurların sabah erken saatlerden itibaren gün boyu kitaplara koştuğu ifade edilmiştir.

4.10.3. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 41. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar insanlara dosttur.	“Kitapadam ... çocukların en yakın arkadaşı olurdu.” (Bulut, 2020, s. 7)
Hava, kitaplar için gereklidir.	“Kitapların da hava almaya ihtiyacı var” (Bulut, 2020, s. 9)
Kitapların olmadığı zamanlar vardır.	“Kitapların henüz olmadığı çok çok eski zamanlara.” (Bulut, 2020, s. 11)
Kitaplar ıslanmaktan hoşlanmazlar.	“Islanmaktan hiç hoşlanmazdı Kitapadam.” (Bulut, 2020, s. 23)

Tablo 41 (Devamı)

Kitaplar zararsızdır.	“Salkımsöğüdün dibindeki Kitapadam’ı görünce bir tehlike olmadığını anlayıp, rahatladı.” (Bulut, 2020, s. 25).
Kitaplar zarar görebilir.	“Burada gündüz güneş, gece çiğ, derenin serpintileri... Bana göre şeyler değil, sağlığıma çok zararlı...” (Bulut, 2020, s. 34)
Kitaplar değerlidir.	“Saygıyla eğilip çok değerli bir şeyi tutar gibi Kitapadam’ı iki eliyle tutup özenle pelerininin cebine yerleştirdi.” (Bulut, 2020, s. 34)
Kitaplar önemli bilgilere ulaştırabilir.	“Kitapadam’ı, pelerininin cebinden yine büyük bir saygıyla çıkardı Elçi Kabul. Ondan çok şeyler öğrendiğini söyleyip teşekkür etti.” (Bulut, 2020, s. 37)

Tablo 41’e göre İnsan Okur adlı eserde kitaba ilişkin 8 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitaplar, insanlara dost olarak betimlenmiştir. Kitapların zamanla zarar görebilecekleri ancak etraflarına zararı olmadıkları ifade edilmiştir. Kitapların önemli bilgilere ulaştırdığına dikkat çekilerek kitabın değerli bir varlık olduğu vurgulanmıştır.

Kitap bir adam olarak betimlenmiştir. Kitapadam lacivert kapaklı, bir karış eninde, iki karış boyunda bir nesne olarak betimlenmiştir. Kitapadam üç çocuğa rakamlar yoluyla saymayı öğretmiştir. Böylelikle o yardımsever ve öğretici olarak betimlenmiştir. Kitapadam, harfleri ve yazmayı öğreterek elçiye de yardım etmiştir. Orada da yardımsever ve öğretici yönü üzerinde durulmuştur. Önce çaldığı şarkıyı artık çalamayan delikanlıya da notaları öğreterek yardım etmiştir. Orada da yardımsever ve öğretici yönü üzerinde durulmuştur. Kitapadam’ın sayfaları arasında rakamlar, harfler, notalar bulunmaktadır.

4.10.4. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 42. “İnsan Okur” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar çocukların ulaşabileceği yerde olmalıdır.	“Kralın sarayı olmaz,” dedi Kitapadam, iki yana sallanarak. “Çocuklar giremez oraya... Siz beni çocukların uğrayabildiği bir köşeye bırakın.” (Bulut, 2020, s. 34)

Tablo 42 (Devamı)

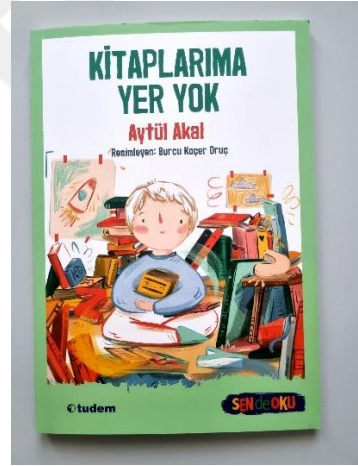
Kütüphaneler kitaplar ve çocuklarla doludur.	“Kitaplarla ve çocuklarla dolup taşan kütüphaneyi...” (Bulut, 2020, s. 38)
--	--

Tablo 42’ye göre İnsan Okur adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 2 sunulmuş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapların çocukların ulaşabilecekleri yerde olmasının önemi üzerinde durulmuştur. Kütüphaneler, kitaplar ve çocuklarla dolu bir mekân olarak tasvir edilmiştir.

Kitaptaki kütüphanenin bir memuru bulunmaktadır. Bu memurun ihmalkâr davranarak kütüphanenin pencerelerini bir gece açık bırakması sonucunda kitaplar zarar görür.

4.11. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Kitaplarıma Yer Yok Yazarı: Aytül Akal Yayın Tarihi: 2024 ISBN: 978-605-285-859-2 Baskı Sayısı: 1 Sayfa Sayısı: 56 Yayınevi: Tudem Yayınları	
--	---

Kitabın Özeti:

Kerem bir kitapseverdir. Kerem’in ebeveynleri Kerem’in dağınık olmasından hoşnut değildirler. Dağınıkliğinden ötürü kitaplar evlerinin her yanına dağılmış bir vaziyetteydi. Ebeveynlerinin isteği ve doğum günü partisi yaklaştığı için Kerem dağınıkliği gidermek için çabalar. Kitaplığındaki oyuncakları alıp yerine kitaplarını koyacaktır. Kitaplarını dikey, yatay, boy sırasına dizerek yerleştirmeyi dener ancak isteği olmaz. Arkadaşlarından alfabetik sıralama, yazar adının baş harfine göre sıralama, yayınevi adına göre sıralama önerileri gelir. Çizer adlarına göre sıralamaydı, renklerine göre sıralamaydı, öğretmenin önerisi olan konularına göre sıralamaydı dener

ancak sorunu çözemez ve canı sıkılır. Ebeveynleri artık okumadığı kitapları ihtiyacı olan okullara göndermesini tavsiye eder, Kerem bunu kabul eder. Kitapların iç sayfasına neden okunması gerektiğine ilişkin notlar bırakır. Artık okumadığı kitapları ihtiyacı olan bir köy okuluna gönderirler. Hem kitaplarını paylaştığı hem de kitapları artık kitaplığına sığacağı için Kerem mutludur. Zaman geçer, Kerem’in doğum günü gelir, arkadaşları ona kitaplar hediye ederler. Ebeveynleri de kitaplarını rahatça yerleştirebilmesi için ona yeni bir kitaplık alırlar. Kerem bir kitapsever olduğundan kısa zamanda bu kitaplığı da dolduracaktır. Kerem o zaman ne yapacaktır kim bilir...

4.11.1. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 43. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Ebeveynler çocuklarına kitap okurlar.	“Küçükken annesinin ve babasının ona okuduğu resimli kitaplarını öte yana koydu.” (Akal, 2024, s. 11)

Tablo 43’e göre Kitaplarıma Yer Yok adlı eserde okuma eylemine ilişkin 1 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına kitap okudukları ifade edilmiştir.

4.11.2. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 44. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okurlar kitap kavramlarını bilirler.	“Yayınevi, kitapları yayımlayan yer. ... Editör de yazılanları kontrol eden kişi. Sen kitap okumuyor musun yoksa?” (Akal, 2024, s. 24)
Kitaplar konusunda bilgili olmak hayranlık uyandırıcıdır.	“Arkadaşları Kerem’e hayranlıkla baktılar. Kitaplar hakkında ne çok şey biliyordu öyle!” (Akal, 2024, s. 26)
Okunanlar okurun hafızasında yer eder.	“Artık okumadığım kitapları gönderebilirim. Çünkü onlar zaten hep aklımda kalacak.” (Akal, 2024, s. 26)
Bazı okurlar kitap okuma günlüğü tutarlar.	“Yolladığı kitapların adlarını defterine yazmıştı. Böylece onları hiç unutmayacaktı.” (Akal, 2024, s. 52)

Tablo 44 (Devamı)

Bazı okurlar sık sık kitap alırlar.	“Hiç kuşkusuz o raflar da çok kısa zamanda tıka basa dolacaktı.” (Akal, 2024, s. 55)
-------------------------------------	--

Tablo 44’e göre Kitaplarım Yer Yok adlı eserde okura ilişkin 5 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okurların kitaplara ilişkin kavramları bilmeleri gerektiği, bazı okurların sık sık kitap aldığı, okunanların okurun hafızasında yer ettiği ifade edilmiştir. Kitaplar konusunda bilgili olmak, hayranlık uyandırıcı bir durum olarak betimlenmiştir. Bu bağlamda okurluk yüceltilmiştir.

Kerem bir kitapseverdir. Okumayı öğrenmeden evvel kitaplardaki resimlerden öyküler üreterek onları çevresine anlatmaktadır. Dağınık bir karakteri olduğundan kitapları da eve dağılmış durumdadır. Çok sayıda ve çeşitli konularda kitabı bulunmaktadır.

Babası antrenör olan çocuk, kitapların künye bilgilerinden bihaber bir okur olarak betimlenir.

4.11.3. “Kitaplarım Yer Yok” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 45. “Kitaplarım Yer Yok” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Her kitap farklı bir hikâye barındırır.	“Okumayı öğrenince her kitapta farklı öyküler olduğunu keşfetti.” (Akal, 2024, s. 6)
Kitap sevgisi memnuniyetle karşılanan bir sevgidir.	“Anne ve babası, Kerem’in kitap sevgisinden çok memnundu.” (Akal, 2024, s. 6)
Kitaplar dağılabilir.	“Evin sağına soluna dağılmış o kadar çok kitap vardı ki...” (Akal, 2024, s. 13)
Kitaba ilişkin bilgiler künye sayfasında mevcuttur.	“Her kitapta künye sayfası vardır. Orada bütün bilgiler yazar.” (Akal, 2024, s. 25)
Kitaplar çeşitli konulardadır.	“Dinozorlar, gökyüzü ve uzayla ilgili olanları ayırdı. Ağaç masallarını, canavar öykülerini birbirinden ayırdı.” (Akal, 2024, s. 40)

Tablo 45 (Devamı)

Kitaba ihtiyacı olan okullar bulunmaktadır. Okuduğumuz kitapları başkalarının da okuması için paylaşabiliriz.	“Neden artık okumadıklarını ayırıp kitaba ihtiyacı olan okullara göndermiyorsun?” (Akal, 2024, s. 45) “Kerem’in öğretmeninden, kitapları olmayan bir köy okulunun adresini aldılar.” (Akal, 2024, s. 50)
Bazı kitaplar insan ömründe yalnızca belli bir dönem okunur, sonra okunmaz.	“Küçükken öyküsünü dinlediğim ya da sadece resimlerine baktıklarım da var. Artık onları okumuyorum.” (Akal, 2024, s. 46)
Kitapları sevmenin sebebi vardır.	“Her birine, o kitabı neden sevdiğini yazdı.” (Akal, 2024, s. 48)
Kitaplar mutluluk verir. Kitapları paylaşmak mutluluk verir.	“Çocukların ne çok sevineceğini düşündükçe Kerem’in de mutluluktan içi içine sığmıyordu.” (Akal, 2024, s. 51)
Kitaplar doğum günü hediyesi olabilir.	“Kitaplarını başka çocuklara yolladığını bilen herkes ona yeni kitaplar getirmişti.” (Akal, 2024, s. 53)

Tablo 45’e göre Kitaplarımın Yer Yok adlı eserde kitaba ilişkin 12 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde her kitabın farklı bir hikâyesi olduğu, kitapların çeşitli konularda yazılabileceği, kitapların doğum günü hediyesi olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Eserde Kerem’in kitap sevgisini ailesinin memnuniyetle karşıladığı sunulmuş, böylece kitap sevgisinin olumlu ve memnuniyet uyandırıcı bir his olduğu betimlenmiştir. Kitap sevgisinin nedenleri olduğuna dikkat çekilmiştir.

Kitaplar mutlulukla ilişkilendirilmiş, kitapların mutluluk verdiği düşüncesi işlenmiştir. Okunan kitapların başkalarının da okuması için paylaşılabilirliği vurgulanmış, bu paylaşımın da mutluluk kaynağı olduğu belirtilmiştir.

Eserdeki sunuluş biçimlerinden 2’sinde olumsuzluk tespit edilmiştir. Eserde küçükken okunan kitapların yaş ilerledikçe okunmadığı aktarılırken dolaylı olarak çocuk edebiyatı eserleri yalnızca çocuk okurlara indirgenmiştir. Kitaba ihtiyacı olan okullar olduğu belirtilmiştir, bu durum Türkiye’nin okuma kültürü açısından olumsuzluk ve eksiklik olarak yorumlanabilir.

4.11.4. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 46. “Kitaplarıma Yer Yok” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplıklar kitaplar içindir.	“Odandaki kitaplığa oyuncaklarını değil, kitaplarını koymalısın.” (Akal, 2024, s. 11) “O raf, kitapların için.” (Akal, 2024, s. 12)
Kütüphanelerde kitaplar konularına göre yerleştirilir.	“Kütüphanelerde kitaplar genellikle konularına göre ayrılır.” (Akal, 2024, s. 39)
Kitaplıklar doğum günü hediyesi olabilir.	“Armağan olarak yeni bir kitaplık almıştı.” (Akal, 2024, s. 55)

Tablo 46’ya göre Kitaplarıma Yer Yok adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 3 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitaplıkların esas kullanım alanının kitapları barındırmak olduğu ve doğum günü hediyesi olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

Kerem kitaplarını kitaplığa önce dikey olarak yerleştirir ve uzun kitaplar rafa sığmaz, akabinde yatay olarak yerleştirir ve böylece uzun kitaplar rafa sığar. İki durumda da raflar tüm kitaplarını almaz. Arkadaşının tavsiyesi üzerine kitaplarını boy sırasına göre yerleştirmeyi dener, yine hedefine ulaşamaz. Farklı arkadaşlarından farklı tavsiyeler alır: Annesi kitapçı olan arkadaşından alfabetik sıralama, babası yazar olan arkadaşından yazar adının baş harfine göre sıralama, teyzesi editör olan arkadaşından yayınevi adına göre sıralama, annesi dekoratör olan arkadaşından renklerine göre sıralama tavsiyeleri gelir. Alfabetik sıralamayı, yazar adlarına göre sıralamayı, çizer adlarına göre sıralamayı, renklerine göre sıralamayı dener ancak kitaplarını kitaplığına sığdıramaz. Öğretmenine danışır, öğretmeni konularına göre sıralamasını ve aralara etiketler de koymasını salık verir ama bu yol da çözüm olmaz. Kitaplarının bir kısmını bir köy okuluna göndererek kitaplarını azaltır, böylelikle kitapları kitaplığına sığar.

4.12. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Kitapların Kahramanı Yazarı: Fidan Çobanoğlu Kaplan Yayın Tarihi: 2023 ISBN: 978-625-7070-55-3 Baskı Sayısı: 3 Sayfa Sayısı: 95 Yayınevi: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	
---	--

Kitabın Özeti:

Ajanların liderleri tarafından yürütülen bir proje doğrultusunda kitaplar yok edilmiş, zaten sıkı okurlar olmayan insanlar, kitaplardan ve okumaktan vazgeçmişlerdir. Liderleri ajanları “Her birine birer yıldız... Güneşe kavrulmayacak kadar uzak, üşümeyecek kadar yakın olan...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 38) vaadi ile ikna etmiştir. Ajanlar insanlıktan çıkarak bitkiye dönüşmüşlerdir. İnsanlar bitkiye dönüşünce bazıları odunlaşmışlar ve yitmişler, bazıları filizlenip ağaç olmuşlardır. Yalnızca Kerem okumaktan vazgeçmemiş ve susuz bir kuyuda kitaplar saklamayı başarmıştır. Ajanlar Kerem’in sakladığı, yakılmayan kitapların peşindedir. Amaçları Kerem’i aralarına katılmaya ikna edip kitapların olmadığı bir dünyada tek tipleşerek yaşamaktır.

Kitapların yok edildiği bir dünyada herhangi bir gündür. Saat 09.33’te Ajan Korkut12, müdürün odasına gelir. Ajan Korkut12 de insanlıktan çıkıp bitkiye dönüşenlerdendir. Müdür, odasında Kerem isimli öğrenci ile beraberdir. Uzun süre boyunca Kerem ile konuşup onu amaçlarına ulaşmak için gerekli bilgiyi vermeye ve aralarına katılmaya ikna etmeye çalışırlar. Onu sorguya çekerler ancak Kerem dirayettlidir, ikna edilememektedir. Bu sorgu sürerken acıkan Müdür, yemekhanenin yolunu tutar. Yemekhanede bacaklarına kramp girer, beli kaskatı kesilir ve kendini yere bırakır. Öğrenciler müdürü önce revire götürürler, reviri kullanışlı hâle

getiremedikleri için de hastaneye götürmeye karar verirler. Bu yolculuk için ambulans değil, bir öğrencinin babasının arabası tercih edilir. Ancak o esnada aracın şoförünü bulamadıkları için aracı ehliyeti ve yol hâkimiyeti olmayan yemekhanenin aşçısı kullanır. Yolculuk esnasında araç refüje çarpar. Müdür kazadan sonra kısa bir baygınlık geçirir, öğrenci ve aşçı iyidir ama aşçı kazadan sonra kaçıp gitmiştir. Kaza yaptıkları yerde öğrenci, müdüre bir kuyu gösterir. Öğrenci müdürün elini kolunu bağlar ve arkadaşı Kerem'i ajanlardan kurtarmak için yardımcı olmasını talep eder. Susuz kalıp kök salmayı yani bitkiye dönüşmeyi istemeyen, insan olarak kalmak isteyen müdür Yağız'ın teklifini kabul eder. Kerem, Yağız ve müdür kitapları kurtarmak için çabalayacaktır.

Kerem, diğer ajanları alt ettiği gibi Ajan Korkut12'yi de alt eder. Kerem'in 11 ajana hiçbir zararı olmamış, aslında onlar kendi kendilerini yok etmişlerdir. Yağız ve müdür okula dönerler. Ajani alt eden Kerem ile buluşurlar. Gelişmeleri öğrendikten sonra Yağız'ın müdüre önceden göstermiş olduğu kuyuya gelirler. Oraya vardıklarında Kerem ile Yağız kitaplara kavuşmak için kuyuya koşarak giderler. Diğer ajanlar odunlaşıp yittiği için tek kalan liderleri, kuyuya intikal eder. Kökleri çıktığı için araçta bekleyen müdürle mücadele ederek onu alt eder. İki dost kitapları sakladıkları eski ve susuz kuyuya inerler. Kerem ile Yağız, kuyudaki kitapları iki çuvala doldurur. İkili, ajanların liderinin peşinde olduğunu anlar ve kuyudan çıkıp bir kayanın ardına saklanarak onu izler. Ajanların lideri kitaplar için kuyuya indiğinde bu iki arkadaş kuyunun kapağını kapatırlar. Böylece onu alt ederler. Müdürün kök ayaklarını toprağa gömüp can suyu dökerler. Odunlaşıp yitmesindense ağaç olmasını dilerler. İki arkadaş okula tekrar gelirler, her birine yetmese de öğrencilere birer kitap verirler. Okulun toplantı salonuna girerler, insanların bitkiye dönüşmemesi için, odunlaşmaması için, insanlığı korumak için okumaya başlarlar ve günlerce durmadan okurlar. Ailesine kavuşan çocuklar da olur kavuşamayanlar da... Müdür ise filizlenmiştir.

4.12.1. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 47. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumaya doyum olmaz.	“Annem yorgun argın eve gelir, karnımızı doyurduktan, evin bir türlü bitmeyen işlerini hafifletmeye çalıştıktan sonra, günün...”

Tablo 47 (Devamı)

	... yorgunluğunu sardunyalara dolu o mini minnacık bahçede bir bardak demli çayla atıverirdi. Bir elinde çayı, diğerinde kitabı... Sanki hep o bahçede yaşadı. Belli ki yaşadığını anladığı tek yerdi orası. Taze çayı eksik olmazdı elinden, diğerinde okumaya doymadığı kitapları.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 9)
Okumak çok yönlü yaşantı sağlar.	“Jules Verne’in Yirminci Yüzyılda Paris adlı kitabını bitirince kitabı saatlerce göğsüne bastırmış, hiç kıpırdamadan öylece uzanmıştı çimlerin üzerine. ... <i>Bu kitap iyi geldi bana. Gözlerimi kapatıp hiç görmediğim Paris’te dolaştım durdum.</i> ” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 9)
Bazen okumak tek çaredir.	“Tek çareleri kitap okumaktı. Yoksa onlara dönüşecekti her biri.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 12)
Okumak sıkıntılardan uzaklaştırır.	“O suratsız ajanı, yıllarca aynı havayı soluduğu arkadaşlarını, hatta çok sevgili babasıyla annesini bir an olsun unutabilmek için <i>Pal Sokağı Çocukları</i> ’ndan birkaç satır okumak isterdi.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 25)
Kitap okumak tarihe karışabilir.	“Bu tür saçmalıklar artık eskide kaldı, tarih oldu diyorlar ya işte öyle bir şey geldi kitapların da okuyanların da başına... ... Ne oldu da herkes vazgeçti bu okuma sevdasından, kitaplardan? Ne olacak! Efendimizin vadettiği o güzel hediye hayır diyemediler” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 32). “Hem biz yakmasak da zaten yıllardır açılmıyordu sayfaları...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 32)
Okumamanın olumsuz sonuçları olabilir.	“Tek bir kitabın olmadığı bir dünya hayal ediyorlardı. ... Düşünmeyi gerektirecek, üretmeyi sağlayacak, hayal kurduracak herhangi bir şeye ihtiyaçları yoktu. Tektipleşmek! İşte...

Tablo 47 (Devamı)

	...istedikleri buydu.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 35).
Okur kendini kitaba kaptırabilir.	“Bir çırpıda okumak istercesine kaptırmıştı kendini, bir saniye olsun ayırmak istemiyordu gözlerini.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 84)
Kitap kahramanları okurunun yanındadır.	“Nemecek’le tanışmanı istiyorum. Bir kitap kahramanı olarak hep yanımdaydı, biliyorsun.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 92)
Okuma eylemi kolektif yapılabilir.	“Günlerce, sadece okudular.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 95)
Okuma eylemi uzun sürebilir.	“Kerem susmak, yorulmak bilmiyordu, durmadan okuyordu. Yağız da öyle. Sadece su içmek ve bir şeyler atıştırmak için okumaya ara veriyorlardı.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 95)
Bazı kitaplar defalarca okunabilir.	“Onlar koruyabildikleri son kitabı 38. kez okurken...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 95)

Tablo 47’ye göre Kitapların Kahramanı adlı eserde okuma eylemine ilişkin 11 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okuma eylemi; sakinleştiren, dinlendiren, doyumsuz bir zevk olarak betimlenmiştir. Okumak, okuruna farklı dünyalar sunan, çok yönlü yaşantı sağlayan bir araç olarak sunulmuştur. Okumanın sıkıntılardan uzaklaştıran yönüne değinilmiş, okumanın bazen tek çare olduğu vurgulanmıştır. Okumanın kolektif olarak da yapılabilen ve uzun sürebilen bir eylem olduğu ifade edilmiştir. Kitap kahramanlarının okurunu destekleyen yönünden bahsedilmiştir.

Eserde kitaba ilişkin olumsuz sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Çoğu insanda okuma kültürünün gelişmemiş olduğu, bunun sonucunda kitap okumaktan vazgeçildiği, kitap okumanın tarihe karıştığı bir dünya sunulmuştur. Eserde okumak; düşünmek, üretmek, hayal kurmakla özdeşleştirilmiştir. Okumama durumunda insanların bunlardan yoksun kalarak olumsuz sonuçlarla karşılaşacağı, tek tipleşecekleri ifade edilmiştir. Bu yolla okumanın, insanlarda çeşitlilik sağlayan bir yönü olduğu yorumlanmıştır.

İnsanların bitkiye dönüşmemesinin tek koşulu okumaktır. Bu bağlamda okumak insanlığı koruyan bir çare olarak betimlenmiştir.

4.12.2. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 48. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okur kitap kahramanlarına öykünebilir.	“Neymiş, Nemecek kadar cesur olmalıymış. Zırvalıyor işte!” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 7) “Çimlerin üzerindeki kitapların sayfaları açılıyor, sayfalar açıldıkça adımlar atılıyor, kitap kahramanları çıkıyor içlerinden, çıkıp az önce çimlerde keyifle onların maceralarını okuyan çocukların yerini alıyorlar.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 74)
Okur bazı okuduklarını unutmak ister.	<i>“Okuyup bitirdiğim her kitaptan sonra böyle uzanıp düşünmeyi, sayfaları gözümde canlandırmayı severim bilirsin. Fahrenheit 451’den sonra yapamamıştım ama bunu. Bir an önce unutmak istemiştin okuduklarımız.”</i> (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 9)
Okur okumaktan vazgeçmez.	“Nasıl oluyor da vazgeçmiyor okumaktan?” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 32)
Okurun kitaplara bakışı değişebilir. Kitaba düşman olanlar vardır.	“Bir zamanlar kitap kurdu olan sen, şimdi kitap düşmanı olduysan, şaşacak bir şey kaldı mı bilmem...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 33)
Okur, kitap kahramanlarıyla tanışmak için heveslenebilir.	“Nemecek’le tanışmak için can atıyorum.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 83)

Tablo 48’e göre Kitapların Kahramanı adlı eserde okura ilişkin 6 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okur-kitap kahramanları ilişkisi ele alınmış, bu bağlamda okurun kitap kahramanlarına öykünebileceği, bir öykü kahramanı gibi davranışlar sergileyebileceği anlatılmıştır. Okumanın okur için vazgeçilmez bir eylem olduğu, okurun okumaya tutkun olduğu ifade edilmiştir.

Okurun olumsuz hisler deneyimleten kitapları unutmak isteyebileceği ifade edilmiştir. Bu bağlamda okuru rahatsız edici içeriklere sahip kitapların da varlığı ifade edilmiştir. Okurun zaman içinde kitaplara olan bakışının değişebileceği ifade edilmiş, bu bağlamda bir zamanlar kitap kurdu olan birinin sonrasında kitaplara düşman

olabileceği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda kitaplar bir düşman olarak sunulmuştur. Bu anlamda olumsuzluğa yer verilmiştir.

Kerem sıkı bir okur değildir ama kitapsız bir dünyada yaşamayı istememektir. Yağız da kitapsız bir dünyada yaşamayı istememektedir. Kitapta insanların çoğunluğunun sıkı okur olmadıkları betimlenmiştir.

4.12.3. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 49. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplara zarar verenler olabilir.	“Yaktığım o kitapların dumanıyla başladı her şey.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 4) “Kitapların yok olmasından sana ne! Sanki çok okuyordun da!” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 6) “Kitap başta olmak üzere her türlü basılı yayın yok edilmişti.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 25) “Kitaplarımızı elimizden aldılar. Tek tek yok ettiler tarihimizi, hayal gücümüzü, roman kahramanlarını...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 69)
Kitapların insan hayatında önemli bir yeri vardır.	“Kitaplar olmasaydı ne yapardım bilmiyorum.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 10) “İnsanın geçmişini, anılarını, kültürünü, edebiyatını, sevgisini, ruhunu elinden alınca geriye ne kalır?” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 69)
Kitaplar küçümsenebilir.	“Neymiş: ‘Kitaplar kıymetliymiş, okumak gibisi yokmuş...’ Hah...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 32) “Tüm o kitapları yazanlar boşuna yazmış, basanlar boşuna basmış. Daha da fecisi: Okumak için bu kitapları alanlar olmuş!” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 32)
Kitaplar bir düşman olarak görülebilir.	“Tabii bu birlikteliğin asıl amacı Kerem’in aralarına katılmasını sağlayıp sonrasında kitapları alaşağı etmekti. Hem de sonsuza dek!” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 35)

Tablo 49 (Devamı)

	“Evin hanımı toztutucu dediği, kitap-defter dağınıklığının sonu geldi diyerek...” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 37)
Kitaplar yakılabilir.	“Ev bomboştur. Tüm o kitap kahramanları zaten zar zor tutundukları raflardan tek tek indirilmiş, evden atılmış, üstelik yakılmışlardı.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 37) “Çöp bidonları kitaplardan arta kalan küllerle dolup taşmıştı. Hafif bir esintiyle kahramanlar, mekânlar, zaman birbirine karışmış uçuşuyordu.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 46)

Tablo 49’a göre Kitapların Kahramanı adlı eserde okuma eylemine ilişkin 5 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitapların insan hayatında önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır.

Eserdeki sunuluş biçimlerinden 4’ünde olumsuzluk belirlenmiştir. Eserde kitaplar, tarih ve hayal gücü ile ilişkilendirilmiş, insanları bunlardan mahrum bırakmak için kitaplara zarar verenler olduğu ifade edilmiştir. Hatta kitapların yakılma raddesine geldiğine dikkat çekilmiştir. Kitapların küçümsenmesine, toz tutucu ve dağınıklık sebebi olarak görülmesine, bir düşman olarak bilinmesine yer verilerek kitaba ilişkin olumsuz sunuluş biçimlerine yer verilmiştir.

4.12.4. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 50. “Kitapların Kahramanı” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

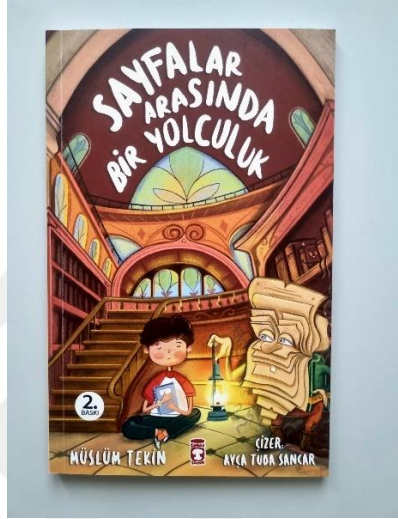
İleti	Sunuluş Biçimi
Kütüphane yaşam alanı olabilir.	“Toplandıkları merkez kütüphanenin büyük salonunda beraber yaşıyorlardı.” (Çobanoğlu Kaplan, 2023, s. 34)

Tablo 50’ye göre Kitapların Kahramanı adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 1 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kütüphane bir yaşam alanı olarak betimlenmiştir.

Okulun toplantı salonu çocukların kitap okuduğu bir okuma salonuna dönüşmüştür.

4.13. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Sayfalar Arasında Bir Yolculuk	
Yazarı: Müslüm Tekin	
Yayın Tarihi: 2024	
ISBN: 978-605-08-4839-7	
Baskı Sayısı: 2	
Sayfa Sayısı: 79	
Yayınevi: Timaş Yayınları	

Kitabın Özeti

Bu kitapta kitaplar kişileştirilmiştir. Şehir kütüphanesinde yer alan fiziksel ve içerik olarak ağır olan eski bir kitap “Bilge Kitap” olarak adlandırılmıştır. Genç bir okur bir gün bu kitapla çalışır, sonrasında kitabı kendi rafına bırakmayıp çocuk kitaplarının arasına yerleştirir. Bu kitabın yerinin değiştirilmesi bir süre kimse tarafından fark edilmez ve orada kalır. Bu esnada kütüphanenin çocuk bölümünden sorumlu memuru emekli olur, yerine yeni bir memur gelir.

Kitapsever bir çocuk olan Ediz, bir gün kütüphaneye gelir. Normalde kitapları detaylıca incelemesine karşın o gün kitaplara uzaktan bakar ve kitaplıkların arasına oturur. Bir süre bekler ve rafa bir defter bırakarak oradan ayrılır. Kitaplar defterle tanışır. Defter eskiden bir defter olduğunu ancak içine hikâye yazıldığı için artık bir kitaba dönüştüğünü beyan eder. Kendisini el yazması bir kitap olarak değerlendirebileceklerini ifade eder ve onlara varlığını kitap olarak kabul ettirir. Ediz’in kaleme aldığı bu kitap okurlarını beklemeye başlar... Bu kitap başından geçenleri şu şekilde anlatır: Ediz küçüklüğünde, daha okula başlamadan önce kuşlara çok ilgi duymış. Ediz’in bir kitapta kuş resmi görmesi ve kitaplar aracılığıyla kuş

resimlerine dokunabildiğini deneyimlemesi üzerine ilgisi kuşlardan kitaplara yönelmiş. Ailesi de onun okuma sevgisine kitaplar alıp kitaplık oluşturmasını yardım ederek ve ona kitaplar okuyarak destek vermişler. Kitaplarla yakın bir ilişki kuran Ediz kendi kendine okumayı ve yazmayı öğrenmiştir. Çok sayıda kitap okumuştur. Kitapların yazarlarına dikkat etmeye başladığı gün yazar olmaya karar vermiştir. Ediz gayret ederek kitabını yazmış ve hayaline kavuşmuştur. Ediz yazdığı kitabı öğretmenine incelettiğinde öğretmeni yazım yanlışlarını düzeltmesini önermiştir. Ailesi de kitabına karşı ilgisiz davranmıştır. Onun bu hevesine olumsuz bakmışlardır çünkü derslerini ihmal etmesinden korkmuşlardır. Ediz yazar olmayı dilerken ailesi doktor olmasını dilemektedir. Ailesi ile çatışma yaşarlar. Ediz, çevresi tarafından okunmadığı ve değer görmediği için kitabını kütüphanedeki çocuk bölümüne bırakmıştır.

Zaman geçer, kütüphane memuru bir gün bu kitabı fark eder. Keyifle okur ve akabinde kitabın kütüphane kaydını tamamlar. O gün gelen bir kız çocuğu kitabı ödünç alır. Böylelikle kitabın farklı kişilerce sürekli ödünç alındığı bir süreç başlar. Kitap, okurları tarafından çok beğenilir. Bir gün kütüphaneye gelen bir adam küçük kitabı üç kere baştan sona okur ve yazarıyla tanışmak ister. Editör olan bu adam, kitabın basılmasını teklif eder. Ediz kitabının tüm kütüphanelerde olması koşuluyla kitabının basılmasını kabul eder.

Ediz'in kitabın yayımlanmasını kabul etmesinin ardından yazmış olduğu kitap okura sunulur. Kitabının ismi “Güneşi Kurtarma Günü”dür. Anne alt başlıklı yazıda kendisinin kitaplarla olan ilişkisini, okuma yazma öğrenme sürecini, kitap yazma hedefini konu alan hikâyesini Selim isimli karakter üzerinden işler. Yine aynı kitabın Güneşi Kurtarma Günü alt başlıklı yazısında güneş tutulmasının yanlış anlaşılması konu edilir. Kuşlara Dokunmak alt başlıklı hikâyede ise kendisinin kuşlardan kitaplara yönelen ilgisi konu edilir.

4.13.1. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 51. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Bazı kitaplar defalarca okunabilir.	“Bazen çalışkan, kitap okumayı çok seven bir kız çocuğunun kendisini...”

Tablo 51 (Devamı)

	...alıp götürdüğünü ve onu tekrar tekrar okuduğunu hayal ediyordu.” (Tekin, 2024, s. 19) “Adam kitabı okudu, bitirince bir daha okudu. Tam üç kere baştan sona okudu kitabı.” (Tekin, 2024, s. 57)
Okumayı öğrenmek bir süreçtir.	“Okulun ilk gününde kimse okumayı yazmayı öğrenemezdi. En azından birkaç ay gerekliydi bunun için.” (Tekin, 2024, s. 31)
Ebeveynler çocuklarına kitap okurlar.	“Anne ve babası her gün çeşit çeşit kitaplar okumuş Ediz’e.” (Tekin, 2024, s. 33)
Ebeveynleri kitap okurken çocuklar resimlere bakarlar.	“Ediz de kitaplar okunurken resimleri inceliyormuş.” (Tekin, 2024, s. 33)
İnsan kendi kendine okumayı öğrenebilir.	“Ediz o günden sonra ‘elma’ yazısını, kitaptaki resimleri ve diğer kelimeleri incelemiş ve kendi kendine okumayı öğrenmiş.” (Tekin, 2024, s. 34)
Çok okumak hoş karşılanmayabilir.	“Dersleri kötüye gidecek diye korkuyoruz. Ödev yaptıktan sonra kitap okuyor, hatta yazmaya başlamış. Okumasın demiyoruz ama sınavlardan sonra okusun.” (Tekin, 2024, s. 45)
Okumak çok yönlü yaşantı sağlar.	“Her bir kelimeyi sanki kendisi yazmamış gibi, sanki bir sırrı okuyormuş gibi, çok sevdiği birinden ayrılıyormuş gibi son kez okudu beni.” (Tekin, 2024, s. 48) “Memur bazen gülümsüyor, bazen şaşırıyor, bazen hüzünleniyordu. Hangi duyguyu yaşarsa yaşasın elindeki kitaptan büyük bir zevk aldığı her hâlimden anlaşılıyordu.” (Tekin, 2024, s. 52-54)

Tablo 51’e göre Sayfalar Arasında Bir Yolculuk adlı eserde okuma eylemine ilişkin 7 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okumak, öğrenmesi süreç gerektiren bir beceri olarak betimlenmiştir. Bu beceriyi bireyin kendi kendine öğrenmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bazı kitapların defalarca okunduğu belirtilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına her gün kitap okuduğu ifade edilmiş, okumak aileyi

birleştiren bir unsur olarak yorumlanmıştır. Okumak gülümsetir, şaşırtır, hüzünlendirir; velhasıl okumak çok yönlü yaşantı sağlar. Okumanın hüzünlendiren yönüne değinilerek olumsuz bir iletiye yer verilmiştir.

Eserde günlük işleri aksatma yönü gerekçe gösterilerek çok okumaya karşı olumsuz bir bakış ortaya konmuştur.

4.13.2. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 52. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okurun kitaplara zarar vermemesi gerekir.	“İki haftada bir gelir, bir sürü kitap alır, kitapları incitmeden okuyup geri getirirdi.” (Tekin, 2024, s. 10)
Okur okuyacağı kitabı inceler.	“Genellikle bir sürü kitabı eline alır, evirir çevirir, arka kapağını okur, hızlıca içine göz atardı.” (Tekin, 2024, s. 10)
Kitabı okur değerlendirir.	“İyi ya da kötü, özgün ya da değil, herkes kitap yazabilirdi. O kitabın özgün ya da iyi olduğuna sadece okur karar verebilirdi.” (Tekin, 2024, s. 17)
Okur, kitaplara kurduğu etkileşimden keyif alır.	“Kitaplardan keyif aldığı her hâlimden belliydi.” (Tekin, 2024, s. 26)
Okur çok okur.	“Ediz daha okula başlamadan anne ve babası ona çok kitap okumuş. Ediz okumayı öğrendikten sonra kendisi de buna devam etmiş. Elinden kitap düşmüyormuş.” (Tekin, 2024, s. 37)
Okur kitapları aşırı derecede benimseyebilir.	“Büyüyünce ne olacaksın diye soranlara ‘Kitap olacağım!’ diye cevap veriyormuş.” (Tekin, 2024, s. 37)
Çocuk okurlar okudukları kitapların yazarlarına dikkat etmeyebilirler.	“Şimdiye kadar çok kitap okumuş ama okuduklarının yazarlarına dikkat etmemiş.” (Tekin, 2024, s. 37)
Okurun sevdiği yazarlar olabilir.	“Sevdiği kitaplara tekrardan bakmış, bazılarının yazarları ortakmış.” (Tekin, 2024, s. 38)

Tablo 52 (Devamı)

Yazım yanlışları okurun gözüne bataabilir.	“Öğretmeninin, yazdığı kitabı değil de içindeki küçük bir hatayı görmesine kırılmıştı.” (Tekin, 2024, s. 44)
--	--

Tablo 52’ye göre Sayfalar Arasında Bir Yolculuk adlı eserde okura ilişkin 9 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okurun kitaplara zarar vermemesi gerektiği vurgulanmıştır. Okur; çok okuyan ve kitaplarla olan etkileşiminden keyif alan kişi olarak betimlenmiştir.

Herkesin kitap yazmasının mümkün olduğu, bunun sonucunda iyi-kötü kitapların var olduğu ancak kitabın niteliğinin yalnızca okur tarafından belirlenebileceği belirtilmiştir.

Okurun kitapları aşırı derecede benimseyebileceği iletisi, büyüyünce kitap olmak isteyen bir çocuk okur örneği üzerinden sunulmuş, böylelikle okura ilişkin olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

Ediz iki haftada bir kütüphaneye gelip çokça kitap ödünç alan ve aldığı kitaplara zarar vermeden okuyan bir kitapseverdir.

Çocuk bölümünden sorumlu kütüphane memuru, her gün mutlaka bir çocuk kitabı okuyan bir okur olarak betimlenmiştir. Buradan memurun işini benimsediği ve çocuk edebiyatı eserlerinin yetişkinlerce de okunabileceği yorumları yapılabilir.

4.13.3. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 53. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar konuşabilir.	“Kitaplar kimsenin olmadığı koridorlarda fısıldaıyor, bugün işe başlayacak olan memuru merak ediyorlardı.” (Tekin, 2024, s. 5) “Yetişkinler için yazılmış eski bir bilimsel kitap, yerinde duramayan çocuk kitaplarına sessiz olmalarını söylüyordu.” (Tekin, 2024, s. 5)
Kitaplar okunmayı bekler.	“Tüm kitaplar sessizleşti, arkalarına yaslandı ve birilerinin gelip de bir süreliğine onları almasını beklemeye başladı.” (Tekin, 2024, s. 9) “Ediz’in geldiğini gören tüm kitaplar kendine çekidüzen verdi.” (Tekin, 2024, s. 10)

Tablo 53 (Devamı)

	“Sen bir kitapsın. Okunman, anlaşılman gerek.” (Tekin, 2024, s. 50)
Kitaplara zarar verenler olabilir.	“Geçen yıl yaramaz çocuğun teki gelmişti de kimsenin görmediği bir anda yere oturup kitaplardan birinin kapağını yırtmıştı.” (Tekin, 2024, s. 11)
Kitapların kanunu vardır.	“Bu yaptıkları 1500 yıllık kitap kanununa aykırıydı. Hiçbir kitap herhangi bir insanın yanında hareket edemezdi.” (Tekin, 2024, s. 12)
Bir defter kitaba dönüşebilir.	“Dediğim gibi ben bir defterdim. Sonra sayfalarım bir hikâye yazdılar ve kitaba dönüştüm.” (Tekin, 2024, s. 15)
Kitaplar matbaada üretilir.	“Kitap matbaada basılır, kalemle deftere yazılmaz.” (Tekin, 2024, s. 15)
El yazmaları kıymetlidir.	“Eskiden baskı makinelerinin olmadığı yıllarda kitaplar elle yazılıyordu ve bu kitaplar çok kıymetliydi.” (Tekin, 2024, s. 15)
Çocuk kitapları yetişkinler tarafından yazılır.	“Bütün çocuk kitaplarını koca koca insanlar yazmıştı. Ne de olsa çocukların ne okuması gerektiğine yetişkinler karar vermeliydi. Bu yüzden de büyükler yazmalıydı çocuk kitabını.” (Tekin, 2024, s. 16)
Herkes kitap yazabilir. Çocuklar da kitap yazabilir.	“İyi ya da kötü, özgün ya da değil, herkes kitap yazabilirdi.” (Tekin, 2024, s. 17)
Kitaplar okurlarınca anlaşılacak ister.	“Bütün kitaplar kız çocuğu tarafından seçilmek, okunmak ve en önemlisi de anlaşılacak istiyordu.” (Tekin, 2024, s. 20)
Kitaplar çok sayıda basılır.	“Kitapların yüzlerce kopyası diğer kitaplıklarda, kütüphanelerde çocuklara ulaşıyordu.” (Tekin, 2024, s. 21)

Tablo 53 (Devamı)

Kitaplar insanlara dosttur.	“Hepsi de bir çocukla arkadaş olmayı, o uyurken başucunda uyumayı isterdi.” (Tekin, 2024, s. 29) “En büyük dostu kitaplardır.” (Tekin, 2024, s. 37)
Bazı kitaplar popülerdir.	“Tüm dünyada en çok satanlar listesine bile girmişti ama bu başka kopyası olmayan eski defter parçası birdenbire kitaplığın en popüler kitabı olmuştu.” (Tekin, 2024, s. 40) “Bir çocuğun elinden çıktığı her hâlimden belli olan bu kitap şehrin gözdesi olmuştu.” (Tekin, 2024, s. 56)
Kitaplara karşı ilgisizlik gözlemlenebilir.	“Üstelik sadece öğretmeni de değil, anne ve babası da benzer bir ilgisizlikle kapağımın önüne arkasına bakıp Ediz’e geri verdiler.” (Tekin, 2024, s. 44)
Çocuk kitapları çocuklara hitap eder.	“Onlar da çocuk kitabı oldukları için çocukların dünyasına daha yakındılar.” (Tekin, 2024, s. 44)
Kitapları sevmenin sebebi vardır.	“Bana kitapları sevdiren anneme, babama ve minik kuşa...” (Tekin, 2024, s. 44)
Bazı kitaplar uykusuz bırakır.	“El fenerini açıp yorganın altına girdi. Bazı geceler saat çok geç olmasına rağmen Ediz elindeki kitabı bitirmeden uyumak istemezdi. O gecelerde bu küçük feneri alıp yorganın altına girer, onun ışığında kitabı bitirirdi.” (Tekin, 2024, s. 48)
Kitapların hem başı hem sonu vardır.	“Tüm kitapların bir başı bir de sonu vardır.” (Tekin, 2024, s. 51)
Bazı kitaplar uğur getirir.	“Küçük kitap herkese uğurlu gelmişti.” (Tekin, 2024, s. 56)

Tablo 53’e göre Sayfalar Arasında Bir Yolculuk adlı eserde kitaba ilişkin 20 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitaplar kişileştirilmiş ve konuşturulmuştur. Fısıldaşmalarına, merak etmelerine, deneyim sahibi olmalarına yer verilmiştir. Fiziksel ve içerik olarak ağır olan, deneyim sahibi olan kitap “Bilge Kitap” olarak isimlendirilmiştir. Kitap sevgisinin nedenleri olduğuna dikkat çekilmiştir. Kitap;

okunmayı ve anlaşılmayı bekleyen, insanlara dost bir varlık olarak betimlenmiştir. Çocukların kitap yazabileceği ifade edilmiştir. Çocuk edebiyatı eserlerinin, çocukların dünyasına daha yakın oldukları ifade edilmiştir. Ne okunması konusunda karar vericinin yetişkinler olduğu öne sürülerek çocuk edebiyatı eserlerini yetişkinlerin yazdığına dikkat çekilmiştir.

Sunuluş biçimlerinden 3'ünde olumsuz ileti tespit edilmiştir. Kitaplara karşı ilgisizlik gözlemlenebileceğine, kitaplara zarar verenlerin olduğuna yer verilmiştir. Herkesin kitap yazabileceği görüşü öne sürülmüş, yazarlık donanımları göz ardı edilerek yazarlık alelade bir iş olarak sunulmuştur.

4.13.4. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 54. “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okurun kütüphanede kitabın yerini değiştirmesi şaşırtıcıdır.	“Koskoca kitapla saatlerce çalışacak kadar çalışkan ama kitabı aldığı yere götüremeyecek kadar üşengeç olan genç bir okur, bu kitabı buraya bırakıp gittiğinde herkes çok şaşırmıştı.” (Tekin, 2024, s. 7)
Kütüphanede memurlar çalışır.	“Memurların bilgisayar başında işi çok olur, gelen kitapları ve ziyaretçileri kaydederler. Buraya sadece vakit buldukça gelirler.” (Tekin, 2024, s. 9) “Her gün kitapların arasında dolaşıyor, tozlanan yerleri temizliyordu. Her gün mutlaka bir çocuk kitabı seçip onu okuyordu. Kütüphaneye gelen çocuklarla sohbet ederek onlara ilgilerine göre kitaplar öneriyordu.” (Tekin, 2024, s. 20)
Kütüphane sakin bir yerdir.	“Genellikle çok sakin olurdu zaten kütüphane. Test çözmeye gelenler de olmasa kimse görünmezdi etrafta. Hele sıcak yaz günleri, kitaplar tamamen uyuklayarak geçirirdi zamanlarını.” (Tekin, 2024, s. 9-10)
Kitaplıklar kitap içindir.	“Burası bir kitaplıktı ve defterlere yer yoktu.” (Tekin, 2024, s. 13)

Tablo 54 (Devamı)

Kütüphanenin kitapları etiketlenir.	“Buraya gelen tüm kitaplara yapıldı bu işlem. Kitabın kütüphaneye kaydı yapılmıştı.” (Tekin, 2024, s. 54)
Bazı kitaplar kütüphaneden sıklıkla ödünç alınır.	“Bir hafta sonra kütüphaneye geldiği gün başkasına gitti. Sonra yine ve sonra yine...” (Tekin, 2024, s. 55)
Kütüphane kitapları belli bir süre için ödünç verilir.	“Normalde kitaplar bir ya da iki haftalık verilirken küçük kitap sadece üç günlüğüne veriliyordu.” (Tekin, 2024, s. 56)
Kitabının kütüphanelerde yer alması, bir yazar için arzu edilen bir durumdur.	“Kitabın basılmasını çok isterim ama bir şartla: Kitabım tüm kütüphanelerde olacak.” (Tekin, 2024, s. 60)
Küçük çocuklar için kitaplık tehlikeli olabilir.	“Bir pazar günü sen dokunma diye çeşitli önlemler aldığımız kitaplıktan bir dergi kaçırmıştın.” (Tekin, 2024, s. 79)

Tablo 54’e göre Sayfalar Arasında Bir Yolculuk adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 9 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Okurun kütüphanede raftan aldığı kitabı sonrasında yerine koymaması üşengeçlik olarak yorumlanmış ve bu durum şaşırtıcı bir durum olarak sunulmuştur. Kütüphanede çalışan memurlar; bilgisayara kitapları ve ziyaretçileri kaydeden, kitaplardaki tozları alan, kitap okuyan ve ziyaretçilere onların ilgilerine göre kitaplar öneren kişiler olarak betimlenmiştir. Kütüphane sakin bir mekân olarak betimlenmiştir. Kitaplıkların esas kullanım alanının kitapları barındırmak olduğu ifade edilmiştir. Kitaplıkların küçük çocuklar için tehlikeli bir yönü olduğu ifade edilerek olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

Şehir kütüphanesinde görevliler bulunur. Emekli olan bir memurun yerine yeni bir memur işe başlar. Kütüphanede çocuk kitapları bölümü bulunmaktadır ve bu bölümden sorumlu bir görevli bulunmaktadır. Emekli olan memur bu bölümden sorumlu olduğu için yerine gelen memur da bu bölümden sorumlu olur.

Kütüphanede çocuk kitapları için ve eski kitaplar için ayrılmış raflar bulunur. Kütüphane sabahları kitaplığın en başındaki kitaba güneş ışığı değdiğinde açılmaktadır.

Ediz'in odasında bir kitaplığı vardır. Ediz'in okulunda rengârenk oturma yerleri ve farklı biçimlerde üretilmiş kitaplıkları bulunan bir kütüphane vardır.

4.14. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap	
Yazarı: Figen Yaman Coşar	
Yayın Tarihi: 2023	
ISBN: 978-975-17-5722-7	
Baskı Sayısı: 1	
Sayfa Sayısı: 36	
Yayınevi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı	

Kitabın Özeti:

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından Okuma Kültürü Mekânları: Çocuk Kitapları Seti (7 Kitap) başlığı altında bir kitap dizisi hazırlanmıştır. Okurları kitaplarla buluşturan mekânları konu edinen bu kitaplar şunlardır:

- Bir Yayınevi Macerası: Kebikeç ile Karşılaşan Kitap Kurdu
- Bir Kitabevi Macerası: Vişne Suyu
- Bir Kütüphane Macerası: Tam Bana Göre
- Bir Matbaa Macerası: Cem Yaka
- Bir Sahaf Macerası: Vitrindeki Kedi
- Bir Yazar Macerası: Maranda Kevi
- Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap

Bu çalışmada bu kitap dizisinden Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap incelenmiştir. Martılı Kitap ilk olarak kitap fuarında satışa sunulur. Matbaadan henüz

çıkılmıştır. İlk kez bir kitap fuarında olduğu için heyecanlanmaktadır. O gün yazarı da orada imza günü düzenlemektedir. Fuar açıldığında pek çok okur mekâna giriş yapar. Bir çocuk Martılı Kitap'ı beğenir, arkadaşlarına ve öğretmenine gösterir ve tüm sınıf aynı kitabı alır. Gün bitmeden stanttaki tüm Martılı Kitaplar satın alınmış olur.

Martılı Kitap başka şehirlerdeki fuarlara da katılır, okurlarıyla farklı mekânlarda buluşur. Bir fuarda kıvrıkcık saçlı bir kadın gelir, onu inceler ve satın alıp iş yerine götürür. Çevirmen olan bu kadın çocuklara iyiliğin hikâyesini anlatan bu kitabı tüm dünyaya tanıtmak istemektedir. Yazarından ve yayıncısından izin alır. Verilen emekler sonucunda pek çok dilde yayımlanır. Farklı okurlar kitabın iyilik hikâyesini anlamaktadırlar.

İtalya'nın Bologna şehrinde düzenlenen Çocuk Kitapları Fuarı'nda tüm çevirileri ile birlikte yer alır. Burada yayıncılar tarafından incelenir. Martılı Kitap gidişata göre tüm dünyayı dolaşacaktır.

Kitabın sonunda çevirmen, fuar, imza günü, sözleşme, telif, yayıncı kelimelerinin yer aldığı mini bir sözlük yer almaktadır.

4.14.1. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 55. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okuma eylemi farklı yerlerde gerçekleştirilebilir.	“Okurları onu Karadeniz’de yayla tepelerinde bulutların üzerine çıkardı. Akdeniz’de portakal ağaçlarının gölgesinde çevrildi sayfaları.” (Yaman Coşar, 2023, s. 17)
Not olarak okumak, bir okuma tekniğidir.	“Notlar olarak dikkatlice okudu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 21)

Tablo 55’e göre Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap adlı eserde okuma eylemine ilişkin 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde okuma eyleminin farklı yerlerde gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir.

4.14.2. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 56. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okurlar için imzalı kitaplar başkaca bir anlam taşır.	“Yeni kitabımı yani Martılı Kitap’ı okuyucuları için imzalayacaktı.” (Yaman Coşar, 2023, s. 9)
Kitap fuarlarına farklı profilde okurlar gelirler.	“Aradığı kitabı bir an önce bulmak isteyenler, yeni kitapları merak edenler, hiç bilmediği ama çok sevecekleri bir kitap arayanlar...” (Yaman Coşar, 2023, s. 10)
Okur, yazarların hayranı olabilir.	“Hayran oldukları yazarın imza gününe yetişmeye çalışanlar...” (Yaman Coşar, 2023, s. 10)
Okur kitabı inceler.	“Sayfalarını bir baştan sona, bir sondan başa, bir ortasından sonuna doğru çevirdi.” (Yaman Coşar, 2023, s. 20)
Çocuk kitapları yetişkinler tarafından da beğenilebilir.	“Martılı Kitap’ı en az çocuklar kadar sevmiştir.” (Yaman Coşar, 2023, s. 23)
Okurlar farklı profilde olabilir.	“Dünyanın başka yerlerinde okuyucuların görünüşleri, alışkanlıkları, gelenekleri ve bakış açıları farklılıklar gösterebiliyordu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 26)
Okurlarda aynı kitaptan benzer duygular uyanabilir.	“Sevginin, hüznün ve mutluluğun ifadeleri değişmiyordu. Martılı Kitap’ın iki kapağı arasında taşıdığı iyilik hikâyesini herkes anlıyordu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 27)

Tablo 56’ya göre Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap adlı eserde okura ilişkin 7 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde farklı profilde okurların varlığından söz edilmiştir: “Dünyanın başka yerlerinde okuyucuların görünüşleri, alışkanlıkları, gelenekleri ve bakış açıları farklılıklar gösterebiliyordu” (Yaman Coşar, 2023, s. 26). Farklı profilde okurların kitap fuarlarını ziyaret ettikleri ifade edilmiştir.

Okurların aynı kitaptan benzer duygular duyumsayabileceği, çocuk edebiyatı eserlerinin yetişkinler tarafından da beğeni görebileceği ifade edilmiştir.

4.14.3. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 57. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap fuarları okurlarla kitapları buluşturur.	“Martılı Kitap, okurlarıyla ilk kez bir kitap fuarında buluştu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 5)
Kitap fuarları yaygındır.	“Martılı Kitap, o yıl başka şehirlerde de farklı fuarlara katıldı.” (Yaman Coşar, 2023, s. 17)
Kitaplar heyecanlanabilir.	“Kitaplarla ilgili kelimeler tavana kadar yükselip sanki tüm kitapların üzerine heyecan olarak yağıyordu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 8)
Kitaplar endişelenebilir.	“Martılı Kitap ‘Ya kimse beni beğenmezse?’ diye düşünüyor, endişeleniyordu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 12)
Kitaplar merak unsuru olabilir.	“Elinde Martılı Kitap ile fuar koridorlarında dolaşan çocuklar, başka çocukların da onu merak etmesine sebep oldu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 16)
Kitaplar insanlara dosttur. Kitaplar hayal kurdurur.	“Onlarla dost olmak, hayallerine köprü kurmak çok mutlu etti Martılı Kitap’ı.” (Yaman Coşar, 2023, s. 19)
Çevirmenler muhteşem kitapların peşindedir.	“Muhteşem kitapların peşinde olan bir ajan!” (Yaman Coşar, 2023, s. 21)
Çevirmenler kitapları dünyaya tanıtırlar.	“Onu tüm dünyaya tanıtmak istiyordu.” (Yaman Coşar, 2023, s. 23)
Kitapların farklı ülkelerde yayımlanması uğraş ister.	“Farklı farklı ülkelerde yayınlanabilsin diye bir sürü teli anlaşması yaptı, kâğıtlara imzalar attı, izinler aldı, dünyanın her yerine elektronik postalar gönderdi.” (Yaman Coşar, 2023, s. 24)
Çeviri sayesinde kitaplar dünyaya yayılır.	“Martılı Kitap, farklı dillerin kanatlarında dünyaya dağıldı.” (Yaman Coşar, 2023, s. 25)

Tablo 57 (Devamı)

Kitaplar okurları selamlarlar.	“Yüksek tavanlı büyük salonlarda farklı kelimelerle ama hep kitaplardan konuşan okurları selamladı.” (Yaman Coşar, 2023, s. 29)
Çocuk kitapları için fuar düzenlenebilmektedir.	“İtalya’nın Bologna şehrindeki Çocuk Kitapları fuarı için yola çıkarken...” (Yaman Coşar, 2023, s. 30)

Tablo 57’ye göre Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap adlı eserde kitaba ilişkin 13 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitap fuarı; okurlarla kitapları buluşturan, yaygın olarak düzenlenen bir etkinlik olarak betimlenmiştir. Çocuk kitapları için de kitap fuarları düzenlendiğinden söz edilmiştir.

Kitap fuarındaki standta kitaplar türlerine göre sınıflandırılarak yerleştirilmiştir. Kitap fuarının düzenlendiği mekân yüksek tavanlı ve fevkalade aydınlatılmıştır. Burada sesler yankılanmaktadır.

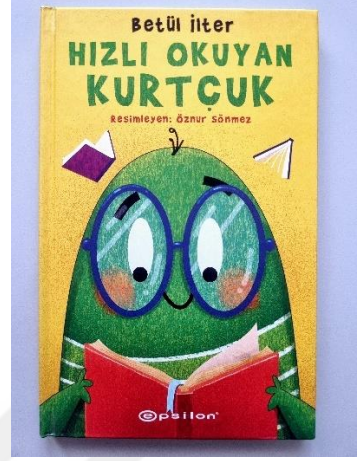
Kitaplar kişileştirilmiştir. Martılı Kitap heyecanlanmaktadır, endişelenmektedir, ürkmektedir. Kitaplar hayal kurduran, insanlara dost olan varlıklar olarak betimlenmiştir. Kitapların dünyaya yayılmasında çevirinin rolüne değinilmiş, bu noktada çevirmenler kitapları dünyaya tanıtan kişiler olarak betimlenmiştir.

4.14.4. “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Eserde kitaplık ve kütüphanenin sunuluşuna dair sunuluş biçimi tespit edilememiştir.

4.15. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Yer Alan Okuma Kültürü Unsurlarının İncelenmesi

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Hızlı Okuyan Kurtçuk Yazarı: Betül İlter Yayın Tarihi: 2021 ISBN: 978-605-173-711-9 Baskı Sayısı: 3 Sayfa Sayısı: 96 Yayınevi: Epsilon Yayınevi	
---	--

Kitabın Özeti:

Hızlı Okuyan Kurtçuk, yazarının yüksek lisans tezinin uygulama aşamasında kullanmak üzere yazmış olduğu bir öyküdür. Kurtçuk isimli kahraman kişileştirilmiştir.

Ali ödevlerini yaparken annesinin getirmiş olduğu meyve tabağından aldığı elmayı yerken bir kurtçuk görür. Ali ürker, kurtçuk ise ani bir hareketle aşağı atlar ve kendini yerde bulur. Yardıma çağırdığı annesinden kendisini kurtçuktan korumasını talep eder. Annesi onu arasa da bulamaz. Kurtçuk, halının tüyleri arasında saklanarak izini kaybettirir. Kurtçuk hınzırlıkla pazarda annesini atlatmıştır, bir kasanın içine girmiş ve bir elmanın içine girerek onu yemeye koyulmuştur. Ali'nin annesinin almış olduğu elmalar arasında bu elma da bulunmaktadır. Böylelikle kurtçuğun yolu buraya düşmüştür. Kurtçuk, annesinin insanların yiyeceklerinin arasına girmemesi şeklindeki öğüdünü dinlemediği için pişmanlık içinde bulunduğu evden çıkmak için çare düşünür. Kurtçuk, Ali'nin odasındaiken onun kitap okuma isteksizliğine şahit olur ve ona karşı yakınlık hisseder. Ancak yine de evden çıkmak istemektedir. Pencereden çıkıp gitmeyi tasarlar ancak pencere kapalıdır. Kitaplığın altındaki çekmeceye saklanmayı tasarlar ancak çekmece kapalıdır. Ali'nin kitap okumayı sevmediğini hesaba katarak güvenilir bir yer olarak değerlendirdiği kitaplıktaki bir kitabın arasına saklanır. Saklandığı kitabın ismi Hızlı Okuma Teknikleri'dir. Bu kitapta okumaktan sıkılan kişilere seslenilmektedir. Kurtçuk, Ali'nin ve kendisinin kitap okurken

sıkılmak ve yavaş okumak gibi ortak yönleri olduğunu düşünerek kitabı merak eder ve okur.

Okuduğu kitaba göre okurken geri dönüşler yapmak gibi çeşitli okuma yanlışları bulunur. Kitapta geri dönüşler yapmak yerine olunan yerden okumaya devam etmek gerektiği söylenmektedir. Okunanların içten seslendirilmesi de yanlış bir davranıştır. Kitapta bunun çözümü olarak yetişkin gözetiminde dışların arasına yanlamasına bir kalem sıkıştırıp okumak, okurken sakız çiğnemek ve bu davranışları bir süreliğine ve belli aralıklarla sürdürmek olarak belirtilmektedir. Dinlendirici ve sözsüz müzikler dinlemek de bu problemin çözümünde etkilidir. Okumada ortamın nasıl olması gerektiği, okurken gözler yorulduğunda ne yapmak gerektiği gibi bilgiler de yer alır. Kurtçuk o geceyi kitap okuyarak geçirir, bu kitaptan öğrendikleri ile kitaplara olan bakış açısı değişir ve kitap okumayı sevdiğini hisseder. Uykuya daldığında rüyasında kendisini kitap okumayı sevmeyenlere kitap okumayı sevdirmeyi amaçlayan, önünde HOK yani Hızlı Okuyan Kurtçuk yazılı bir giysisi bulunan bir süper kahraman olarak görür. Uyandığında da kendisine artık yaramaz kurtçuk denmesini istemez. O artık HOK'tur.

Sabah olur. Ali hastalandığı için okula gidemez. O evden çıkamayacağı için kurtçuk da oradan ayrılamaz. Ali uyurken onun kulağının dibine kadar yaklaşır ve gece okuduğu kitaptaki bilgileri ona aktarır. Anlatacakları bittikten sonra kitaplıktaki yerine döner.

Ertesi gün Ali, kurtçuğun içinde bulunduğu kitabı raftan alır ve okul çantasına yerleştirir. Birlikte okula giderler. Ali okulda kurtçuğun içinde bulunduğu sayfayı açar ama karşılaşmazlar çünkü o sırada Ali'nin dikkati farklı uyaranlara yönelmiştir. Öğretmen Ali'yi derste tahtaya kaldırıncı kurtçuk kitabın arasından ayrılır, müsait bir zamanda sınıftan çıkar, koridordan ilerleyerek kütüphaneye gelir.

Ali okuldan eve döner. O da kurtçuk gibi artık kitapları sevmektedir. Kitabını eline alır ve pencerenin önünde okumaya başlar.

4.15.1. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

Tablo 58. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okuma Eyleminin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Okumak zorunluluk değildir.	“Neden kitap okumak zorundayım ki? Ödevlerimi bitirdim, kitap okumasam ne olur ki?” (İlter, 2021, s. 24)
Kitap okunması telkini, muhatabını rahatsız edebilir.	“Belli ki Ali’nin sıkıntısı; bu sefer yaramaz kurtçuk değil, ona kitap okuması gerektiğini söyleyen annesidir.” (İlter, 2021, s. 24)
Okumak insanları rahatsız edebilir.	“Of! Kitap okumak çok sıkıcı. Hiçbir şey anlamıyorum işte! Başa dönüp duruyorum, bitmiyor bu kitap!” (İlter, 2021, s. 30)
Okurken sıkılmak nedensiz değildir.	“Kitap okurken sıkılmanızın bir nedeni de yavaş okumanız olabilir.” (İlter, 2021, s. 40)
Okumak uyku getirebilir.	“Hem belki de okurken uyuyakalırdı ne güzel!” (İlter, 2021, s. 41)
Hızlı okuma teknikleri, hızlı okumaya ve okuduklarını daha iyi anlamaya aracıdır.	“Hızlı okuma tekniklerini öğrendiği ve uyguladığı takdirde artık daha hızlı okuyabilecek ve okuduklarını daha iyi anlayacaktı.” (İlter, 2021, s. 10)
Hızlı okumanın adımları vardır.	“Hızlı okuma tekniklerinin ilk adımı ‘Hızlı okursam anlayamam’ ön yargınızdan kurtulmaktır.” (İlter, 2021, s. 41)
Okullarda okuma yarışı düzenlenebilmektedir.	“Aklına öğretmeninin dakika tutarak hepsine aynı parçayı sesli olarak okuttuğu yarışmalar geldi. Herkes okuyabildiği kadar hızlı okur, en hızlı okuyansa bir ödül kazanırdı.” (İlter, 2021, s. 42)
Hızlı okuma teknikleri sessiz okumayı içerir.	“Hızlı okuma teknikleri, bir ‘sessiz okuma’ tekniğidir.” (İlter, 2021, s. 42)
Bazı kitaplar okundukça ilginç gelir.	“Okudukça konuyu ilginç bulmaya başladı.” (İlter, 2021, s. 44)

Tablo 58 (Devamı)

Okuma yanlışları, okumanın yavaşlamasına ve okurun sıkılmasına yol açar.	“Okuma konusunda yapılan bazı yanlışlardan bahsediyordu kitap. Bu yanlışların okumayı yavaşlattığını ve yavaş okuyan kişinin okumaktan sıkılmasına yol açtığını söylüyordu.” (İlter, 2021, s. 44)
Okuma yanlışları çeşitlidir.	“Bu yanlışlardan ilki okurken geri dönüşler yapmaktı.” (İlter, 2021, s. 44) “Okuma ile ilgili yanlışlığı bir diğer konunun da okuduklarını içinden seslendirmesi olduğunu öğrendi yaramaz kurtçuk.” (İlter, 2021, s. 46) “Bir cümledeki sözcükleri, hepsine tek tek bakarak okuduğumuzda bütünü anlamakta güçlük çekeriz.” (İlter, 2021, s. 83)
Sessiz okumada gözler kullanılmalıdır.	“Sessiz okuma yaparken dudaklarımızı değil, gözlerimizi kullanmalıyız.” (İlter, 2021, s. 47)
Beyin, dakikada ortalama 700 sözcüğü algılayabilir.	“Beynimizin, dakikada ortalama 700 sözcüğü net olarak algılayabilme kapasitesi vardır. Biz okurken beynimize dakikada 200 sözcük gönderirsek, beynimiz geri kalan 500 sözcüklük açığı okuduklarımızdan bağımsız konularla doldurmaya çalışacaktır.” (İlter, 2021, s. 48)
İç seslendirme alışkanlığı bir yanlış okuma alışkanlığıdır ve çözümü mevcuttur.	“Bunlardan ilki dişlerinin arasına yanlamasına bir kalem sıkıştırıp o şekilde okuma yapmaktı.” (İlter, 2021, s. 49)
Okuma eylemi için ortam önemlidir.	“Okuduklarımıza odaklanabilmek için rahat ama dik bir pozisyonda oturup kitabı gözümüzden ortalama 30 cm uzaklıkta tutarak okumalıyız. Gündüzleri okurken güneş ışığını iyi alabileceğiniz, aydınlık ortamları tercih etmeliyiz. Akşamları ise gözlerimizin çabuk yorulmasına sebep olmayacak, çok az ya da çok fazla ışık vermeyen, gün ışığına benzer ışık veren lambalar tercih etmeliyiz.” (İlter, 2021, s. 53)

Tablo 58 (Devamı)

Okurken gözler yorulabilir.	“Gözlerimizin yorulduğunu hissettiğimizde okumaya hemen ara vermeli ve gözlerimizi dinlendirmeliyiz.” (İlter, 2021, s. 57)
Okuma yanlışları vardır, kitap sevgisizliği yoktur.	“Bakın siz aslında kitap okumayı sevmiyor değilsiniz, yalnızca bazı şeyleri yanlış uyguluyorsunuz. Bunların da çözümleri var!” (İlter, 2021, s. 62)
Kitap okumayı sevdirmek, bir süper kahraman işidir.	“Bildiklerini onlara da öğreterek kitap okumayı sevdirmeyi kafasına koymuş bir süper kahraman!” (İlter, 2021, s. 63)
Kitapları sevmemek bir yanlış olabilir.	“Ben de sevmem sanıyordum kitap okumayı ama meğer seviyormuşum.” (İlter, 2021, s. 69)
Okumayı sevmeyenler okumazlar.	“Ben kitap okumayı sevmem ki bunu okumuş olayım!” (İlter, 2021, s. 79)
Hızlı okuma teknikleri bir ders konusudur.	“Şansa bak, kitapta okuduklarını anlatıyordu öğretmen, demek ki bugünün konusu hızlı okuma teknikleriydi.” (İlter, 2021, s. 80)
Hızlı okuma teknikleri her zaman kullanılamaz.	“Hızlı okuma tekniklerini tamamen öğrendikten sonra onu hangi durumlarda kullanıp hangi durumlarda kurallarının dışına çıkacağımıza kendimiz karar verebiliriz.” (İlter, 2021, s. 86)
Hızlı okuma tekniklerini bilen okurlar hızlı okurlar.	“... ama hiçbir şey okumasını yavaşlatamaz.” (İlter, 2021, s. 93)

Tablo 58’e göre Hızlı Okuyan Kurtçuk adlı eserde okuma eylemine ilişkin 24 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde çeşitli okuma yanlışları yapıldığından söz edilmiştir. Bu yanlışlara örnek olarak; okurken geri dönüşler yapmak, okurken aynı zamanda içten seslendirme yapmak, metni bütün olarak değil de sözcük sözcük okumak verilmiştir. Yapılan bu okuma yanlışlarının okuma hızının yavaşlamasına, böylelikle okurun sıkılmasına ve okuma eyleminden uzaklaşmasına yol açtığı ifade edilmiştir. Çoğu insanın aslında okuma yanlışlarından ötürü okumaktan uzaklaştığı belirtilmiştir. Bu bağlamda kitapları sevmemek bir yanlış olarak sembolize edilmiştir. Kitap okumayı sevdirmek bir süper kahraman işi olarak betimlenmiştir.

Okuma eyleminde ortamın uygunluğuna dikkat çekilmiştir, ortamın uygunluğunun okuma deneyimini etkileyebileceği ifade edilmiştir.

Hızlı okuma teknikleri; hızlı okumayı ve okunanların daha net anlaşılmasını sağlayan, aşamalı teknikler olarak betimlenmiştir.

Eserdeki sunuluş biçimlerinde olumsuz iletiler tespit edilmiştir. Kitap okumanın bir zorunluluk olmadığı belirtilmiştir. Kitap okunması telkininin muhatabını rahatsız edebileceği sunulmuştur. Okumanın sıkıcı, rahatsız edici bir eylem olarak görülebildiği sunulmuştur. Okurken sıkılmanın sebepsiz olmadığı, bu sebeplerden birinin yavaş okumak olduğu ifade edilmiştir. Okumanın uyku getiren yönüne değinilmiş, kitap okumayı sevmeyenleri varlığından söz edilmiş, bu kişilerin okumadıkları vurgulanmıştır.

4.15.2. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

Tablo 59. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Okurun Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplara mesafeli durmak, okuma becerisinin gelişimine ket vurur.	“Böyle düşündüğü için kitaplarla geçirdiği vakit yok denecek kadar azdı, haliyle okumasını da hiç geliştirememişti.” (İlter, 2021, s. 34)
Okuma becerisi yeterince gelişmemiş olanlar yavaş okur.	“Öyle yavaş okuyordu ki yaramaz kurtçuk, bir deneyeyim deyip okumak için bir kitabın içine girse bile o kitabı bitirebilmesi haftalarını, hatta aylarını kitabın içinde geçirmesiyle mümkün olabilirdi.” (İlter, 2021, s. 34)
Bazı kitaplar okura kendisi için yazılmış izlenimi uyandırabilir.	“Sanki kitap ona yazılmış gibiydi.” (İlter, 2021, s. 44)
Okurun kitaplara bakışı değişebilir.	“Kitabın son sayfasını da okuyup kapağını kapattığında artık kitap okumayı sevdiğini düşünüyor, kendisini yaramaz bir kurtçuk gibi değil, çok değerli bilgilere sahip hızlı okuyan bir kurtçuk gibi hissediyordu.” (İlter, 2021, s. 61) “O da benim gibi önceden kitap okumayı sevmiyormuş ama artık ikimiz de seviyoruz.” (İlter, 2021, s. 92)

Tablo 59 (Devamı)

Kitap okumaktan kaçanlar olabilir.	“Bunca zaman kitap okumaktan kaçan bir kendisi değildi ya!” (İlter, 2021, s. 62)
------------------------------------	--

Tablo 59’a göre Hızlı Okuyan Kurtçuk adlı eserde okura ilişkin 5 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kitaplara mesafeli durmanın, yeterince okumamanın okurun okuma becerisinin gelişimine ket vurduğu belirtilmiştir. Bu yolla okumanın bir beceri olduğu, bu becerinin üstüne gidildikçe gelişeceği vurgulanmıştır. Okuma becerisi az gelişmiş okurların yavaş okuduğu ifade edilmiştir. Okurun bazı kitaplarla kendini özdeşleştirdiği, o kitapların kendisi için yazılmış hissine kapılabileceği ifade edilmiştir. Okurun zaman içinde kitaplara olan bakışının değişebileceği ifade edilmiş, bu bağlamda bir zamanlar kitap okumayı sevmeyen birinin sonrasında kitapsever olabileceği ifade edilmiştir.

Eserde okura ilişkin okumaktan kaçan kişilerin varlığı söz edilerek olumsuz bir sunuluş biçimine yer verilmiştir.

Öykünün başında Ali ve Kurtçuk kitapsever olmayan karakterler olarak betimlenmişlerdir. Öykünün gelişiminde kitaplara olan bakış açıları değişir, öykünün sonunda birer kitapsever olarak betimlenirler. Bu süreçte Kurtçuk hayatında ilk kez bir kitabı bitirir. Bu kitap Hızlı Okuma Teknikleri’dir. Kurtçuğun kitap kurdu arkadaşları olduğundan da söz edilmiştir.

4.15.3. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

Tablo 60. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitabın Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitaplar güvenlidir. Kitaplar önemli bilgilere ulaştırabilir.	“Ne olur yaramazlık yapmayı bırakıp biraz kitap okusan... Neden bir ‘kitap kurdu’ olmayı denemiyorsun? Elma kurdu olmak yerine kitap kurdu olsan, hem bir sürü yeni şey öğrenir hem de tehlikelerden uzak kalırsın, kitaplar güvenlidir.” (İlter, 2021, s. 33)
Kitaplar sıkıcıdır.	“Yaramaz Kurtçuğa göre kitapların hepsi birbirinden sıkıcıydı!” (İlter, 2021, s. 33)
Kitaplar iyi vakit geçirmeye aracıdır.	“Kitap kurdu olan bazı arkadaşları ona kitaplardan çok ilginç bilgiler edindiklerini, üstelik çok da iyi vakit...”

Tablo 60 (Devamı)

	...geçirdiklerini anlatırlardı bazen.” (İlter, 2021, s. 33)
Sihirler yalnızca masallardadır.	“Sihir denen şey yalnızca masallarda olurdu.” (İlter, 2021, s. 35)
Kitaplara olan bakış açısı zamanla değişebilir.	“Kitabın son sayfasını da okuyup kapağını kapattığında artık kitap okumayı sevdiğini düşünüyor, kendisini yaramaz bir kurtçuk gibi değil, çok değerli bilgilere sahip hızlı okuyan bir kurtçuk gibi hissediyordu.” (İlter, 2021, s. 61) “O da benim gibi önceden kitap okumayı sevmiyormuş ama artık ikimiz de seviyoruz.” (İlter, 2021, s. 92)
Kitaplar hayatı etkiler.	“Hayatını değiştiren kitaba sırtını yaslayıp gözlerini kapattı.” (İlter, 2021, s. 61)
Bazı kitaplar uykusuz bırakır.	“Sabaha kadar kitap okumuş sonra okuduğu kitaba yaslanıp hayaller kurarken uyuyakalmıştı belli ki.” (İlter, 2021, s. 65)
Kitaplar seyahat ettirir.	“Olduğu yerde dururken okuduğu kitaplar onu bambaşka diyarlara taşıyabilirdi.” (İlter, 2021, s. 89)
Hayvanlar kitap anlatamazlar.	“Anne, okulda kimse kurtçuğun bana kitap anlattığına inanmadı.” (İlter, 2021, s. 91)

Tablo 60’a göre Hızlı Okuyan Kurtçuk adlı eserde kitaba ilişkin 10 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Kitap; güvenli, önemli bilgilere ulaştıran, iyi vakit geçirmeyi sağlayan, insanların hayatına etki eden, farklı dünyalar sunan bir varlık olarak betimlenmiştir.

Kitaplar sıkıcı olarak betimlenmiştir. Bu betimleme, kitaba ilişkin eserdeki olumsuz bir iletiyi içermektedir.

Kurtçuğun kitaplıkta saklandığı kitabın ismi Hızlı Okuma Teknikleri’dir.

4.15.4. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

Tablo 61. “Hızlı Okuyan Kurtçuk” Adlı Eserde Kitaplığın ve Kütüphanenin Sunuluşu

İleti	Sunuluş Biçimi
Kitap okumayı sevmeyen çocuklar kitaplıktan uzak dururlar.	“Kitap okumayı sevmeyen bir çocuktan saklanmak için en güvenli yer neresi olabilirdi? Tabii ki bir kitaplık! Hatta bir kitabın içi!” (İlter, 2021, s. 32)
Kütüphane sihirli bir ortamdır.	“Sevinçle aralık kapıyı itti ve kendini bu ‘sihirli’ ortamın kollarına bıraktı.” (İlter, 2021, s. 89)

Tablo 61’ göre Hızlı Okuyan Kurtçuk adlı eserde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Eserde kütüphane sihirli bir ortam olarak betimlenmiştir.

Sunuluş biçimlerinde kitaplığa ilişkin olumsuz ileti belirlenmiştir. Kitap okumayı sevmeyen çocukların varlığından söz edilerek onların kitaplıktan ve kitaplardan uzak durdukları ifade edilmiştir.

Ali’nin altında çekmecesini olan bir kitaplığı bulunur. Bu kitaplıkta yerküre maketi bulunur. Düzenli bir kitaplık olduğundan bahsedilmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada; 15 çağdaş Türk çocuk edebiyatı eseri okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimleri bakımından incelemeye tabi tutulmuştur. Okuma kültürü temalı bu eserlerdeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimleri, araştırmadaki alt problemlerin yanıtları ışığında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda sunuluş biçimleri; okuma eylemi, okur, kitap, kitaplık ve kütüphane olmak üzere dört kategoride irdelenmiştir.

Tablo 62. İncelenen Eserlerde Tespit Edilen Sunuluş Biçimi Sıklığı

İncelenen Eserler	Okuma Eylemine İlişkin Sunuluş Biçimi Sıklığı	Okura İlişkin Sunuluş Biçimi Sıklığı	Kitaba İlişkin Sunuluş Biçimi Sıklığı	Kitaplığa ve Kütüphaneye İlişkin Sunuluş Biçimi Sıklığı	Toplam Sunuluş Biçimi Sıklığı
Okumayı Öğrenemeyen Çocuk	7	4	6	3	20
İkinci Şans Kitapçısı	4	11	15	2	32
Eyvah Kitap!	17	10	13	3	43
Kitap Tamircisi	2	6	10	1	19
Büyük Dostum	6	4	9	3	22
Bir Kitabın Macerası	4	7	19	3	33

Tablo 62 (Devamı)

Yuan Huan'ın Kulübesi	10	6	13	3	32
Kitabın Hikâyesi	6	2	19	6	33
Sonsuzluk Kütüphanesi	7	11	21	10	49
İnsan Okur	1	3	8	2	14
Kitaplarımın Yer Yok	1	5	12	3	21
Kitapların Kahramanı	11	6	5	1	23
Sayfalar Arasında Bir Yolculuk	7	9	20	9	45
Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap	2	7	13	0	22
Hızlı Okuyan Kurtçuk	24	5	10	2	41
Toplam Sunuluş Biçimi Sıklığı	109	96	193	51	449

Tablo 62'ye göre 193 unsur ile araştırmada en çok kitaba ilişkin sunuluş biçimi saptanmıştır. Bu anlamda incelenen eserlerde kitaba ilişkin iletilere sıklıkla yer verildiği yorumu yapılabilir. Araştırma sonucunda Tablo 62'ye göre 109 unsur ile okuma eylemine ilişkin sunuluş biçimi ikinci sırada, 96 sunuluş biçimi ile okura ilişkin sunuluş biçimi üçüncü sırada yer almaktadır. Tablo 62'ye göre araştırmada en az 51 unsur ile kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Bu anlamda incelenen eserlerde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin iletilerin sık yer almadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 62'ye göre 49 unsur ile araştırmada en çok sunuluş biçimi tespit edilen eser Sonsuzluk Kütüphanesi, 14 unsur ile araştırmada en az sunuluş biçimi tespit edilen eser İnsan Okur'dur. Bu anlamda Sonsuzluk Kütüphanesi'nin okuma kültürü unsurlarını barındırma bakımından zengin olduğu, İnsan Okur'da okuma kültürü unsurlarına sınırlı olarak yer verildiği yorumları yapılabilir.

Birinci alt problem olan okuma eylemine ait unsurların sunuluş biçimlerine dair řu sonuçlara ulaşılmıştır: İncelenen eserlerde okuma eylemine ait toplamda 109 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Tablo 62'ye göre okuma eylemine ait en fazla sunuluş biçimi barındıran eser, Hızlı Okuyan Kurtçuk'tur. Bu eserde 24 sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Bu anlamda ikinci sıradaki eser, içerdđi 17 sunuluş biçimi ile Eyvah Kitap!'tır. Bu anlamda üçüncü sıradaki eser, içerdđi 11 sunuluş biçimi ile Kitapların Kahramanı'dır. Okuma eylemine ait unsurların nicelik olarak en az tespit edildiği eser İnsan Okur'dur. Bu eserde 1 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu eseri, içerdikleri ikişer sunuluş biçimi ile Kitap Tamircisi ve Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap isimli eserler takip etmektedir. Buradan hareketle İnsan Okur, Kitap Tamircisi ve Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap adlı eserlerin okuma eylemine ait sunuluş biçimlerini barındırma bakımından zayıf oldukları yorumu yapılabilir. Bulgulara göre okumanın; herkesin sahip olduğu bir hak, tek başına yapılan yararlı bir eylem, bir mutluluk kaynağı olduğu şeklindeki sunuluş biçimlerine eserlerde sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Okumanın çok yönlü yaşantı sağlayan yönü eserlerde sıklıkla işlenmiş; bilgi ve görgü artıran, düşündüren, düşler kurduran, çeşitli duygular yaşatan, farklı dünyalar sunan, özgürleştiren yönleri ele alınmıştır. Eserlerde okumanın yazmayla ilintili olduğu ifade edilmiş, okumanın yazmayı tetikleyen yönü vurgulanmıştır. Ailece kitap okumanın mümkün olduğu belirtilerek okuma, aileyi birleştirci bir unsur olarak sunulmuştur. Okuma öğrenim görmek bağlamında ele alınmış, bu anlamında şiddetten uzak tutan yönü vurgulanmıştır. Okuma rutinlerine, okuma tekniklerine, hızlı okuma tekniklerine, okuma etkinliklerine, okumayı sevdirmeye yollarına yer verilmiştir. Bazı kitapların tekrar tekrar okunduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin ve Türkçe dersinin, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada rolü olduğu vurgulanmıştır. Sevilen bir insanın kitap okuması bir arzu olarak betimlenmiştir. Bulgulara göre özetle okuma eylemi; yararlı, saygın, bir ihtiyaç ve hayati bir eylem olarak sunulmuştur. Bu sunuluş biçimleri; okurda okuma eylemine ilişkin olumlu algılar oluşturmaya elverişlidir.

Buna karşılık eserlerde okuma eylemine ilişkin olumsuz sunuluş biçimleri de tespit edilmiştir. Bu bağlamda okumanın; sıkıcı ve zorunluluk olmadığı şeklindeki olumsuz iletilerine eserlerde sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Okumanın sıkıcı olduğuna gerekçeler gösterilmiştir. Kitap okumayanların varlığı ifade edilmiştir. Kitap okumanın tarihe karıştığı bir dünyaya dair iletilere yer verilmiştir. Bu olumsuz sunuluş biçimleri okumaya karşı olumsuz bir bakış ortaya koymakta, okurlarda okuma eylemine ilişkin olumsuz algılar oluşturacak nitelik taşımaktadır.

İkinci alt problem olan okura ait unsurların sunuluş biçimlerine dair şu sonuçlara ulaşılmıştır: İncelenen eserlerde okura ait toplamda 96 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Tablo 62'ye göre okura ait en fazla sunuluş biçimi barındıran eser, İkinci Şans Kitapçısı ile Sonsuzluk Kütüphanesi'dir. Bu iki eserde okura ait on birer sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Eyvah Kitap! isimli eser, içerdiği on sunuluş biçimi ile bu eserlerinden ardından gelmektedir. Okura ait unsurların nicelik olarak en az tespit edildiği eser Kitabın Hikâyesi'dir. Bu eserde 2 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu eseri; içerdiği 3 sunuluş biçimi ile İnsan Okur, içerdikleri dörder sunuluş biçimi ile Okumayı Öğrenemeyen Çocuk ve Büyük Dostum takip etmektedir. Buradan hareketle Kitabın Hikâyesi, İnsan Okur, Okumayı Öğrenemeyen Çocuk ve Büyük Dostum adlı eserlerin okura ait sunuluş biçimlerini barındırma bakımından zayıf oldukları yorumu yapılabilir. Bulgulara göre okura ilişkin sunuluş biçimleri, eserlerde çoğunlukla kitap kahramanları üzerinden işlenmiştir. Eserlerde bazen bir yazar, bazen bir kitap tamircisi, bazen bir kütüphane memuru; okur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin örnek bir okur olması gerektiği belirtilmiştir. Okurun çoğunlukla kitaplarla olumlu ilişkisi olduğu betimlenmiştir. Okur; sevdiği kitabı ezberleyecek kadar kitaplara ve okumaya tutkun kişidir. Okur kitap kahramanlarını tanıyan, onları kendine örnek alan, onlara öykünüp davranışlar sergileyen kişidir. Bu bağlamda kitap kahramanlarının okur üzerindeki etkisinin büyük olduğu yorumlanmıştır. Okurun kitapları muhatap olarak gördüğü, onlarla konuştuğu ve sohbet ettiği eserlerde sıklıkla işlenen iletilerdir. Okur için farklı mekânların okuma mekânı olduğu eserlerde vurgulanmıştır. Eserlerde okuma eyleminin kişiye özgü olduğu, dolayısıyla okurların farklı profillerde olduğu ve farklı özellikleri haiz olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda dergi biriktiren, kitap satın almadan orada kısım kısım kitap okuyan, sık kitap alan, imzalı kitaplara değer veren, çoğunlukla eski kitaplar okuyan, tüm gününü okuyarak geçiren, kitaplara şefkatle yaklaşan, okuma günlüğü tutan ve yazım yanlışlarından

rahatsızlık duyan okur profillerine yer verilmiştir. Yetişkin okurların çocuk edebiyatı eserlerine ilgi duyup okuyabileceği örneklendirilmiş, böylelikle çocuk edebiyatına kapsayıcı ve geniş bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Okurun kitaplara karşı bakış açısı değişken olarak betimlenmiştir. Bu anlamda bir zamanlar kitapsever olan bir okurun sonradan kitaplara düşman olabileceği, bir zamanlar kitapları sevmeyen bir okurun sonradan kitapsever olabileceği örnek gösterilmiştir. Okurun kütüphaneyi ve kitap fuarlarını ziyaret ettiği eserlerde sunulmuştur. Bulgulara göre kitapseverleri görmenin insanlara mutluluk verdiği, kitaplar konusunda bilgili olan okurların hayranlık uyandırdığı belirtilmiştir. Bu bağlamda eserlerde okurlara-okurluğa dair pozitif bir imaj oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu imaj olumlu sunuluş biçimleri ile çoğunlukla farklı profilde okurluk özelliklerini haiz kitap kahramanları üzerinden aktarılmıştır. Bu sunuluş biçimleri; okurda okura ilişkin olumlu algılar oluşturmaya elverişlidir.

Buna karşılık eserlerde okura ilişkin olumsuz sunuluş biçimleri de tespit edilmiştir. Çocuk okurların kitaplarla zayıf bağları olabileceği eserlerde vurgulanmıştır. Bu bağlamda herkesin kitapları sevmediği aktarılmıştır. Buna karşılık kitapları aşırı benimseyen okurlar olduğu ifade edilmiştir, bu sunuluş biçiminde aşırılığa yer verilmiştir. Bunun yanı sıra okurun her kitabı sevmeyebileceği belirtilmiştir. Kitap okumaya vakit bulamayanların, okuma tutkusundan yoksun olanların, okumaktan kaçanların varlığı ifade edilmiştir. Okumak bir eserde kızlara özgü bir eylem olarak sunulmuş; kızların açıktan açığa, erkeklerin gizliden gizliye okudukları ifade edilmiştir. Bu ifade okurluğu sınırlandıran bir bakışı içermesinden ötürü olumsuzluk taşımaktadır. Nemutlu'ya (2018) göre okuma eyleminde cinsiyetin rolü, edebiyat eserlerinde önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Gürbilek'e (2020) göre Türk romanının ilk örneklerinde alt metin olarak kadın okurlara sıklıkla yer verilmiştir. Bu kadın okurlar, erkeklere göre okuduklarından etkilenmeye daha yatkın olarak sunulmuşlardır. Bu olumsuz sunuluş biçimleri okura karşı olumsuz bir bakış ortaya koymakta, okurlarda okura ilişkin olumsuz algılar oluşturacak nitelik taşımaktadır.

Üçüncü alt problem olan kitaba ait unsurların sunuluş biçimlerine dair şu sonuçlara ulaşılmıştır: İncelenen eserlerde kitaba ait toplamda 193 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Tablo 62'ye göre kitaba ait en fazla sunuluş biçimi barındıran eser, Sonsuzluk Kütüphanesi'dir. Bu eserde kitaba ait 21 sunuluş biçimi tespit edilmiştir. Bu eseri içerdiği 20 sunuluş biçimi ile Sayfalar Arasında Bir Yolculuk adlı eser takip etmektedir. Bu eseri içerdikleri on dokuzar sunuluş biçimi ile Kitabın Hikâyesi ve Bir

Kitabın Macerası takip etmektedir. Kitaba ait unsurların nicelik olarak en az tespit edildiği eser Kitapların Kahramanı'dır. Bu eserde 5 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Bu eseri; içerdiği 6 sunuluş biçimi ile Okumayı Öğrenemeyen Çocuk, ardından içerdikleri sekizer sunuluş biçimi ile İnsan Okur ile Büyük Dostum takip etmektedir. Buradan hareketle Kitapların Kahramanı, Okumayı Öğrenemeyen Çocuk, İnsan Okur, Büyük Dostum adlı eserlerin kitaba ait sunuluş biçimlerini barındırma bakımından zayıf oldukları yorumu yapılabilir. Kitaplara ilişkin sunuluş biçimlerinde; kitapların bir ihtiyaç olduğuna, oldukça anlamlı ve değerli olduğuna değinilmiş ve kitapların insanlara dost oldukları sıklıkla vurgulanmıştır. Kitapların insanlara iyi geldiği vurgulanmış, insan hayatındaki önemli konumu ifade edilmeye gayret edilmiştir. Kitapların mutluluk veren, önemli bilgilere ulaştıran yönleri ele alınmış; kitapların insanlığın kültürel mirası olduğu sunulmuştur. Kitap sevgisi memnuniyetle karşılanan bir sevgi olarak betimlenmiş ve kitapları sevmenin farklı nedenlerine yer verilmiştir. Bir sunuluş biçiminde kitap sevgisinin bir nedeni aile içinde birleştirici bir konumda olmasına bağlanmıştır. Kitaplar Türkçe dersinin önemli bir bileşenidir. Kitapların farklı konular barındırdığı, kitapları konu alan kitapların da var olduğu ifade edilmiştir. Eserlerde kitaplar kişileştirilmiş, konuşturulmuş ve okunma beklentileri olduğu belirtilmiştir. Bu yolla hem çocukların hem yetişkinlerin kitap okuması gerekliliği sunulmuştur. Bu bağlamda kitapların okunmak için olduğu anlatılmıştır.

Sunuluş biçimlerinde kitap kahramanları, dergiler, sesli kitap ve matbaacılık eserlere konu edilmiştir. Kitaplar üzerine sohbet etmek, kitap fuarlarına ve yazar söyleşilerine katılım gibi kitap etkinliklerinin varlığı ve eğlenceli yönü ifade edilmiştir.

Sunuluş biçimlerinde kitap yazmanın konu edildiği görülmüştür. Kitap yazmak, emek isteyen zor bir süreç olarak anlatılmıştır. Bazı kitapların çocuklar için olduğu ifade edilmiş, böylelikle örtük olarak çocuk edebiyatının varlığı sunulmuştur. Bu bağlamda kitapların, çocukların sesi olabileceği ifade edilmiştir. Kitap yazma konusuna ilişkin yayınevinin çalışmaları ve yayınevi çalışanlarına yer verilmiştir. Bu profesyonellerin uyum içinde kitaplara emek verdikleri sunulmuştur.

Sunuluş biçimlerinde kitap fuarlarına yer verilmiştir. Kitap fuarları, okurları ve kitapları buluşturan niteliğiyle öne çıkarılmıştır.

Buna karşılık eserlerde kitaba ilişkin olumsuz sunuluş biçimleri de tespit edilmiştir. Bu sunuluş biçimlerinde; kitapların çocuklar için bir oyuncak hatta zarar

verilebilecek bir nesne olarak görülebileceği, kitapların beğenilmeyen bir doğum günü hediyesi olabileceği işlenmiştir. Buna karşılık sunuluş biçimlerinde; kitapların bir hediye ve özellikle doğum günü hediyesi olmaya müsait olduklarını ifade eden olumlu iletiler de mevcuttur. Kitaplardan uzak olmanın nedenleri belirtilmiştir. Bazı kitapların okunmayıp dekoratif obje olarak değerlendirilebileceğine, niteliksiz ve sıkıcı kitapların var olduğuna, fantastik kitaplara olumsuz bakış olabileceğine yer verilmiştir. Kitaplarla ilgili yasaklar uygulanabilir, bu aynı zamanda kitapların güçlü görüldüğüne dair örtük bir ileti de barındırmaktadır. Kitaplardan uzak kişiler olduğu ve bu bağlamda kitaplardan uzak olmanın nedenleri olduğu ifade edilmiş, insan zihni için zararlı kitapların varlığı ifade edilmiştir. Üzüntü hissi yaşatan kitaplara değinilmiştir. Korsan kitapçılığa değinilmiş, bu yola başvurma bir tür emek hırsızlığı olduğu anlatılmış, böylelikle kitapların emekle ortaya çıkan ürünler olduğuna dair örtük bir mesaja da yer verilmiştir. Buna karşılık sunuluş biçimlerinde herkesin kitap yazabileceğine dair olumsuz bir ileti de bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin yalnızca çocuk okurlara indirgendiğine dair bir ileti de sunulmuştur. Kitaba ihtiyacı olan okulların varlığı ifade edilerek Türkiye'nin okuma kültürüne dair bir eksiklik sunuluş biçimleri içine dâhil edilmiştir. Bu bağlamda okunan kitapların başkalarının da okunması için paylaşılması, mutluluk veren olumlu bir davranış olarak sunulmuştur. Bu olumsuz sunuluş biçimleri kitaba karşı olumsuz bir bakış ortaya koymakta, okurlarda kitaba ilişkin olumsuz algılar oluşturacak nitelik taşımaktadır.

Dördüncü alt problem olan kitaplığa ve kütüphaneye ait unsurların sunuluş biçimlerine dair şu sonuçlara ulaşılmıştır: İncelenen eserlerde kitaplığa ve kütüphaneye ait toplamda 51 sunuluş biçimi belirlenmiştir. Tablo 62'ye göre kitaplığa ve kütüphaneye ait en fazla sunuluş biçimi barındıran eser, Sonsuzluk Kütüphanesi'dir. Bu eserde kitaplığa ve kütüphaneye ait 10 sunuluş biçimi saptanmıştır. Bu eseri içerdiği 9 sunuluş biçimi ile Sayfalar Arasında Bir Yolculuk takip etmektedir. Kitaplığa ve kütüphaneye ait unsurların nicelik olarak en az tespit edildiği eser Kitapların Kahramanı ile Kitap Tamircisi'dir. Bu iki eserde birer sunuluş biçimi saptanmıştır. Buradan hareketle Kitapların Kahramanı ve Kitap Tamircisi adlı eserlerin kitaplığa ve kütüphaneye ait sunuluş biçimlerini barındırma bakımından zayıf oldukları yorumu yapılabilir. Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap isimli eserde kitaplığa ve kütüphaneye ait sunuluş biçimi tespit edilememiştir. Bu eser, kitaplığa ve kütüphaneye ait sunuluş biçimlerini barındırma niteliğinden yoksundur. Bulgulara

göre kütüphane sıklıkla kuralları olan bir mekân olarak betimlenmiştir. Bu anlamda sessiz olmaya, yiyecek yememeye, ödünç kitap alma sınırına ve kitabı teslim süresine, kitaplara karşı nazik davranmaya yer verilmiştir. Kitaplardaki kahramanlara ait şahsi kütüphaneler, bazen bir yetişkine -örneğin bir öğretmene veya yazara- bazen de bir çocuğa ait kitaplıklar sunulmuştur. Bu sunuluş biçimi ile kitapseverlerin kendi kütüphaneleri kurabileceği, bu işin emek gerektirdiği ifade edilmiştir. Okul kütüphanesi, cezaevinin kütüphanesi, yayınevinin kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Büyükada Halk Kütüphanesi, Yazma Eserler Kütüphanesi, Çamlıca Araştırma Kütüphanesi konu edilmiştir. Eserlerde vurgulanan iletilerden biri fantastik kütüphaneler kurulabileceğidir. Bu bağlamda kütüphanenin yapı özellikleri işlenmiştir. Fantastik bir kütüphanenin sahibine popülarite kazandırabileceğine de değinilmiştir. Sunuluş biçimleri içinde kütüphanenin bir yaşam yeri olabileceğine yer verilmiş, kütüphane yaşamla özdeşleştirilmiştir. Kütüphane değerli bilgilerin barındığı sakin bir yer, âdeta bir bellektir. Kütüphaneler keşfetmek, hayal kurmak için müsait yerlerdir. Hatta Sonsuzluk Kütüphanesi (Yener, 2021) adlı eserde düş gücü olmayanların kütüphaneye giremeyeceğine dair bir sunuluş biçimi bulunmaktadır. Kütüphanelerde kamp, drama, yazar söyleşisi gibi etkinlikler düzenlenebilir. Bu ileti, okurlar için kütüphaneyi daha ilgi çekici kılabilir. Kütüphaneler Haftası'na yer verilmesi, kütüphanelere önem atfedildiğini göstermektedir. Sunuluş biçimlerinde kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırmada rolünün olduğuna ve okurlar için kitaplara ulaşım sağladığına yer verilmesi; okurda kütüphaneye ilişkin olumlu izlenim uyandırabilecek ve kütüphane kullanımına teşvik edebilecek niteliktedir. Çocukların da kütüphaneyi ziyaret edip kullandıklarının sunulması, kütüphane kullanımına bir örnek teşkil etmektedir.

Kütüphanelerin profesyonel çalışanları bulunmaktadır. Bu profesyoneller, kütüphaneyi ziyaret eden farklı profildeki okurlarla ilgilenirler. Okurlara karşı yumuşak tavırlıdır. Kitaplar ve kütüphane kullanıcılarına ait bilgileri kaydederler, kitaplarla ilgilenirler, ayrıca okurlara ilgilerine göre kitap önerecek kadar kitaplara vâkıftırlar. Nihayetinde bu profesyonellerin okur yönlerine de değinilmiştir.

Kitaplığa dair sunuluş biçimlerinde kitapların rafta barındığı, farklı eşyaların -örneğin büfe- kitaplık olarak kullanılabileceği, kitaplıkların kitaplar için olduğu, kitapların kitaplığa farklı biçimlerde yerleştirilebileceği iletilerine yer verilmiştir.

Buna karşılık eserlerde kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin olumsuz sunuluş biçimleri de tespit edilmiştir. Bu sunuluş biçimlerinde; kütüphaneyi sevmeyenlerin olduğu, kitaptan uzak duran çocukların kitaplıktan da uzak durduğu, kitaplıkların küçük çocuklar için tehlikeli bir nesne olabileceği, kütüphane memurlarının ihmalkâr davranabileceği ve bunun sonucunda kitapların zarar görebileceği iletilerine yer verilmiştir. Buradan hareketle kütüphane çalışanlarının titizlikle çalışmaları gerektiği örtük olarak sunulmuştur. Bu olumsuz sunuluş biçimleri kitaplığa ve kütüphaneye karşı olumsuz bir bakış ortaya koymakta, okurlarda kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin olumsuz algılar oluşturacak nitelik taşımaktadır.

Okuma, kadim bir kavram olarak varlığını sürdürmektedir. Callil'e (2018) göre insan var oldukça kitaplar ve okuma eylemi de var olacaktır. Bu denli insana bağlı olan bir kavramla Türk toplumunun ilişkisinin sorgulanması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar, örneğin OKUYAY (2019) ve MEB (2022) PISA Türkiye sonuçları, Türk toplumunda gelişkin bir okuma kültürünün henüz olmadığını ortaya koymaktadır. “Bir toplumun esenliğinde en belirleyici etken, okuryazarlık oranının da ötesinde, okuyan yurttaş sayısıdır.” (Göktürk, 2023, s. 117) Bunu sağlamanın yolu gelişkin bir okuma kültüründen geçmektedir. Dolayısıyla müreffeh bir bugün ve gelecek için okuma kültürünün gelişimi sağlanmalıdır. Kovaç’a (2022) göre insanlar kitaplarla bağımlı korumazsa gelecekleri olmayacaktır. Bu bağlamda Şirin (2019a, s. 72-73) Türk toplumunun çocuk edebiyatına dair ödevini şu şekilde ifade etmiştir: “Çocuğun yazı kültürü kozasının ailede örülmeye başlanacağı, okulda geliştirilip sosyal çevre tarafından destekleneceği; erken çocukluk döneminden başlayan ve ilk gençlik çağını kapsayan, kapsamlı bir ‘Okuma Kültürü Programı’yla desteklenen bütünsel bir süreç.”

Çocuklara okuma kültürü edindirme sürecinde farklı değişkenler görev alır. Quigley’e (2022) göre okuma kültürünü yeşertmekte yalnızca okul etkin değildir. Bu süreçte ailelere düşen görevler bulunmaktadır. OKUYAY’a (2019) göre okuma kültürünün yaygınlaştırılmasında okuldan ziyade ailelerin etkili olduğuna inananlar çoğunluktadır. Bu bağlamda aileden okuma konusunda destek görmek, okumayı artırmaktadır. Ailelerin öncelikle kendilerinin okuma kültürünü benimseyerek çocuklarının bu kültürü benimsemelerine öncülük etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı-okuma kültürü ilişkisine dair toplumda farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Ailelerin; okuma kültürünün gelişimini destekleyen,

nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle çocuklarını buluşturmaları gerekmektedir. Okuma temasını ele alan çocuk kitapları, bu nitelikteki eserler kapsamında değerlendirebilir.

Ezcümle incelenen okuma kültürü temalı çocuk edebiyatı eserleri, okuma kültürü unsurlarına ait olumlu ve olumsuz iletiler barındırmaktadır. Ancak söz konusu eserlerde, olumlu iletiler ağır basmaktadır. Dolayısıyla bu eserler; okuma eylemine, okura, kitaba, kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin olumlu algılar oluşturmada niteliklidir. Bu unsurlar, eserlerde anlam çeşitliliği çerçevesinde sunulmuştur. Kitaplığa ve kütüphaneye ilişkin iletilerin diğer unsurlara kıyasla eserlerde daha az yer alması bir eksiklik olarak yorumlanabilir. Nitekim kitaplıklar ve kütüphane kurumu, okuma kültürünün önemli bir parçasıdır. Karagözoğlu Aslıyüksek'e (2022a) göre kütüphane kurumuna çocuk edebiyatı eserlerinde okuma eylemiyle ilişkili olarak yer verilmesi, çocuklara kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmada etkilidir. Bu bağlamda kütüphanelere değerli bir kurum olarak eserlerde yer verilmelidir.

Sonuç olarak incelenen eserler, okuma kültürü edindirme süreçlerinde materyal olarak kullanılabilecek işleve sahiptir. Okuma kültürünün gelişimini destekleyen söz konusu eserler, okurda okuma kültürüne ilişkin olumlu bir imaj oluşturmada ve okuru okumaya teşvik etmede faydalıdır. Okuma kültürünün gelişiminde okuma kültürü temalı çocuk edebiyatı eserleri etkili uyaranlardır. Çocuklar bu eserlerle okuma kültürü kavramına karşı farkındalık ve bilinç kazanacaklardır. Nitekim "Okumak, insanın, dünyası ile çevresini anlama yoludur." (Göktürk, 2023, s. 185)

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları doğrultusunda araştırma konusuna yönelik geliştirilen önerilere yer verilmiştir:

- Okuma kültürünün ne anlama geldiği, kapsamı, gelişimi konusunda öğretmenler, öğrenciler ve veliler bilgilendirilebilir. Bu bilgilendirme ile toplumda okuma kültürüne yönelik farkındalık oluşturulabilir. Bu doğrultuda bir okuma kültürü başvuru kaynağı hazırlanabilir. Okuma kültürünün toplumsal gelişimi açısından paydaşların sorumluluk üstlenmeleri ve iş birliği sağlanabilir.
- Okuma kültürü edindirme sürecinde okuma kültürü temalı kitaplardan ve metinlerden yararlanılabilir. Bu eserlerde okuma kültürü unsurlarına geniş

ölçüde yer verilebilir. Bu nitelikteki eserlerin yayın hizmeti sağlanabilir. Bu bağlamda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Okuma Kültürü Mekânları: Çocuk Kitapları Seti (7 Kitap) başlıklı kitap dizisi nitelikli bir örnektir.

- Türk çocuk edebiyatında okuma kültürü temalı kitap sayısı sınırlıdır. Yazarlar bu temada nitelikli eserler üretebilir, bu kitapların tanıtımları yapılabilir ve bu eserler çocuklarla buluşturulabilir. Bu yayınlarda okuma kültürü anlam çeşitliliği çerçevesinde sunulabilir.
- Farklı temalardaki çocuk edebiyatı eserlerinde de okuma kültürüne ilişkin iletilere yer verilebilir.
- Okuma kültürü temalı metinlere ders kitaplarında yer verilebilir. Bu metinlerdeki iletilerle toplumda olumlu bir okuma kültürü imajı oluşturulabilir. Bu metinler okuma sevgisi duymaya ve okumaya teşvik edebilir. Bu metinlerin gerekli nitelikleri taşımaları gerekir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2018). Çocuk edebiyatı klasiği sorunu klasik dönemin didaktik iki eseri: Hayriye ve Lutfiyye. Demirci, B. N. (Ed.), *Hece dergisi çocuk edebiyatı özel sayısı* (s. 165-169). Hece Yayıncılık.
- Akkaya, M. A. (2016). *Binbir gece masallarında kitap ve kütüphane motifi*. Hiperlink Yayınları.
- Akkaya, M. A. ve Kocabıyık, N. (2019). Ahmet Ümit'in eserlerinde kurgunun asıl aktörü ya da bütünleyici unsuru olarak kitap, kütüphane ve okuma motifi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 213-238.
- Akkaya, N. (2021). Çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların okuma kültürü edinme sürecindeki yeri ve önemi. Öztürk, B., Bulut, F. ve Şimşek, Ş. (Ed.), *Çocuk ve okuma kültürü* (s. 37-54). Akademisyen Kitabevi.
- Aksoy Serdaroğlu, Ö. (2024). *19. yüzyıl Türk romanında okuma kültürü* (Yayın No. 844311) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akyol, H. (2020). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan A. F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Alver, K. (2018). Çocuk ve edebiyat. Demirci, B. N. (Ed.), *Hece dergisi çocuk edebiyatı özel sayısı* (s. 403-405). Hece Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2018a). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2018b). *Okuma eğitimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Âsım, N. (2020). *Kitap*. (Yayına hazırlayan Yıldız, A.), Büyüyenay Yayınları. (Orijinal çalışma 1893'te yayımlandı).
- Aydın, E. (2019). *Türk edebiyatındaki ödüllü çocuk romanlarında temalar (1948-2016)*. (Yayın No. 585413) [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ayyıldız, M. ve Birgören, H. (2014). *Edebiyat bilgi ve kuramları*. Akçağ Yayınları.
- Baki, Y. ve Gökçe, B. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma kültürü düzeylerinin incelenmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 353-375. <https://doi.org/10.31464/jlere.676829>
- Balcı, A. (2016). *Okuma ve anlama eğitimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (Çev., B. Çapar), Kültür Bakanlığı.
- Banarlı, N. S. (2016). *Türkçenin sırları*. Kubbealtı Neşriyatı.
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Bilkan, A. F. (2018). Çocuk edebiyatı-kavram ve mahiyet. Demirci, B. N. (Ed.), *Hece dergisi çocuk edebiyatı özel sayısı* (s. 24-35). Hece Yayıncılık.
- Birsel, S. (2018). *Nezleli karga*. Sel Yayıncılık.
- Bulundu, A. C. ve Özkan, B. (2017). Çocuk yazını eserlerinde kitap kavramı: Mine Soysal'ın "Eyvah Kitap!" adlı eserinde kitap-bir derlem araştırması. *International Journal of Language Academy*, 5(21), 199-217. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3846>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Callil, C. (2018). Hakiki iblisler. Aydın, H. (Ed.) *Okuma üzerine yakın okumalar* (s. 37-49). (Çev., O. Mağden Ünal), Delidolu Yayınları. (Orijinal çalışma 2011'de yayımlandı).
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri-beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev., S. B. Demir ve M. Bütün), Siyasal Kitabevi.
- Çağbayır, Y. (2017). *Ötüken Türkçe sözlük*. Ötüken Neşriyat.
- Çakmak Güleç, H. ve Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı-okul öncesinde edebiyat ve kitap*. Kök Yayıncılık.
- Daley, M. (2020). *Kitap okuyan çocuk yetiştirmek*. (Çev., M. Sır), Orenda Kitap.
- Demiray, K. (1969). *Türkçe çocuk edebiyatı (öğretmen okulları ders kitabı)*. Millî Eğitim Basımevi.
- Demirtaş, D. ve Süğümlü, Ü. (2013). Çocukluk döneminde okuma (8-14 yaş). Okur, A. (Ed.). *Yaşam boyu okuma eğitimi* (s. 135-183). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını yazın eğitime atılan ilk adım*. Tudem Yayıncılık.
- Erbasan, Ö. (2023). İlkokulda çocuk kitapları ve dergileri ile okuma kültürü. Sönmez, S. (Ed.), *Eğitim bilimleri alanında gelişmeler 1. cilt* (s. 279-296). Platanus Yayınevi. https://www.researchgate.net/profile/MehmetUeruenibrahimoglu/publication/374923491_Egitim_Bilimleri_Alaninda_Gelismeler_1/links/653731ca24bbe32d9a657c21/Egitim-Bilimleri-Alaninda-Gelismeler-1.pdf#page=281
- Göktürk, A. (2023). *Sözün ötesi*. Yapı Kredi Yayınları.
- Gönen, M. (2000). Çocuk edebiyatının hedeflerini kısaca açıkla mısınız?. Şirin, M. R. (Ed.), *99 soruda çocuk edebiyatı* (s. 43-44). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2019). *Uygulamalı okuma eğitimi el kitabı*. Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2013) Görsel okuma eğitimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gürbilek, N. (2020). *Kör ayna, kayıp şark*. Metis Yayınları.

- Hasdedeoğlu, M. O. (2015). Tanzimat Dönemi yazarlarının roman kahramanlarında okuma kültürü. *TÜRK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(5), 225-244.
- Hearn, L. (2020). *Okuma üzerine -edebiyat dersleri-*. (Çev., F. Çakkalkurt), Çınar Yayınları.
- Hızlan, D. (2017). *Yeniden okumak*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İlbak, Ü. (2021). Çocuğun insanlık yolculuğu ve çocuk edebiyatı. Tokkal, E. (Ed.), *Dil ve edebiyat dergisi-çocuk edebiyatı özel sayısı* (s. 1-3). Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği.
- Kaminski, W. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatına giriş*. (Çev., Y. Baş), Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kanter, B. (2014). Etik ve estetik bağlamında çocuk edebiyatının sosyolojik boyutu. Şirin, M. R. (Ed.), *Türk dili dergisi çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı* (s. 569-575). Türk Dil Kurumu.
- Kaplan, M. (2018). *Kültür ve dil*. Dergâh Yayınları.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2021a). Okuma kültürü, edebiyat ve edebiyatta okuma kültürünü aramak üzerine bir giriş. Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (Ed.), *Türk edebiyatında kitap, kütüphane ve okuma kültürü* (s. 13-17). Hece Yayınları.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2021b). Ezgi Berk'in Kitap Tamircisi Toprak öyküsünde kitap ve kütüphane unsurları. Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (Ed.), *Türk edebiyatında kitap, kütüphane ve okuma kültürü* (s. 611-622). Hece Yayınları.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (Ed.). (2021c). *Türk edebiyatında kitap, kütüphane ve okuma kültürü*. Hece Yayınları.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2022a). Okuma kültürü kazandırmada bir araç olarak edebiyat: Annie Silvestro'nun Kütüphane Tavşanı örneği. *Arşiv Dünyası*, 9(1), 1-9. <https://doi.org/10.53474/ad.1029735>
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2022b). Çocuk edebiyatında okuma kültürü: Resimli kitaplar üzerinden tematik bir değerlendirme. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (34), 38-54.
- Karagül, S. (2020). Çocuk edebiyatı ve temel nitelikleri. Karagül, S. ve Şen, E. (Ed.), *Çocuk edebiyatı-okuma kültürünün temelleri* (s. 1-26). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karatay, H. (2020). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. Şimşek, T. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (s. 79-127). Grafiker Yayınları.
- Karatay, H. (2021). *Okuma eğitimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kartopu, F. (2021). On maddede çocuk edebiyatı nasıl yazılmaz. Tokkal, E. (Ed.), *Dil ve edebiyat dergisi-çocuk edebiyatı özel sayısı* (s. 78-82). Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi-Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Engin Yayınevi.

- Kaya, M. (2014). Okuma kültürü ve çocuk edebiyatı. Şirin, M. R. (Ed.), *Türk dili dergisi-çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı* (s. 608-622). Türk Dil Kurumu.
- Kıbrıs, İ. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Kök Yayıncılık.
- Kovač, M. (2022). *Okumak nefes almaktır*. (Çev., E. İdemen Doğramacı), Portakal Kitap. (Orijinal çalışma 2020'de yayımlandı).
- Körkuyu (2014). *Okuma kültürü edindirme sürecini etkileyen temel değişkenlerin incelenmesi* (Yayın No. 366562) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Küçükavşar, A. (2020). Çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi. Karagül, S. ve Şen, E. (Ed.), *Çocuk edebiyatı-okuma kültürünün temelleri* (s. 211-233). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lukens, R., Smith, Jacquelin. ve Coffel, C. M. (2018). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. (Çev., Pamay, C.), Erdem Yayıncılık. (Orijinal çalışma 2013'te yayımlandı).
- İnce Samur, A. Ö. (2014). “Bireye” okuma kültürü edindirme izlencesi (Yayın No. 443309) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İnce Samur, Ö. (2016) *Okuma kültürü nasıl kazandırılır okul öncesi dönem / 0-6 yaş*. Anı Yayıncılık.
- İnce Samur, Ö. (2017). Okunma kültürü edinme sürecinde “ilkokul dönemi (6-10 yaş)”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(1), 209-230. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001393
- İnce Samur, A. Ö. (2018). Okuma kültürü edinme sürecinde hangi kitaplardan nasıl yararlanılmalıdır?. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(4), 343-363.
- Manguel, A. (2023). *Okumanın tarihi*. (Çev., F. Elioğlu), Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal çalışma 1997'de yayımlandı).
- Manguel, A. (2024). *Hayali bir hayat-Sieglinde Geisel ile söyleşi*. (Çev., O. Düz), Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal çalışma 2021'de yayımlandı).
- MEB. (2012). *Okuma becerileri dersi öğretim programı*.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*.
- MEB. (2022). *PISA 2022 Türkiye raporu*. https://pisa.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_03/21120745_26152640_pisa2022_rapor.pdf
- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Nemutlu, Ö. (2018). *Ahmet Mithat Efendi'nin kütüphanesi (kikâye ve romanlarında okuma eylemi)*. Dergâh Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2000). İyi bir çocuk kitabı dil, anlatım, konu bakımından nasıl olmalıdır?. Şirin, M. R. (Ed.), *99 soruda çocuk edebiyatı* (s. 210-212). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2010). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Okay, M. O. (2019). *Kâğıt medeniyeti*. Dergâh Yayınları.

- OKUYAY. (2019). *Türkiye okuma kültürü araştırması*.
<https://okuyayplatformu.com/wp-content/uploads/2020/02/okuma-kulturu-arastirmasi.pdf>
- Özdemir, O. ve Baş, Ö. (2020). Okuma eğitimi. Akyol, H. ve Şahin, A. (Ed.), *Türkçe öğretimi* (s. 29-54). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özdemir, S. (2021). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ile okuma kültürü oluşturmaya yönelik görüş ve uygulamaları. Öztürk, B., Bulut, F. ve Şimşek, Ş. (Ed.), *Çocuk ve okuma kültürü* (s. 71-87). Akademisyen Kitabevi.
- Özkan, E. (2021). Okuma kültürü edindirmenin dil becerileri ile ilişkisi. Öztürk, B., Bulut, F. ve Şimşek, Ş. (Ed.), *Çocuk ve okuma kültürü* (s. 11-20). Akademisyen Kitabevi.
- Öztürk, B. (2014). Türkçe öğretiminde çocuk kitaplarından yararlanma örneği: “Mutlukent’in Yöneticisi”. Şirin, M. R. (Ed.), *Türk dili dergisi-çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı* (s. 585-592.) Türk Dil Kurumu.
- Öztürk, B. (2020a). Halide Edib’in anılarında okuma kültürü, *Turkish Studies*, 15(2), 1221-1235. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.41898>
- Öztürk, B. (2020b). Okuma kültürü oluşturmada çocukların edebiyat çevresini genişletmeye yönelik uygulamalar: İngiltere örneği. *Kastamonu Education Journal*, 28(5), 2112-2124. 10.24106/kefdergi.787822
- Proust, M. (2020). *Okuma üzerine*. (Çev., I. Ergüden), Notos Kitap Yayınevi.
- Quigley, A. (2022). *Okuma boşluğunu kapatmak (Öğrencilerimizin güçlü okuyucular olmasını nasıl sağlarız?)*. (Çev., Z. Atsız). Orenda Kitap. (Orijinal çalışma 2020’de yayımlandı).
- Rundell, K. (2020). *Neden çocuk kitapları okumalıyız-Ne kadar büyük ve bilge olursak olalım*. (Çev., Ş. Taş). Domingo Yayınevi.
- Saltık, O. (2018). Okuma kültürü edindirme sürecinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliği üzerine öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 281-296. <https://doi.org/10.16916/aded.372844>
- Sarıyüce, H. L. (2012) *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi* (1. cilt). Nar Yayınları.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi*. Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2020). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2023). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.
- Şeref, İ. ve Şahin, M. (2022). Okuma kültürü edindirme sürecine yönelik bir eylem araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 36(2), 133-148. <https://doi.org/10.24146/tk.1035151>
- Şimşek, T. ve Yakar, M. (2020). Çocuk ve edebiyat. Şimşek, T. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (s. 13-42). Grafiker Yayınları.

- Şirin, M. R. (1989). Bir yazarlık biçimi. Şirin, M. R. (Ed.), *Çocuk edebiyatı yılı/1989* (s. 58-61). Gökyüzü Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk edebiyatı nedir?. Şirin, M. R. (Ed.), *99 soruda çocuk edebiyatı* (s. 9-10). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2019a). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. Uçan At Yayınları.
- Şirin, M. R. (2019b). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış -Çocuk edebiyatı nedir ne değildir-*. Uçan At Yayınları.
- Temiz, N. ve Önal, İ. (2021). Çocuk edebiyatı, okuma kültürü ve kütüphane üçgeni: Fatih Erdoğan edebiyatı üzerinden bir inceleme. Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (Ed.), *Türk edebiyatında kitap, kütüphane ve okuma kültürü* (s. 359-386). Hece Yayınları.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 161-167.
- Topçu, N. (2017). *Türkiye'nin maarif davası*. Dergâh Yayınları.
- Tören Gül, A. (2023). *Okuma kültürü edindirme bağlamında ilkökul-ortaokul ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi* (Yayın No. 792418) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Turhan, O., Baş, B. ve Karaca Turhan, F. (2021). Türk çocuk edebiyatında tema: Kitap katalogları üzerine bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 31-58. <https://doi.org/10.9779/pauefd.794327>
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uçan, H. (2018). “Çocuk kadar saf”, temiz olabilmek/kalabilmek. Demirci, B. N. (Ed.), *Hece dergisi çocuk edebiyatı özel sayısı*(s. 17-23). Hece Yayıncılık.
- Ural, S. (1989). Çocuk ve kitap. Şirin, M. R. (Ed.), *Çocuk edebiyatı yılı/1989* (s. 67-69). Gökyüzü Yayınları.
- Uygur, N. (1996). *Tadı damağımda*. Yapı Kredi Yayınları.
- Üstündağ Şener, N. (2020). Okuma eğitimi. Özenç, E. G. ve Özenç, M. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi* (s. 73-99). Pegem Akademi Yayıncılık
- Vural, H. (2021). Türkçe(de) ‘okumak’ ya da bilgiye çağrı. Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (Ed.), *Türk edebiyatında kitap, kütüphane ve okuma kültürü* (s. 21-30). Hece Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017) *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B., Atalan Akdeniz, Ö., Emre, S. ve Tercan, O. (2022). *Okuma kültürü kaynakçası (Türkçe kitap, makale ve tezler; 1970-2020)*. http://bby.hacettepe.edu.tr/akademik/bulentyilmaz/okuma_kulturu.pdf
- Yılmaz, B. (2007). Okuma alışkanlığı ve öğretmen. *Okuma kültürü ve okullarda uygulama sorunları toplantısı* (s. 133-142). Millî Eğitim Bakanlığı.
- Zarifoğlu, C. (2022). *Yaşamak*. Ketebe Yayınları

İncelenen Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserleri

Akal, A. (2024). *Kitaplarımın yer yok*. Tudem Yayınları.

Avcı Çakman, K. (2021). *Bir kitabın macerası*. Tudem Yayınları.

Basılı, A. (2022). *Büyük dostum*. Timaş Yayınları.

Bulut, S. (2020). *İnsan okur*. Can Yayınları.

Çobanoğlu Kaplan, F. (2023). *Kitapların kahramanı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İlter, B. (2021). *Hızlı okuyan kurtçuk*. Epsilon Yayınevi.

Keskinoğlu, D. (2023). *İkinci şans kitapçısı*. Can Sanat Yayınları.

Kurt, M. (2022). *Kitap tamircisi*. Doğan Yayınları.

Lüy, G. (2023). *Okumayı öğrenemeyen çocuk*. Cezve Çocuk Yayınları.

Sertbarut, M. (2022). *Yuan Huan'ın kulübesi*. Tudem Yayınları.

Soysal, M. (2022). *Eyvah kitap!*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Tekin, M. (2024). *Sayfalar arasında bir yolculuk*. Timaş Yayınları.

Yaman Coşar, F. (2023). *Bir fuar macerası: martılı kitap*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Yener, M. (2021). *Sonsuzluk kütüphanesi*. Tudem Yayınları.

Yıldız, M. (2023). *Kitabın hikâyesi*. Hasbahçe Kitaplığı.

EKLER

Ek 1. Çalışmanın Alt Kategorilerini Belirleme Uzman Görüşü Formu

Sayın Türkçe Eğitimi Uzmanı,

Bu formun hazırlanma amacı, Prof. Dr. Ali Fuat ARICI danışmanlığında Süleyman AKSOY tarafından hazırlanmakta olan “Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Okuma Kültürü” başlıklı yüksek lisans tezinin alt kategorilerini oluşturmada alan uzmanlarının görüşlerine başvurmaktır. Sizden çalışmanın alt kategorilerine ilişkin görüşlerinizi belirtmeniz beklenmektedir. Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerini inceleme amacını taşıyan çalışmamıza değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Çalışmanın birinci alt kategorisi “okuma eylemi” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
2. Çalışmanın ikinci alt kategorisi “okur” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
3. Çalışmanın üçüncü alt kategorisi “kitap” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
4. Çalışmanın dördüncü alt kategorisi “kitaplık ve kütüphane” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		

Ek 2. Çalışmanın İnceleme Nesnelerini Belirleme Uzman Görüşü Formu

Sayın Türkçe Eğitimi Uzmanı,

Bu formun hazırlanma amacı, Prof. Dr. Ali Fuat ARICI danışmanlığında Süleyman AKSOY tarafından hazırlanmakta olan “Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Okuma Kültürü” başlıklı yüksek lisans tezinin inceleme nesnelerini oluşturmada alan uzmanlarının görüşlerine başvurmaktır. İnceleme nesnelerinin okuma kültürü temasını barındıran, çağdaş Türk çocuk edebiyatı kapsamındaki eserlerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Sizden çalışmanın inceleme nesnelerine ilişkin görüşlerinizi belirtmeniz beklenmektedir. Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerini inceleme amacını taşıyan çalışmamıza değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Çalışmanın birinci inceleme nesnesi “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
2. Çalışmanın ikinci inceleme nesnesi “İkinci Şans Kitapçısı” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
3. Çalışmanın üçüncü inceleme nesnesi “Eyvah Kitap!” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
4. Çalışmanın dördüncü inceleme nesnesi “Kitap Tamircisi” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
5. Çalışmanın beşinci inceleme nesnesi “Büyük Dostum” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()

Görüş ve Önerileriniz:		
6. Çalışmanın altıncı inceleme nesnesi “Bir Kitabın Macerası” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
7. Çalışmanın yedinci inceleme nesnesi “Yuan Huan’ın Kulübesi” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
8. Çalışmanın sekizinci inceleme nesnesi “Kitabın Hikâyesi” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
9. Çalışmanın dokuzuncu inceleme nesnesi “Sonsuzluk Kütüphanesi” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
10. Çalışmanın onuncu inceleme nesnesi “İnsan Okur (Çocukların Hakları Var – 5)” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		

11. Çalışmanın on birinci inceleme nesnesi “Kitaplarıma Yer Yok” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
12. Çalışmanın on ikinci inceleme nesnesi “Kitapların Kahramanı” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
13. Çalışmanın on üçüncü inceleme nesnesi “Sayfalar Arasında Bir Yolculuk” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
14. Çalışmanın birinci on dördüncü nesnesi “Bir Fuar Macerası: Martılı Kitap” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
15. Çalışmanın on beşinci inceleme nesnesi “Hızlı Okuyan Kurtçuk” olarak belirlenmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		

Ek 3. Çalışmanın Pilot Uygulamasını Değerlendirme Uzman Görüşü Formu

Sayın Türkçe Eğitimi Uzmanı,

Bu formun hazırlanma amacı, Prof. Dr. Ali Fuat ARICI danışmanlığında Süleyman AKSOY tarafından hazırlanmakta olan “Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Okuma Kültürü” başlıklı yüksek lisans tezinin pilot uygulamasını değerlendirmede alan uzmanlarının görüşlerine başvurmaktır. Pilot uygulama kapsamında araştırmacı tarafından iki eser incelenmiştir. Bu inceleme ekte sunulmuştur. Sizden pilot uygulamaya ve ulaşılan bulgulara ilişkin görüşlerinizi belirtmeniz beklenmektedir. Çağdaş Türk çocuk edebiyatı eserlerindeki okuma kültürü unsurlarının sunuluş biçimlerini inceleme amacını taşıyan çalışmamıza değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Pilot uygulama kapsamında incelenen ilk eser “Okumayı Öğrenemeyen Çocuk”ta okuma kültürüne ilişkin 20 sunuluş biçimi tespit edilmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		
2. Pilot uygulama kapsamında incelenen ilk eser “İkinci Şans Kitapçısı”nda okuma kültürüne ilişkin 32 sunuluş biçimi tespit edilmiştir.		
Kabul edilebilir. ()	Düzeltilmesi gerekir. ()	Çıkarılması gerekir. ()
Görüş ve Önerileriniz:		